

Beslutsmodell från och med juli 2016

myndigheten för
press radio och tv

Dnr: 15/02751

Innehåll

1	Sammanfattning.....	7
2	Bakgrund.....	10
	2.1 Myndigheten för press, radio och tv beslutar om krav	10
	2.1.1 Avgränsning – detta omfattas inte av myndighetens krav	10
	2.1.2 Förutsättningar för kravställningen: teknik och ekonomi.....	11
	2.2 Metod	11
	2.2.1 Kartläggning och utvärdering år 2013.....	12
	2.2.2 Frågor till funktionshindersorganisationer	12
	2.2.3 Europakartläggning	12
	2.2.4 Kontakter med programbolag och leverantörer av medietjänster.....	13
	2.2.5 Undersökningspanel.....	13
	2.2.6 Remiss.....	13
3	Nuvarande krav på tillgänglighet	15
	3.1 Myndighetens gällande beslut: juli 2011–juni 2016.....	15
	3.2 Programtjänster som omfattas	15
	3.3 Generella skyldigheter.....	16
	3.4 Särskilda skyldigheter – TV4	16
	3.5 Uppföljning	17
4	Ny beslutsmodell.....	18
	4.1 Generella skyldigheter.....	18
	4.2 Särskilda skyldigheter.....	19
	4.3 Årlig prövning.....	20
	4.4 Uppföljning	20
5	Överväganden.....	21
	5.1 Vilka aktörer som kan och bör omfattas av krav	21
	5.1.1 Leverantörer av medietjänster	21
	5.1.2 Ett dispensförfarande bör inte införas	22
	5.2 Det bör fortsatt vara två typer av skyldigheter	25
	5.3 Generella skyldigheter.....	26
	5.4 Särskilda skyldigheter.....	27
	5.4.1 Krav per teknik	27

5.5	Kraven bör gälla per programtjänst.....	31
5.6	Vilka språk som omfattas av kraven.....	31
5.6.1	Textning och tolkning av svenska program	31
5.6.2	Uppläst text för program med översättningstextning.....	32
5.7	Kostnadstak.....	32
5.8	Plattformer.....	33
5.9	Inga krav på vilken typ av program eller sändningstider	34
5.10	Krav på redovisning av hur behov har beaktats.....	35
5.11	Olika tekniska lösningar får användas för teknikerna	35
5.12	Tillgängliggörande i beställ-tv bör få tillgodoräknas.....	36
5.12.1	Nuvarande reglering.....	37
5.12.2	Skulle ett tillgängliggörande i beställ-tv ändå kunna tillgodoräknas?.....	38
5.12.3	Ökad tillgänglighet ger ökad delaktighet.....	39
5.12.4	Hur skulle ett tillgodoräknande kunna gå till?.....	40
5.13	Årlig prövning av skyldigheternas omfattning.....	41
5.14	Redovisning och uppföljning	42
5.15	Beslutets längd	44
6	Remissyttranden	46
6.1	Vilka aktörer som kan och bör omfattas av krav	47
6.2	Två typer av skyldigheter	48
6.3	Generella skyldigheter.....	49
6.3.1	Dispensmöjlighet	49
6.4	Särskilda skyldigheter.....	50
6.4.1	Krav per teknik	50
6.5	Kraven bör gälla per programtjänst.....	53
6.6	Vilka språk som omfattas av kraven.....	53
6.7	Kostnadstak.....	54
6.8	Plattformer.....	54
6.9	Inga krav på vilken typ av program eller sändningstider	56
6.10	Dialog och beaktande av publikens behov	57
6.11	Olika tekniska lösningar får användas för teknikerna	58
6.12	Tillgängliggörande i beställ-tv bör få tillgodoräknas.....	58
6.13	Redovisning och uppföljning	59
6.14	Beslutets längd	60
6.15	Övriga synpunkter.....	60
6.15.1	Information om tillgängliga tv-sändningar	60

6.15.2	Kvalitetsaspekter.....	60
6.15.3	Extrakanaler i marknätet	61
6.15.4	Ett beslut för alla	61
6.15.5	Anpassning av innehållet i sändningar	61
6.15.6	Tillgängliga webbplatser	62
6.15.7	Teknisk utveckling och kostnader	62
6.15.8	Målgrupper och behov.....	62
6.15.9	Handikappförbunden ger förslag på politiska lösningar	63
7	Myndighetens underlag	64
7.1	Tekniker och den tekniska utvecklingen.....	64
7.1.1	Målgrupper.....	65
7.1.2	Textning	68
7.1.3	Syntolkning	70
7.1.4	Teckenspråkstolkning	72
7.1.5	Uppläst text.....	73
7.1.6	Kostnader för olika tekniker	74
7.1.7	Framtida lösningar.....	75
7.2	Användbarhet.....	78
7.2.1	Att hitta programmen	78
7.2.2	Användarna är en diversifierad målgrupp.....	79
7.2.3	Tillgängliga program på lika villkor.....	79
7.2.4	Användarnas synpunkter på de olika teknikerna.....	82
7.3	Tittartidsandelar.....	85
7.3.1	Tittartidsandelar för programtjänster år 2015.....	85
7.4	Jämförelse med krav på public service-bolagen	88
7.4.1	Dialog med brukargrupper.....	89
7.4.2	Överenskommelser om fördelning av ansvar	89
7.4.3	Redovisning av kraven	89
7.5	Jämförelse med andra länder	90
7.5.1	En utblick över Europa	90
7.5.2	De nordiska länderna	93
7.5.3	Kostnadstak	94
7.5.4	Kravens effekter och efterlevnad, samt kontroll av efterlevnad	94
7.5.5	Krav på bolag som sänder från Storbritannien till Sverige	95
7.6	Effekter av det nu gällande beslutet	96
7.6.1	Särskilda skyldigheter	96

7.6.2	Generella skyldigheter.....	98
7.6.3	Funktionshindersorganisationers synpunkter	100
8	Litteraturförteckning.....	103
9	Bilagor	104
9.1	Frågor till funktionshinders-organisationer.....	104
9.2	Frågor till länder i Europa.....	108
9.3	Leverantörer som omfattas av myndighetens gällande beslut	110

1 Sammanfattning

I denna rapport presenterar Myndigheten för press, radio och tv en beslutsmodell för krav på tillgänglighet till tv-sändningar för personer med funktionsnedsättning som ska gälla från och med den 1 juli 2016 till och med den 30 juni 2020. Beslutsmodellen är framtagen med utgångspunkt dels i den effekt som kravställandet så här långt har gett och de synpunkter som funktionshindersorganisationer, programföretag och övriga intressenter fört fram, dels utifrån en rad överväganden som myndigheten har gjort om vilka som bör omfattas av krav och hur skyldigheterna närmare bör utformas.

Kravställandet har lett till ökad tillgänglighet

Effekten av de skyldigheter som myndigheten beslutade om år 2011 och som gäller till och med juni 2016, är att ett stort antal leverantörer av medietjänster lever upp till kravet att främja tillgängligheten till program och att allt fler programtimmar har blivit tillgängliggjorda för personer med funktionsnedsättning. För TV4 AB, den enda aktören med successivt ökande kvoter för att tillgängliggöra ljud respektive bild, visar resultatet bland annat att det skett en tydlig ökning av tillgängliggörande genom textning, teckenspråkstolkning och syntolkning av program.

Användbarhet och användarnas behov

I våra kontakter med funktionshindersorganisationer står det klart att målgrupperna ser positivt på den ökade tillgänglighet som kraven och leverantörernas satsningar har inneburit. Samtidigt finns det behov som lyfts fram och som inte till fullo upplevs som tillgodosedda. Ett exempel där ytterligare insatser efterfrågas av organisationerna är tillgängliggörande med tekniken uppläst text.

I dag sänds teckenspråkstolkning och syntolkning främst via webben. Användarna är generellt sett positiva till att programbolagen erbjuder tillgängliggjorda program på webben men lyfter fram vikten av att tv-program tillgängliggörs på olika plattformar för att alla ska ha tillgång till programmen. Funktionshindersorganisationerna ser i huvudsak också positivt på den nya tekniska utvecklingen som leder till lösningar via exempelvis mobiltelefoner och läsplattor, men framhåller att alla inte har tillgång till eller förutsättningar att kunna använda sådana enheter. Att det även erbjuds ett tillgängligt utbud i vanlig traditionell tv är därför angeläget.

Den tekniska utvecklingen

Programbolagen använder i huvudsak samma tekniska lösningar sedan flera år tillbaka. Det har dock skett och sker en utveckling av tekniska lösningar för särskilt syntolkning och uppläst text som inte var aktuella i Sverige när myndigheten fattade beslut om krav på tillgänglighet för första gången år 2011. Bland annat har applikationslösningar utvecklats för uppläst text och syntolkning på bio som banar väg för utvecklingen av liknande lösningar för

tv-sändningar. Valbara lösningar för syntolkning och uppläst text som går att slå av och på med fjärrkontrollen är andra lösningar som tidigare inte använts i Sverige men som nu börjar komma. Dessa lösningar är dock inte ännu så etablerade att de når en bred publik.

Vilka som bör omfattas av krav

I likhet med vad som gäller i dag, ska leverantörer av medietjänster som tillhandahåller tv-sändningar i marknätet, via satellit eller genom tråd omfattas av krav på att tillgängliggöra program.

Generella skyldigheter

Leverantörer av medietjänster med en tittartidsandel under en procent ska åläggas *generella skyldigheter* att främja tillgängligheten till tv-sändningar på svenska för personer med funktionsnedsättning. Främjandet ska ske genom textning, teckenspråkstolkning, syntolkning, uppläst text eller liknande teknik. Användning av tekniken uppläst text för program på andra språk än svenska med svensk översättningstext ska också godkännas som ett främjande. Leverantörerna ska själva få avgöra vilken eller vilka av teknikerna som ska användas, på vilken eller vilka plattformar tillgängliggörandet ska ske och i vilken närmare omfattning.

I samband med en årlig redovisning av hur kraven har uppfyllts ska leverantörerna redogöra för hur tillgänglighetsarbetet har bedrivits under året, vilka kontakter som har tagits med representanter för användargrupperna, hur leverantören avser att stärka tillgängligheten till tv-program och hur planen för tillgänglighetsarbetet framåt ser ut.

Särskilda skyldigheter

Leverantörer av medietjänster ska för varje programtjänst med en tittartidsandel på minst en procent åläggas *särskilda skyldigheter* att tillgängliggöra program. Skyldigheterna ändras genom att innehålla krav på årligt ökande kvoter per teknik i stället för per ljud och bild enligt följande modell.

Särskilda skyldigheter	Program på svenska - omfattning i procent av sändningstiden				Program med översättnings-textning
	Textning av förinspelade program	Textning av direktsända program	Teckenspråkstolkning	Syntolkning	Uppläst text
Nivå 1	100	40	3	3	0,5
Nivå 2	100	45	3	3	1
Nivå 3	100	50	3,5	3,5	1,5
Nivå 4	100	55	4	4	2

Myndigheten avser dock att under det första året som kravbeslutet omfattar göra en ny prövning av om det finns förutsättningar att öka kvoterna för uppläst text.

De särskilda skyldigheterna behöver inte uppfyllas till den del kostnaden för skyldigheten överstiger en procent av en leverantörs nettoomsättning för den aktuella programtjänsten kalenderåret före det år som den aktuella nivån inleds.

Tillgängliggörandet ska ske i marknätet, via satellit och genom tråd, det vill säga på de plattformar som en programtjänst erbjuds linjärt. Leverantören får dock, med beaktande av de aktuella målgruppernas behov, avgöra den närmare fördelningen mellan dessa plattformar. Ett visst tillgängliggörande ska dock ske linjärt på samtliga plattformar. I samband med en årlig redovisning av hur skyldigheterna uppfyllts ska leverantören utförligt beskriva på vilket sätt de aktuella målgruppernas behov har beaktats.

Tillgängliggörande i beställ-tv bör få tillgodoräknas

I fråga om program som linjärt har sänts med eller utan tillgänglighetsteknik i marknätet, via satellit eller genom tråd under den aktuella redovisningsperioden, och som också har gjorts tillgängliga för personer med funktionsnedsättning i beställ-tv under perioden, ska tillhandahållandet i beställ-tv få tillgodoräknas för att uppfylla kravet på att tillgängliggöra linjära sändningar.

Sådan möjlighet till tillgodoräknande ska för leverantörer med särskilda skyldigheter endast gälla i fråga om tillgängliggörande genom teckenspråkstolkning, syntolkning och uppläst text. För att uppfylla kravet på att tillgängliggöra direkttextade program och textade förinspelade program ska däremot ett tillhandahållande i beställ-tv inte få tillgodoräknas.

Tillgodoräknandet av beställ-tv ska i fråga om leverantörer med särskilda skyldigheter inte få överstiga 30 procent av den sändningstid som ska tillgängliggöras enligt respektive kvot. För leverantörer med generella skyldigheter ska gälla att alla tillhandahållanden i beställ-tv kan tillgodoräknas, under förutsättning att ett tillgängliggörande till någon del även sker linjärt i marknätet, via satellit eller genom tråd.

Ett ljudspår i en applikation bör kunna tillgängliggöra linjär tv-sändning

Ett ljudspår med syntolkning eller uppläst text genom en separat enhet kan möjliggöra för en person med funktionsnedsättning att tillsammans och samtidigt med andra ta del av en linjär sändning av ett tv-program. Tekniken bidrar därför till ett ökat deltagande. Ett tillgängliggörande som innebär att syntolkning eller uppläst text tillhandahålls genom ett ljudspår i en mobiltelefon eller läsplatta, samtidigt som ett tv-program sänds linjärt, ska därför anses utgöra ett sådant tillgängliggörande som kan räknas in vid bedömningen av kravens fullgörande.

2 Bakgrund

Att kunna ta del av medier är en förutsättning för alla människors möjlighet att vara delaktiga i samhällslivet på många sätt, men framförallt är det en förutsättning för att kunna utöva informations- och yttrandefrihet. FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning slår fast att alla ska kunna söka, ta emot och sprida uppgifter på lika villkor och genom alla former av kommunikation.

År 2008 antog Sverige konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning som bland annat innebär att Sverige ska vidta alla ändamålsenliga åtgärder för att säkerställa att personer med funktionsnedsättning bereds tillgång till tv-program i tillgänglig form (artikel 30).

Sedan år 2010 ålägger också EU medlemsstaterna att uppmuntra leverantörer av medietjänster att succesivt göra sina tjänster tillgängliga för syn- och hörselskadade personer i EU:s medlemsländer (direktiv 2010/13/EU, Direktivet om audiovisuella medietjänster utan gränser). Detta har resulterat i att den nu gällande radio- och tv-lagen (2010:696) innehåller en bestämmelse om att leverantörer av medietjänster som tillhandahåller tv-sändning, beställ-tv och sökbar text-tv ska utforma tjänsten på ett sådant sätt att den blir tillgänglig för personer med funktionsnedsättning genom textning, tolkning, uppläst text eller liknande teknik (5 kap. 12 § radio- och tv-lagen). Sedan år 2013 omfattas även sändningar via tråd, men inte beställ-tv via tråd. Med tråd avses kabel, ip-nät och internet.

I december 2015 presenterade EU-kommissionen ett förslag på ett nytt direktiv som ska hjälpa medlemsstaterna att uppfylla såväl sina nationella åtaganden som sina skyldigheter enligt FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Förslaget innefattar bland annat audiovisuella medietjänster och tv-utrustning.

2.1 Myndigheten för press, radio och tv beslutar om krav

År 2011 beslutade myndigheten för första gången om krav på tillgänglighet av tv-sändningar för personer med funktionsnedsättning. Beslutet avser perioden 1 juli 2011 till 30 juni 2016. Myndigheten har därefter årligen gjort en förnyad prövning av beslutet för att fastställa omfattningen av kraven och vilka leverantörer som ska omfattas av dessa. I denna rapport presenterar vi hur beslutsmodellen kommer att se ut från och med den 1 juli 2016.

2.1.1 Avgränsning – detta omfattas inte av myndighetens krav

De krav som myndigheten beslutar om enligt 5 kap. 12 § radio- och tv-lagen omfattar inte Sveriges Television AB (SVT) och Sveriges Utbildningsradio AB (UR), eftersom det är regeringen som beslutar om vilka skyldigheter som ska gälla för dessa bolag.

Kraven avser vidare enbart tekniker för att tillgängliggöra program, såsom textning, teckenspråkstolkning, syntolkning och uppläst text. Det innebär att dessa krav inte avser

anpassning av innehållet i program dit bland annat frågor om hörbarhet räknas. Till anpassning av innehållet hör också särskilda program vars innehåll är riktat till en viss eller flera målgrupper med särskilda behov, vilket SR:s program *Klartext* är ett exempel på. Ett annat exempel på ett anpassat innehåll är program som sänds på teckenspråk.

Den aktuella regleringen i radio- och tv-lagen omfattar tv-sändningar, sökbar text-tv och beställ-tv på annat sätt än genom tråd, men tar till den allra största delen sikte på tv-sändningar. Av det skälet omfattar de krav som myndigheten avser att ställa upp från och med den 1 juli 2016, precis som för innevarande kravbeslut, endast tv-sändningar. Med tv-sändningar avses sådana linjära sändningar som startar på tider som programföretaget bestämmer, det vill säga tablålagda eller direktsända program. Myndighetens krav omfattar således inte sökbar text-tv och inte heller beställ-tv eller andra icke-linjära så kallade on-demand-tjänster som kännetecknas av att användaren bestämmer när programmet ska starta.

2.1.2 Förutsättningar för kravställningen: teknik och ekonomi

I förarbetena till radio- och tv-lagen framgår vad myndigheten ska beakta vid beslut om krav på tillgänglighet. Där framgår att det inte går att ställa samma krav på alla leverantörer av medietjänster. Behovet av tillgänglighet måste vägas mot leverantörens finansiella förutsättningar och den tekniska utvecklingen av tillgänglighetstjänster. Kraven bör inte ställas så högt att leverantörer av medietjänster med små resurser riskerar att slås ut från marknaden. Det bör därför finnas en möjlighet att ställa högre krav på leverantörer med goda ekonomiska förutsättningar. Under en uppbyggnadsperiod kan det också finnas anledning att ställa högre krav på leverantörer av medietjänster som redan har tillgång till den teknik som krävs för exempelvis effektiv textning av direktsända program eller uppläst textremsa än på leverantörer som ännu inte har samma tekniska förutsättningar. Det kan också finnas skäl att göra skillnad mellan radio och tv i allmänhetens tjänst och kommersiella programföretag samt mellan leverantörer av medietjänster vars tjänster nyttjas av många personer och de som har fåtal användare. Därtill kommer att det inte bör ställas upp betydligt högre krav på tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning än dem som gäller i andra länder. Det övergripande syftet bör dock vara att samtliga leverantörer på sikt ökar tillgängligheten i sitt utbud.

Vidare bör kraven kunna ändras från tid till annan, om den enskilde leverantörens förutsättningar förändras, men också om den tekniska utvecklingen ger anledning att ändra kraven eller att ställa nya krav (prop. 2009/10:115).

Regeringen har även uttryckt att kraven på SVT och UR ska vara högre än de krav som myndigheten ställer på TV4 (prop. 2012/13:164). Myndigheten har därför också att förhålla sig till de krav regeringen ställt upp för SVT och UR.

2.2 Metod

I detta avsnitt beskriver vi hur vi har arbetat med att ta fram denna rapport.

I beredningsarbetet har myndigheten övervägt hur skyldigheterna ska utformas när det gäller bland annat tekniker, tjänster, nivåer på kvoter, plattformar, vilka program och leverantörer som ska omfattas och hur många år beslutet ska gälla. Bedömningarna har myndigheten gjort utifrån det underlag som presenteras i rapporten. Delar av underlaget har konsultföretaget AB Stelacon tagit fram.

2.2.1 Kartläggning och utvärdering år 2013

Myndigheten gjorde år 2013 en kartläggning av vilka tekniska lösningar det finns för att tillgängliggöra tv för personer med funktionsnedsättning och en utvärdering av olika lösningars användbarhet och förutsättningar att nå användarna. I det arbetet deltog användare och funktionshindersorganisationer genom gruppdiskussioner, intervjuer, användartester, dialogmöte och remissvar. Även produktionsbolag, programbolag, distributionsbolag, leverantörer av produkter och tillgänglighetstekniker samt myndigheter bidrog på liknande sätt. Resultaten presenterades i rapporten *Tillgänglig tv* som vi publicerade i oktober 2013 och som också ligger till grund för underlaget i denna rapport.

2.2.2 Frågor till funktionshindersorganisationer

Under hösten 2015 kontaktade vi med hjälp av konsultfirman AB Stelacon 15 funktionshindersorganisationer för att bland annat ta reda på vilka förändringar som skett på området sedan vår utredning 2013. Organisationerna har svarat på frågor om deras dialog med programföretag, hur de får information om vilka tv-sändningar som är tillgängliggjorda, vad de anser om de olika tillgänglighetsteknikerna, hur de ser på nuvarande och kommande krav samt målgruppernas kommande behov avseende tillgänglighet. Totalt ställdes 23 frågor och funktionshindersorganisationerna svarade på de frågor som berör deras medlemmar. Följande 10 organisationer svarade.

- Afasiförbundet
- Dyslexiförbundet FMLS
- HSO – Handikappförbunden
- HRF – Hörselskadades Riksförbund
- Riksförbundet Attention
- SDR – Sveriges Dövas Riksförbund
- SRF – Synskadades Riksförbund
- UH – Unga Hörselskadade
- US – Unga Synskadade
- DBU – Dövblind Ungdom

2.2.3 Europakartläggning

Vi har med hjälp av AB Stelacon även skickat ut en enkät till flera länder i Europa för att få kunskap om hur utformningen av kraven ser ut i andra länder. Uppgifter har inhämtats från 23 EES-länder och respektive lands regleringsmyndighet under november 2015 (separata svar redovisas från de belgiska federala regionerna Vallonien och Flandern).

Länderna som har svarat är Belgien (Vallonien och Flandern), Bulgarien, Danmark, Estland, Finland, Grekland, Irland, Kroatien, Lettland, Litauen, Luxemburg, Malta, Nederländerna, Polen, Portugal, Slovakien, Slovenien, Storbritannien, Tjeckien, Ungern, Österrike, Norge och Island. På grund av hög arbetsbelastning hos en del myndigheter när undersökningen utfördes, är resultaten från Belgien (Flandern), Danmark, Nederländerna och Storbritannien baserade på sekundär data.

2.2.4 Kontakter med programbolag och leverantörer av medietjänster

Myndigheten följer årligen upp hur leverantörer av medietjänster uppfyller de krav på tillgänglighet som myndigheten ställt upp. Vid uppföljningarna har vi haft kontakter med leverantörer som berörs av kraven. Genom dessa kontakter har vi fått kunskap om hur de arbetar med att tillgängliggöra innehåll och vilka utmaningar det innebär. I arbetet med denna rapport har TV4 AB, Sveriges Television (SVT) och Sveriges Utbildningsradio (UR) även intervjuats särskilt. Dessa programbolag är de enda bolag som hitintills berörts av särskilda krav på tillgänglighet och de som levererar mest tillgängliggjort innehåll i Sverige. Norrbottens Media AB har också bistått med information för att ge exempel på hur bolaget teckenspråkstolkar tv-program. Även Post- och telestyrelsen (PTS) och Myndigheten för delaktighet har bidragit med information.

Följande leverantörer av tillgänglighetstjänster/tekniker har också bidragit med värdefull information; Br. Ström, Westreamu, Svensk medietext, Syntolkning Nu och TSP-AB.

2.2.5 Undersökningspanel

Myndigheten för delaktighet driver en undersökningspanel där personer som själva uppgett att de har en funktionsnedsättning ingår. Våren 2013 samt vintern 2014/2015 genomfördes en panelundersökning om tillgänglighet till tv och som hade 1 516 respektive 1 397 svarande. Myndigheten har varit med och utformat frågorna till undersökningen.

I panelen är inte andelarna som har en viss typ av funktionsnedsättning representativa för hur det ser ut i Statistiska Centralbyråns undersökning om levnadsförhållanden (ULF)¹. Det betyder att panelen inte heller representerar fördelningen mellan olika grupper som har en viss typ av funktionsnedsättning i Sverige. Panelen ska därför ses som en stor, men inte representativ, undersökning bland personer med funktionsnedsättning.

2.2.6 Remiss

Ett utkast till denna rapport publicerades på myndighetens webbplats www.mppt.se i inledningen av februari 2016 för att berörda aktörer skulle ges möjlighet att lämna synpunkter. Den 22 februari 2016 höll myndigheten vidare ett remissmöte för att ge intressenter möjlighet att ställa frågor och framföra synpunkter på rapporten.

Synpunkter som kommit in till myndigheten inom ramen för remissförfarandet har lett till vissa förtydliganden i bakgrundsbeskrivningarna. I ett avseende har inkomna remissvar lett till att myndigheten valt att inte gå vidare med ett övervägande och det gäller en möjlighet till dispens från generella skyldigheter att främja tillgängligheten till tv-program. Myndigheten har i kapitel 5.1 redovisat vad som ligger till grund för myndighetens slutsats i denna del och där även fört in en beskrivning av hur myndigheten avser att underlätta för de leverantörer av medietjänster som har små möjligheter att bedriva ett omfattande tillgänglighetsarbete.

¹ Det finns ingen generell eller standardiserad definition av funktionsnedsättning men i Statistiska Centralbyråns undersökning om levnadsförhållanden (ULF) finns olika typer av funktionsnedsättningar redovisade och ULF används ofta som en utgångspunkt då det är en stor undersökning med ett representativt urval.

En annan förändring som skett efter remissförfarandet är att myndigheten avser att redan under det första året som kravbeslutet omfattar göra en ny prövning av om det finns förutsättningar att öka kvoterna för uppläst text för leverantörer med särskilda skyldigheter.

En sammanfattning av samtliga inkomna synpunkter ges i kapitel 6 *Remissyttranden*.

3 Nuvarande krav på tillgänglighet

I detta kapitel beskriver vi de krav på att tillgängliggöra tv-program på svenska som myndigheten beslutat om och som gäller till och med den 30 juni 2016 för leverantörer av medietjänster som sänder från Sverige.

3.1 Myndighetens gällande beslut: juli 2011–juni 2016

Den 23 juni 2011 beslutade myndigheten för första gången om krav på tillgänglighet av tv-sändningar för personer med funktionsnedsättning. Beslutet föregicks av en kartläggning av de tekniska tillgänglighetstjänster som fanns i Sverige och i andra europeiska länder samt omfattningen av skyldigheterna att tillgängliggöra program i dessa länder och vilka beslutsmodeller som då användes. Beslutet avser perioden 1 juli 2011 till 30 juni 2016. Kraven omfattade inledningsvis tv-sändningar i marknätet och via satellit. Myndigheten beslutade år 2013 att skyldigheten att tillgängliggöra tv-sändningar från och med den 1 juli 2013 även omfattar tv-sändningar genom tråd.

Kraven gäller leverantörer som sänder från Sverige, dock inte SVT och UR. För SVT och UR är det regeringen som beslutar om vilka krav som ska gälla. Leverantörer som är etablerade i ett annat EU-land och som sänder program till Sverige på svenska omfattas inte heller av myndighetens krav. För de bolag som är etablerade i Storbritannien är det regleringsmyndigheten Ofcom som ställer upp krav. Läs vidare i kapitel 7.5.5 *Krav på bolag som sänder från Storbritannien till Sverige*.

En leverantör som inte följer beslutet kan föreläggas vid vite att fullgöra skyldigheterna. Det övergripande syftet med regleringen är att samtliga leverantörer på sikt ska öka tillgängligheten i sitt utbud.

3.2 Programtjänster som omfattas

De programtjänster som omfattas av myndighetens krav sänder i marknätet, via satellit eller genom tråd. Antalet programtjänster som omfattas av myndighetens krav har ökat under de år myndigheten ställt krav, särskilt år 2013 då även sändningar genom tråd började omfattas av kraven. År 2015/2016 omfattas 77 leverantörer av medietjänster med sammanlagt 150 programtjänster. Programtjänsterna varierar från små lokala tv-föreningars tjänster till större programbolags tjänster. I bilaga 9.3 framgår vilka leverantörer som omfattas av beslutet.

I beslutet delas leverantörerna och deras programtjänster in i två grupper, de med särskilda skyldigheter att tillgängliggöra sändningar och de med generella skyldigheter att främja tillgängligheten till sändningar.

3.3 Generella skyldigheter

En leverantör med *generella skyldigheter* har inga kvantitativa krav men ska främja tillgängligheten genom textning, teckenspråkstolkning, syntolkning, uppläst text eller liknande teknik. Med ordet främja avses att programbolagen ska arbeta för och understödja att tillgängligheten av deras tv-sändningar för personer med funktionsnedsättning förbättras. Till skillnad från programbolag med särskilda skyldigheter anges inga nivåer och kvoter utan det är upp till programbolagen att själva avgöra i vilken omfattning de har möjlighet att tillgängliggöra sina program. Under året bör dock i vart fall ett fåtal program tillgängliggöras och avsikten är att fler program ska tillgängliggöras.

3.4 Särskilda skyldigheter – TV4

Enligt beslutet har en leverantör med *särskilda skyldigheter* kvantitativa och successivt ökande krav på att tillgängliggöra ljud respektive bild genom textning av förinspelade och direktsända tv-program, teckenspråkstolkning, syntolkning och uppläst text. Särskilda skyldigheter omfattar de programtjänster som har en tittartidsandel om minst en procent. Det är därför endast några av TV4:s programtjänster som hitintills har omfattats av särskilda krav. År 2015/2016 gäller de särskilda skyldigheterna för programtjänsterna TV4, Sjuan och TV12. Omfattningen av kraven för dessa programtjänster framgår i tabellen nedan.

Nivå	Omfattning av skyldighet att tillgängliggöra ljud och bild, anges i procent av sändningstiden av tv-sändningar på svenska	
	Ljud	Bild
Nivå 1 1 juli 2011 – 30 juni 2012	25	försöksverksamhet
Nivå 2 1 juli 2012 – 30 juni 2013	50	försöksverksamhet
Nivå 3 1 juli 2013 – 30 juni 2014	70	1
Nivå 4 1 juli 2014 – 30 juni 2015	80	2
Nivå 5 1 juli 2015 – 30 juni 2016	90	3

Skyldigheten att tillgängliggöra ljud ska uppfyllas genom textning av förinspelade tv-program, textning av direktsända tv-program och teckenspråkstolkning. Skyldigheten att tillgängliggöra bild ska uppfyllas genom syntolkning och uppläst text. TV4 AB ska använda samtliga av dessa tekniker för att uppfylla skyldigheterna under respektive nivå men får dessutom, vid sidan av dessa tekniker, uppfylla skyldigheterna med andra liknande tekniker.

Reklam och andra annonser ska inte omfattas av skyldigheten och inte heller räknas med vid bedömningen av om TV4 AB har uppfyllt sina skyldigheter.

Tillgängliggörandet ska ske i marknätet, via satellit och genom tråd. TV4 AB får, med beaktande av de aktuella målgruppernas behov, avgöra den närmare fördelningen mellan dessa plattformar.

Skyldigheten behöver inte uppfyllas till den del kostnaden för skyldigheten överstiger en procent av TV4 AB:s nettoomsättning för kalenderåret 2014 för den aktuella programtjänsten.

3.5 Uppföljning

De leverantörer som omfattas av beslutet ska senast den 31 augusti varje år, med början år 2012, redovisa vilka åtgärder de vidtagit för att tillgängliggöra sina tv-sändningar.

4 Ny beslutsmodell

I detta kapitel presenterar vi hur myndigheten avser att utforma skyldigheterna för de leverantörer som bör omfattas av krav på att tillgängliggöra tv-sändningar för personer med funktionsnedsättning för perioden 1 juli 2016–30 juni 2020. I kapitel 5 redogör vi för de överväganden som ligger till grund för beslutsmodellen.

4.1 Generella skyldigheter

Främja tillgängligheten

Leverantörer som omfattas av generella skyldigheter ska för varje programtjänst från och med den 1 juli 2016 och till och med 30 juni 2020 främja tillgängligheten till tv-sändningar på svenska för personer med funktionsnedsättning. Främjandet ska ske genom textning, teckenspråkstolkning, syntolkning, uppläst text eller liknande teknik. Användning av tekniken uppläst text för program på andra språk än svenska med svensk översättningstext, ska också godkännas som ett främjande.

Reklam och andra annonser ska inte omfattas av skyldigheten och inte heller räknas med vid bedömningen av om en leverantör har uppfyllt sina skyldigheter.

Tillgängliggörandet ska ske i marknätet, via satellit eller genom tråd. Skyldigheten omfattar inte beställ-tv som tillhandahålls genom tråd.

Tillgödöräkande av beställ-tv

I fråga om program som linjärt har sänts med eller utan tillgänglighetsteknik i marknätet, via satellit eller genom tråd under den aktuella redovisningsperioden, och som också har gjorts tillgängliga för personer med funktionsnedsättning i beställ-tv (icke-linjärt) under perioden, får även tillhandahållandet i beställ-tv tillgödöräknas för att uppfylla kravet på att främja tillgängligheten till linjära sändningar i marknätet, via satellit eller genom tråd. Ett sådant tillhandahållande i beställ-tv ska kunna tillgödöräknas under förutsättning att ett tillgängliggörande till någon del även sker linjärt i marknätet, via satellit eller genom tråd.

Med andra ord får en leverantör med generella skyldigheter som har främjat tillgängligheten genom att exempelvis ha textat några program i marknätet eller i kabel-tv även tillgödöräkna sig samma program, eller andra program som sänts linjärt i marknätet/kabel-tv under perioden, som tillhandahållits med textning i leverantörens beställ-tv-tjänst.

Planer för tillgänglighetsarbetet

I samband med en årlig redovisning av hur kraven har uppfyllts ska leverantörerna redogöra för hur tillgänglighetsarbetet har bedrivits under året, vilka kontakter som har tagits med representanter för användargrupperna, hur leverantören avser att stärka tillgängligheten till tv-program och hur planen för tillgänglighetsarbetet framåt ser ut.

4.2 Särskilda skyldigheter

Leverantörer av medietjänster ska för varje programtjänst med en tittartidsandel om minst en procent från och med den 1 juli 2016 tillgängliggöra tv-sändningar på svenska enligt följande.

Särskilda skyldigheter	Program på svenska - omfattning i procent av sändningstiden				Program med översättnings textning
Nivå	Textning av förinspelade program	Textning av direktsända program	Teckenspråks-tolkning	Syntolkning	Uppläst text
Nivå 1 1 juli 2016-30 juni 2017	100	40	3	3	0,5
Nivå 2 1 juli 2017-30 juni 2018	100	45	3	3	1
Nivå 3 1 juli 2018-30 juni 2019	100	50	3,5	3,5	1,5
Nivå 4 1 juli 2019-30 juni 2020	100	55	4	4	2

Kravet på uppläst text omfattar program med översättningstextning till svenska. Användning av tekniken uppläst text avseende svenska program får också räknas med vid uppfyllande av kravet. Myndigheten avser att redan under det första året som kravbeslutet omfattar göra en ny prövning av om det finns förutsättningar att öka kvoterna för uppläst text.

Reklam och andra annonser ska inte omfattas av skyldigheten och inte heller räknas med vid bedömningen av om en leverantör har uppfyllt sina skyldigheter.

Tillgängliggörandet ska ske i marknätet, via satellit och genom tråd, det vill säga på de plattformar som programtjänsten erbjuds. Leverantören får, med beaktande av de aktuella målgruppernas behov, avgöra den närmare fördelningen mellan dessa plattformar. Skyldigheten omfattar inte beställ-tv som tillhandahålls genom tråd.

Tillgodoräknande av beställ-tv

I fråga om program som linjärt har sänts med eller utan tillgänglighetsteknik i marknätet, via satellit eller genom tråd under den aktuella redovisningsperioden, och som också har gjorts tillgängliga för personer med funktionsnedsättning i beställ-tv (icke-linjärt) under perioden, får ett tillhandahållande i beställ-tv tillgodoräknas till viss del för att uppfylla kravet på att tillgängliggöra linjära sändningar i marknätet, via satellit eller genom tråd. Tillgodoräknandet får inte överstiga 30 procent av den sändningstid som ska tillgängliggöras enligt respektive nivå. Sådan möjlighet till tillgodoräknande gäller endast i fråga om tillgängliggörande genom teckenspråkstolkning, syntolkning och uppläst text. För att uppfylla kravet på att tillgängliggöra direkttextade program och textade förinspelade program ska däremot ett tillhandahållande i beställ-tv inte få tillgodoräknas.

Detta kan illustreras med följande exempel. En leverantör med särskilda skyldigheter som för en av sina programtjänster under redovisningsperioden har sänt 4 000 timmar i marknätet, via satellit respektive genom tråd, totalt 12 000 timmar, ska under nivå 1 ha tillgängliggjort minst 360 av dessa timmar med tekniken syntolkning (3 procent av 12 000 timmar). Som

flest 108 timmar syntolkade program (30 procent av 360 timmar) som tillhandahållits i beställ-tv får tillgodoräknas för att uppfylla detta krav, dock under förutsättning att de 108 timmarna avser sådana program som också har sänds linjärt inom den aktuella redovisningsperioden. Övriga 252 timmar måste tillgängliggöras linjärt. Leverantören får, med beaktande av de aktuella målgruppernas behov, avgöra hur de 252 timmarna ska fördelas mellan plattformarna marknätet, satellit och tråd. Till någon del måste dock ett tillgängliggörande ske på var och en av dessa plattformar.

Kostnadstak

Skyldigheten behöver inte uppfyllas till den del kostnaden för att uppfylla skyldigheten överstiger en procent av en leverantörs nettoomsättning för den aktuella programtjänsten kalenderåret före det år som den aktuella nivån avser.

Utförlig beskrivning av hur behov har beaktats

En leverantör som omfattas av särskilda skyldigheter ska i samband med den årliga redovisningen av hur skyldigheterna uppfyllts, utförligt beskriva på vilket sätt leverantören har beaktat de aktuella målgruppernas behov.

4.3 Årlig prövning

Myndigheten bör årligen pröva om nya leverantörer av medietjänster ska omfattas av skyldigheter att tillgängliggöra sitt utbud. På grund av utvecklingen av tittartidsandelarna bör myndigheten i ett årligt återkommande beslut även pröva om en leverantör av en viss programtjänst inte längre bör ha särskilda krav för en viss programtjänst utan enbart omfattas av den generella skyldigheten att främja tillgängligheten. Myndigheten bör också kunna besluta att det omvända ska gälla, det vill säga att en leverantör eller en programtjänst som endast omfattas av den generella skyldigheten i stället ska omfattas av särskilda krav.

En prövning och ett beslut enligt ovan bör meddelas när MMS:s redovisningar av tittartidsandelar finns tillgängliga och gälla med verkan från och med den 1 juli varje år. Detta gäller för leverantörer som är aktuella för generella såväl som särskilda skyldigheter.

4.4 Uppföljning

Samtliga leverantörer av medietjänster som omfattas av beslutet ska årligen redovisa om och hur de har uppfyllt sina skyldigheter för att myndigheten ska kunna bedöma om varje enskild leverantör har uppfyllt de krav den ålagts. Om en leverantör inte har uppfyllt de krav som den har ålagts, kan myndigheten komma att förelägga leverantören att göra detta. Ett föreläggande kan förenas med vite.

5 Överväganden

I detta kapitel beskriver vi vilka överväganden vi gjort för att komma fram till den beslutsmodell som presenteras i kapitel 4. Övervägandena utgår från målsättningen att tillgängligheten till tv-program för personer med funktionsnedsättning successivt ska öka. Vi har i bedömningarna beaktat bland annat användarnas behov, den tekniska utvecklingen och det förhållandet att leverantörerna har skilda förutsättningar och möjligheter att använda olika tekniker. Övervägandena gäller bland annat vilka leverantörer som bör omfattas av krav på tillgänglighet, hur kraven bör utformas, om det bör finnas en nivåindelning, vilka tekniker som bör användas, och vad som kan tillgodoräknas vid en bedömning av om kraven är uppfyllda.

5.1 Vilka aktörer som kan och bör omfattas av krav

Vår bedömning

I likhet med vad som gäller i dag, bör leverantörer av medietjänster som tillhandahåller tv-sändningar i marknätet, via satellit eller genom tråd omfattas av krav på att tillgängliggöra program.

En inledande och grundläggande frågeställning är vilka aktörer som bör omfattas av krav på att tillgängliggöra tv-sändningar för personer med funktionsnedsättning. I detta avsnitt beskriver vi vilka aktörer som typiskt sett kan omfattas och vilka som i praktiken bör åläggas skyldighet att tillgängliggöra program. Vi redovisar också de överväganden som myndigheten har gjort i fråga om ett eventuellt dispensförfarande, synpunkter som inkommit i den delen och vilken slutsats myndigheten drar utifrån underlaget i denna rapport och de synpunkter som inhämtats.

5.1.1 Leverantörer av medietjänster

Av radio- och tv-lagen framgår att skyldigheten endast omfattar leverantörer av medietjänster. Begreppet leverantör av medietjänster infördes när den nya radio- och tv-lagen trädde i kraft den 1 augusti 2010 och definieras i radio- och tv-lagen som den som har det redaktionella ansvaret för valet av innehåll i en ljudradio- eller tv-sändning, beställ-tv eller sökbar text-tv, och avgör hur innehållet struktureras (3 kap. 1 § 6 radio- och tv-lagen).

Definitionen i radio- och tv-lagen ansluter till AV-direktivets där en leverantör av medietjänster definieras som den fysiska eller juridiska person som har det redaktionella ansvaret för valet av audiovisuellt innehåll för den audiovisuella medietjänsten och som avgör hur det ska struktureras (artikel 1 d i AV-direktivet).

Inför myndighetens nu gällande beslut om krav på tillgänglighet tog myndigheten ställning till vilka enskilda aktörer som skulle omfattas av begreppet leverantörer av medietjänster. I bedömningen tog myndigheten hänsyn till om de audiovisuella medietjänsterna är massmedier, det vill säga är avsedda att tas emot av och kan tänkas ha en klar påverkan på en betydande andel av allmänheten (jfr skäl 21 till AV-direktivet).

Denna prövning ledde till att kommuner, landsting, myndigheter, skolor och fastighetsbolag med flera som bedriver tv-sändningar, men där sådana sändningar inte är deras huvudsakliga eller en betydande uppgift, inte bedömdes vara leverantörer av medietjänster i radio- och tv-lagens mening. Myndigheten kom fram till att de audiovisuella inslagen var av underordnad betydelse i verksamheten och dessa grupper typiskt sett inte får anses vara leverantörer av medietjänster. Av det skälet omfattas dessa typer av aktörer inte i dag av myndighetens beslut om skyldighet att tillgängliggöra program för personer med funktionsnedsättning. Det finns inte skäl att nu göra någon annan bedömning. Det kommande beslutet med krav på tillgänglighet bör därför inte heller avse kommuner, landsting, myndigheter, skolor och fastighetsbolag med flera som bedriver tv-sändningar, men där sådana sändningar inte är deras huvudsakliga eller en betydande uppgift.

Pågående mål i förvaltningsdomstol

AB Svenska spel har överklagat myndighetens innevarande beslut om att bolaget omfattas av ett generellt krav att främja tillgängligheten till tv-program. Svenska Spel har som grund för sitt överklagande anfört att bolaget inte uppfyller förutsättningarna för att anses vara en leverantör av medietjänster och att myndigheten därmed inte kan ålägga bolaget skyldigheter att tillgängliggöra program för personer med funktionsnedsättning. I det ännu pågående målet i Förvaltningsrätten i Stockholm torde därför frågan om AB Svenska Spel ska anses omfattas av begreppet leverantör av medietjänster komma att prövas.

Tv-sändningar i marknätet, via satellit och genom tråd

Enligt regleringen i radio- och tv-lagen ska en leverantör av medietjänster som tillhandahåller tv-sändning utforma tjänsten på ett sådant sätt att den blir tillgänglig för personer med funktionsnedsättning genom textning, tolkning, uppläst text eller liknande teknik (5 kap. 12 § radio- och tv-lagen). Bestämmelsen inbegriper alltså de plattformar som i dag främst används för distribution av tv-sändningar. Det finns enligt myndighetens uppfattning ingenting som talar mot den ordning som gäller i dag, att de leverantörer som bedriver sändningar i marknätet, via satellit eller genom tråd ska omfattas av krav på tillgänglighet.

5.1.2 Ett dispensförfarande bör inte införas

Nedan redogör vi för varför det inte i nuläget finns tillräckliga skäl att införa möjligheten att kunna medge dispens för vissa leverantörer av medietjänster i syfte att undanta dem från krav på att främja tillgängligheten till program. Inledningsvis redogör vi för våra erfarenheter av myndighetens årliga uppföljningar och bakgrunden till att ett dispensförfarande har övervägts. Därefter redovisar vi vad som talar för respektive mot en möjlighet för aktörer att ansöka om dispens, synpunkter som myndigheten inhämtat inom ramen för denna rapport och myndighetens slutsats.

Erfarenhet från myndighetens uppföljning

Av myndighetens gällande beslut om krav på tillgänglighet följer att de berörda leverantörerna årligen ska redovisa till myndigheten hur de har levt upp till kraven. Genom

myndighetens uppföljning av dessa årliga redovisningar kan myndigheten konstatera att krav på tillgänglighet omfattar leverantörer av mycket skiftande storlek. Vissa sänder enstaka program per år eller i en programslinga, jämfört med andra aktörer som utgör större programbolag med rikstäckande tv-program under de flesta av dygnets timmar. Flera av de mindre aktörerna har i sina redovisningar påpekat svårigheter med att tillgängliggöra program på grund av bristfälliga resurser.

Vad som skulle kunna tala för dispens från skyldighet att främja tillgänglighet

Även om det går att ringa in vilka enskilda aktörer som formellt sett kan falla in under radio- och tv-lagens definition av leverantör av medietjänster, och som bedriver sändningsverksamhet via någon eller flera av de tre ovan nämnda distributionsformerna, skulle det kunna övervägas att låta krav på tillgänglighet träffa en mer begränsad leverantörskrets. Ett sådant skäl vore det som nämnts ovan om att det inom ramen för myndighetens tillsynsverksamhet har visat sig att aktörerna har väsentligt skilda ekonomiska och andra resursmässiga förutsättningar att bedriva tillgänglighetsarbete. Ett annat skäl är att Sverige i dag ställer krav som omfattar långt fler aktörer än vad som är fallet i andra länder i Europa, vilket redovisas närmare i kapitel 7.5 *Jämförelse med andra länder*.

Vad som talar mot dispens från skyldighet att främja tillgänglighet

Det som talar mot att bevilja dispens från skyldigheten att främja tillgängligheten till program är att det redan i dag ställs mycket låga krav på de leverantörer som har generella skyldigheter eftersom de endast ska främja tillgängligheten genom att med valfri teknik tillgängliggöra ett fåtal program. Detta ger enligt myndighetens mening leverantörer med generella skyldigheter ett stort utrymme att anpassa sitt tillgänglighetsarbete efter de egna förutsättningarna. Ett annat argument mot en dispensmöjlighet är naturligtvis syftet bakom regleringen, nämligen att tillgängligheten till program generellt sett ska öka för personer med funktionsnedsättning. Bland andra funktionshindersorganisationen Unga Hörselskadade har lyft fram vikten av att ställa krav på samtliga aktörer, att det i sig leder utvecklingen framåt. Detta är naturligtvis en ytterst värdefull aspekt och talar ytterligare mot att små aktörer bör kunna begära undantag från krav på tillgänglighet.

Synpunkter på ett dispensförfarande

Inom ramen för remissförfarandet, där ett möjligt upplägg för dispensansökningsförfarande presenterades i utkastet till rapport, har det kommit in synpunkter på ett sådant upplägg. Synskadades Riksförbund och Handikappförbunden anser inte att det ska finnas möjlighet för leverantörer av medietjänster att ansöka om dispens från de generella skyldigheterna och hänvisar bland annat till skyldigheter Sverige har enligt FN-konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Förbunden anför att ett dispensförfarande inte vore i linje med konventionen. Unga Synskadade uppger att en möjlighet att beviljas dispens behöver hållas stram och snarare ses som ett undantag än en möjlighet. Leverantörer skulle enligt Unga Synskadade annars alltför lätt slippa undan. De inkomna synpunkterna redovisas mer utförligt i kapitel 6 *Remissyttranden*.

TV4 och Svenska Spel har i sina remissvar anført att en möjlighet att ansöka om och beviljas dispens är positiv. Tidningsutgivarna förordar att leverantörer av medietjänster med en tittartidsandel som understiger en procent generellt bör undantas.

Inga andra synpunkter har inkommit i fråga om en dispens. Myndigheten konstaterar därmed att inte någon enskild aktör med mycket begränsade resurser har kommenterat övervägandena om en dispensmöjlighet som presenterades i utkastet.

Myndighetens slutsats

Myndigheten konstaterar att varje enskilt främjande av tillgänglighet förbättrar förutsättningarna för personer med funktionsnedsättning att ta del av programutbudet på lika villkor som andra och bidrar därmed till en ökad delaktighet för målgrupperna. Att bedriva ett tillgänglighetsarbete är därför ytterst angeläget och får i hög grad anses väga upp den eventuella belastning som en leverantör av medietjänster kan uppleva av ett tillgänglighetskrav. Vidare konstaterar myndigheten att kravet att främja är lågt ställt och ger leverantören ett stort utrymme att självständigt avgöra hur och i vilken omfattning tillgängliggörandet bör ske. Myndighetens samlade bedömning är att det mot bakgrund av syftet med regleringen och vad som förts fram av funktionshindersorganisationerna inte i nuläget finns tillräckligt skäl att införa en dispensmöjlighet från skyldigheten att främja tillgängligheten till tv-program. I den bedömningen har myndigheten även beaktat att den beslutsmodell som myndigheten nu tagit fram innebär ändringar jämfört med dagens kravbeslut som kan ge vissa lättnader även för mindre aktörer. En sådan lättnad består av att en leverantör som tillhandahåller tillgängliggjorda program i beställ-tv kan få tillgodoräkna sig även sådant tillgängliggörande under förutsättning att ett tillgängliggörande till någon del sker linjärt (se kapitel 5.12 *Tillgängliggörande i beställ-tv bör få tillgodoräknas*). En annan är att tillgängliggörande som innebär att ett ljudspår med syntolkning eller uppläst text tillhandahålls genom en separat enhet såsom en mobiltelefon eller läsplatta, samtidigt som ett tv-program sänds linjärt, innebär ett sådant tillgängliggörande som kan räknas in vid bedömningen av uppfyllelsen av att främja tillgängligheten till tv-program (se kapitel 5.11 *Olika tekniska lösningar får användas för teknikerna*). Till detta kan föras att en uppläst översättningstext också ska anses främja tillgängligheten till program (se kapitel 5.6 *Vilka språk som omfattas av kraven*).

Det bör dessutom noteras, särskilt med beaktande av de mindre leverantörerna av medietjänster, att myndigheten vid bestämmandet av vilket vitesbelopp som bör sättas ut i ett föreläggande kan ta hänsyn till vad som är känt om den enskilde leverantörens ekonomiska förhållanden och till omständigheterna i övrigt.

Som nämnts ovan visar den årliga uppföljning som myndigheten genomfört sedan kravställandet inleddes år 2011 att tillgängliggörandet totalt sett ökat samtidigt som små aktörer i många fall upplever svårigheter att främja tillgängligheten till program. I några fall har myndighetens uppföljning lett till beslut om föreläggande att följa beslutet. Myndigheten kommer efter den kommande fyraårsperioden som det nya beslutet omfattar att ha ett bredare underlag och kan då återigen bedöma om det finns skäl att införa ett dispensförfarande.

Sprida kunskap och goda exempel

För att ytterligare underlätta för små aktörer med begränsade resurser avser myndigheten att på sin webbplats www.mppt.se informera om olika tillgänglighetstekniker, ge upplysningar om vilka aktörer som har erfarenhet av att främja tillgänglighet till tv-program genom olika tekniker och informera om funktionshindersorganisationer med vilka aktörerna lämpligen för en dialog. Syftet är att sprida information och kunskap om hur ett främjande kan gå till och att bidra med goda exempel på verksamheter där tillgänglighetsarbetet fungerar. På så vis bör

små aktörer med begränsade resurser ges bättre förutsättningar att kunna bygga upp ett eget tillgänglighetsarbete och planera verksamheten framåt.

5.2 Det bör fortsatt vara två typer av skyldigheter

Vår bedömning

Kraven på tillgänglighet bör även fortsättningsvis delas in i två typer av skyldigheter beroende på programtjänsternas tittartidsandelar.

Leverantörer av medietjänster med tv-sändningar i marknätet, via satellit eller genom tråd bör för varje programtjänst med en tittartidsandel under en procent åläggas generella skyldigheter att främja tillgängligheten till program för personer med funktionsnedsättning.

Leverantörer av medietjänster som erbjuder tv-sändningar i marknätet, via satellit eller genom tråd bör för varje programtjänst med en tittartidsandel på minst en procent åläggas särskilda skyldigheter att tillgängliggöra program för personer med funktionsnedsättning.

Myndighetens nuvarande beslut delar in leverantörerna i två grupper. Den ena gruppen består av programtjänster som har en tittartidsandel under en procent och som omfattas av generella skyldigheter att främja tillgängligheten. Den andra omfattar programtjänster med en tittartidsandel på minst en procent och omfattas av särskilda skyldigheter (läs närmare om de nu gällande kraven i kapitel 3 *Nuvarande krav på tillgänglighet*).

Vi anser alltså att tittartidsandelar är en relevant faktor att ta hänsyn till vid bestämmande av vilka slags skyldigheter som bör åläggas en leverantör och att en hög tittartidsandel talar för högre krav på tillgänglighet. Höga tittartidsandelar vittnar om ett publikt intresse för det utbud som erbjuds i programtjänsten, vilket i sin tur talar för att hela publiken så långt möjligt bör kunna ta del av innehållet. Det förhållandet att tittartidsandelarna är höga innebär också bättre finansiella förutsättningar att tillgängliggöra program genom att möjlighet till annonsintäkter ökar. Mot den bakgrunden anser myndigheten att höga tittartidsandelar för en programtjänst, liksom i dag, ska innebära att särskilda skyldigheter ställs på leverantören av programtjänsten.

När det gäller frågan om vilken närmare gräns för tittartidsandelar som bör skilja generella från särskilda skyldigheter gör myndigheten följande avvägningar.

För att kunna utgå från tittartidsandelar behöver myndigheten ha tillförlitliga uppgifter om dessa andelar. MMS:s årliga mätningar av tittartidsandelar baserar sig på antal tittare i åldern 3–99 år, vilket motsvarar cirka 9 miljoner av Sveriges befolkning. Myndigheten anser att det är relevant att använda dessa mätningar för att bestämma en programtjänsts tittartidsandel och att det får anses lämpligt att beakta mätningarna av det kalenderår som föregår det år en aktuell kravnivå inleds.

Som framgår i kapitel 7 har vi studerat tittartidsandelarna för de programtjänster som mäts av MMS för år 2015 och kan se att det inte skett några större förändringar över tid.

Vidare kan konstateras att Sverige redan har höga krav på tillgängliggörande i jämförelse med övriga Europa. Våra efterforskningar visar att Sverige, genom de generella skyldigheterna att främja tillgängligheten till tv-program som omfattar alla leverantörer av medietjänster, är det land i Europa som ålägger flest leverantörer krav på tillgängliggörande. Vi kan vidare konstatera att vi tillsammans med Storbritannien är det land som ställer högst krav.

När det gäller särskilda skyldigheter är en procents tittartidsandelar ur ett europeiskt perspektiv ett lågt gränsvärde för att ålägga en leverantör sådana omfattande skyldigheter som dessa krav innebär. Vi anser därför att tittartidsandelsgränsen inte ska sänkas under en procent för särskilda skyldigheter. Eftersom det inte har skett nämnvärda förändringar i tittartidsandelar över tid, bör gränsen inte heller höjas.

Enligt vår bedömning är mot denna bakgrund gränsen en procents tittartidsandel fortfarande relevant och bör gälla även i kommande kravbeslut. Att använda ett sådant bestämt gränsvärde ger också en tydlighet och förutsägbarhet för de berörda aktörerna.

5.3 Generella skyldigheter

Vår bedömning

Leverantörer som omfattas av generella skyldigheter bör för varje programtjänst främja tillgängligheten till tv-sändningar på svenska för personer med funktionsnedsättning. Främjandet bör ske genom textning, teckenspråkstolkning, syntolkning, uppläst text eller liknande teknik. Användning av tekniken uppläst text för program på andra språk än svenska med svensk översättningstext, bör också godkännas som ett främjande.

I samband med den årliga redovisningen av hur kraven har uppfyllts bör leverantörerna redogöra för hur tillgänglighetsarbetet har bedrivits under året, vilka kontakter som har tagit med representanter för användargrupperna, hur leverantören avser att stärka tillgängligheten till tv-program och hur planen för tillgänglighetsarbetet framåt ser ut.

Alla leverantörer som inte når upp till en procents tittartidsandel omfattas i dag av krav på att främja tillgängligheten till program. De närmare villkoren för dagens generella skyldigheter redovisas i kapitel 3 *Nuvarande krav på tillgänglighet*.

Vid ett fastställande av ett nytt krav för leverantörer med generella skyldigheterna ska hänsyn tas bland annat till leverantörernas finansiella förutsättningar och att kraven inte ska ställas betydligt högre för kommersiella aktörer i Sverige jämfört med i andra länder.

De finansiella förutsättningarna för de leverantörer som omfattas av generella skyldigheter varierar, vilket beskrivits ovan.

I Europa är det inga andra länder, som myndigheten har kännedom om, som ställer krav på samtliga leverantörer av medietjänster. Att skärpa de generella skyldigheterna genom att införa särskilda kvoter eller ställa krav per teknik, vore att ställa betydligt högre krav än andra länder i Europa. De generella kraven som de är utformade i dagsläget, med en stor frihet för leverantörerna att själva avgöra den närmare omfattningen av tillgängliggörandet, samt vilka tekniker som ska användas, bör därför gälla även fortsättningsvis.

Särskilt med beaktande av syftet med regleringen, nämligen att tillgängligheten till program ska öka – och att myndigheten i nu gällande kravbeslut har uttryckt att avsikten är att fler program ska tillgängliggöras – finns det dock anledning att ställa krav på leverantörerna att i högre grad än i dag redovisa sitt tillgänglighetsarbete. De bör därför åläggas att, i samband med den årliga redovisningen av hur kraven har uppfyllts, redogöra för hur tillgänglighetsarbetet har bedrivits under året, vilka kontakter som har tagits med representanter för användargrupperna, hur leverantören avser att stärka tillgängligheten till tv-program och hur planen för tillgänglighetsarbetet framåt ser ut.

Sammanfattningsvis kommer de generella skyldigheterna att innebära att en leverantör i varje enskild programtjänst ska främja tillgängligheten genom textning, teckenspråkstolkning, syntolkning, uppläst text eller liknande teknik. Leverantörerna avgör därmed vilken eller vilka av teknikerna som ska användas och i vilken närmare omfattning det ska ske. Den årliga redovisningen av hur skyldigheterna har uppfyllts ska innehålla en kortfattad beskrivning av leverantörens tillgänglighetsarbete.

5.4 Särskilda skyldigheter

Vår bedömning

De särskilda skyldigheterna att tillgängliggöra program för personer med funktionsnedsättning bör innehålla kvoter per teknik i stället för per ljud och bild. I fråga om tekniken uppläst text bör kvoten kunna uppfyllas både avseende program på andra språk än svenska som har svensk översättningstext och program på svenska.

Kvoterna för de respektive teknikerna bör öka årligen. För textning av förinspelade program ska dock kvoten vara 100 procent under hela den period som kravbeslutet avser. I fråga om tekniken uppläst text avser myndigheten att redan under det första året som kravbeslutet omfattar göra en ny prövning av om det finns förutsättningar att öka kvoterna för leverantörer med särskilda skyldigheter.

Programtjänster som har en tittartidsandel om minst en procent ska omfattas av särskilda skyldigheter. Det innebär i praktiken, liksom i dag, att det endast är vissa av TV4 AB:s programtjänster som omfattas av särskilda skyldigheter.

5.4.1 Krav per teknik

För de leverantörer som omfattas av särskilda skyldigheter anser vi att kraven fortsättningsvis bör ställas upp per teknik, inte per ljud och bild. Visserligen är det fördelaktigt att ställa upp kraven per ljud och bild eftersom det ger en större flexibilitet för leverantörerna att välja vilken teknik som ska användas. Det finns dock flera skäl som talar för att kraven fortsättningsvis bör ställas upp per teknik, bland annat följande.

- En beslutsmodell som reglerar specifika tekniker med angivande av tillgängliggörande i procent är tydlig och förutsägbar.
- En sådan modell är också lätt jämförbar med krav för public service-bolagen och de bolag som är etablerade i Storbritannien, såsom TV3 och Kanal 5, och bedriver sändningar riktade till en svensk publik.

- Genom att specificera nivåer för varje enskild teknik säkerställs att alla tekniker används i större utsträckning än vad som är fallet enligt det nu gällande beslutet.
- Specifika krav per teknik stimulerar utvecklingen av den tekniken.
- Som kraven är uppställda i det nuvarande beslutet skulle tillgängliggörandet för ljud respektive bild kunna uppgå till över 100 procent, då flera tekniker kan användas för samma program. En sådan beslutsmodell blir på sikt, i takt med att kraven succesivt ökar, otydlig och svår att följa upp, särskilt i jämförelse med hur kraven är uppställda för andra leverantörer på den svenska mediemarknaden.

I det följande redovisas de kvoter som enligt vår mening bör ställas upp för respektive teknik.

Textning av förinspelade program och direkttextning

Som nämnts ovan är det i praktiken endast vissa av TV4 AB:s programtjänster som omfattas av särskilda skyldigheter. TV4 AB har till och med mars 2014 haft ett villkor i sändningstillstånden för programföretagets samtliga programtjänster i marknätet om att texta alla icke direktsända rikssända svenska program. Vi anser därför att det finns skäl att ställa krav på TV4 AB att även fortsättningsvis texta 100 procent av förinspelade program på svenska.

Att direkttexta program är mer resurskrävande än att texta förinspelade program. Kraven på att direkttexta program bör därför vara lägre än kraven på att texta förinspelade program. På uppdrag av regeringen genomför Post och Telestyrelsen (PTS) ett pilotprojekt som bland annat innebär att en direkttextningsprototyp för vädersändningar tas fram. Prototypen för SVT:s vädersändningar ska vara klar i december 2016 och regeringsuppdraget som helhet i mars 2017. I dagsläget bedömer vi dock att det är mycket svårt att avgöra om TV4 skulle kunna ta del av en sådan teknik inom den kommande beslutsperioden varför vi inte tagit hänsyn till en sådan utveckling i kvoterna för direkttextning.

För de särskilda skyldigheterna bör gälla att under det första året ska 40 procent av det direktsända utbudet textas för att sedan succesivt öka till 55 procent år 2019/2020. Detta kan jämföras med SVT och UR som år 2016 ska direkttexta 65 procent av utbudet på svenska.

Teckenspråkstolkning

Mot bakgrund av att TV4 AB i dag har en relativt utvecklad teckenspråkstolkningsverksamhet anser vi att det är rimligt att ha ett krav som innebär att tre procent av det totala antalet sändningstimmar på svenska ska tillgängliggöras med den tekniken under det första året som kravbeslutet omfattar. Programföretaget bör öka användningen av tekniken teckenspråkstolkning successivt så att det i juni 2020 är fyra procent som tillgängliggjorts med den tekniken. För att ge programföretaget en möjlighet att anpassa sin verksamhet till en sådan utveckling, bör kvoten även det andra året uppgå till tre procent.

Syntolkning och uppläst text

TV4 har i dagsläget inte någon etablerad teknisk lösning för att sända uppläst text och har därför valt att tillgängliggöra bild genom att främst syntolka program. I Sverige sker just nu en utveckling av distributionen av teknikerna uppläst text och syntolkning då programbolag i större utsträckning än tidigare börjat använda en teknisk lösning med en (1) digitalbox. Användarna kan slå av och på tekniken via fjärrkontrollen vilket innebär att teknikerna, i likhet med textning, blir valbara. TV3 och TV6 erbjuder syntolkning på det sättet till sina Viasat-kunder och även SVT testar en lösning med en digitalbox för uppläst text. Den

tekniska lösningen med en digitalbox är dock ännu inte etablerad för att nå en bred publik i Sverige och brukargrupperna anser inte att den teknik som innebär att det krävs två boxar är användbar.

En annan teknisk lösning för uppläst text är att tillhandahålla den via en applikation för mobiltelefoner. TV4 och övriga kommersiella aktörer har dock inte utvecklat någon sådan teknik ännu. Vi finner därför att det inte är rimligt att i dagsläget ställa lika höga krav på de kommersiella aktörerna som på SVT vad gäller omfattningen av uppläst text.

Mot den bakgrunden bör TV4 ha fortsatt succesivt ökande krav på *syntolkning*. För att ge programföretaget en möjlighet att anpassa sin verksamhet till en sådan utveckling, bör kvoten för syntolkning, precis som för teckenspråkstolkning, även det andra året uppgå till tre procent.

Kravet på *uppläst text* bör utgå från en lägre nivå eftersom TV4 inte har kommit igång med den tekniken. Även detta krav bör dock öka över tid. Om inte TV4 hittar användbara automatiserade lösningar finns möjligheten att erbjuda manuellt inlästa förmixade program med uppläst text, vilket bolaget även erbjuder redan i dag men i mycket begränsad omfattning.

Myndigheten avser dock, redan under det första året som kravbeslutet omfattar, att göra en ny prövning av om det finns förutsättningar att öka kvoterna för uppläst text för leverantörer med särskilda skyldigheter. I en sådan ny prövning kommer de tekniska och ekonomiska förutsättningarna för leverantörer med särskilda skyldigheter att utvärderas. Enligt myndighetens mening är det rimligt att sådana aktörer på sikt åläggs ett krav som innebär att 100 procent av all översättningstext till svenska ska tillgängliggöras med tekniken uppläst text. Ambitionen hos programbolag bör därför vara att ta del av den tekniska utvecklingen som sker och att i dialog med brukargrupper utveckla den aktuella tjänsten på ett ändamålsenligt sätt.

Uppläst text är främst avsedd för översättningstextning och därmed i första hand för program på andra språk än svenska. Kravet omfattar därför program på andra språk än svenska med svensk översättningstextning, se närmare i kapitel 5.6.2 *Uppläst text för program med översättningstext*. Kravet kan även fyllas genom att använda tekniken på program på svenska.

Mot bakgrund av de resonemang som förts ovan, anser myndigheten att följande beslutsmodell bör gälla.

Särskilda skyldigheter	Program på svenska - omfattning i procent av sändningstiden				Program med översättnings-textning
	Textning av förinspelade program	Textning av direktsända program	Teckenspråkstolkning	Syntolkning	Uppläst text
Nivå 1	100	40	3	3	0,5
Nivå 2	100	45	3	3	1
Nivå 3	100	50	3,5	3,5	1,5
Nivå 4	100	55	4	4	2

Beslutsmodellen utgår från det förhållandet att TV4 AB är den enda leverantör som kommer i fråga för särskilda skyldigheter och att TV4 AB redan har en väl utvecklad organisation för att tillgängliggöra program. Modellen innebär en successiv ökning av krav där en nivå motsvarar ett år. För det fall en annan leverantör än TV4 AB under perioden 2016–2020 har en programtjänst som når upp till minst en procents tittartidsandel, får nivån anpassas utifrån den leverantörens förutsättningar.

En jämförelse av krav för olika programbolag år 2016

Nedan visas en tabell över kravens omfattning för de fyra största programtjänsterna i Sverige år 2016 jämfört med de nivåer vi här föreslår för TV4 under nivå 1. Av tabellen framgår att kraven för teknikerna teckenspråkstolkning och syntolkning föreslås vara högre för TV4 än för SVT och UR. Det beror på att vi föreslår att ett tillgängliggörande i beställ-tv ska få tillgodoräknas vid uppfyllandet av kraven för dessa tekniker vilket i praktiken innebär att TV4 kommer att kunna redovisa fler tillgängliggjorda timmar än tidigare (läs vidare i kapitel 5.12 *Tillgängliggörande i beställ-tv bör få tillgodoräknas*). Det beror även på att vi utgår från att kvoterna för SVT och UR kommer att öka när regeringen fattar beslut om vilka krav som ska gälla för de bolagen från och med år 2017. Dessutom har SVT och UR mycket högre krav vad gäller uppläst text och även högre krav för direkttextning. Totalt sett blir kraven på tillgängliggörande därmed högre för SVT och UR än för TV4.

År 2016	SVT1, SVT2 (SVT/UR)	TV3 (MTG)	Kanal 5 (Discovery)	TV4 (TV4 AB)
Textning	100			100
Direkttextning	65	35/40	35/40	40
Teckenspråkstolkning	1,5	2*	2*	3
Syntolkning	1,5	6	6	3
Uppläst text	100**	-	-	0,5

* Programbolagen kan välja att teckenspråkstolka enligt den angivna kvoten eller texta ytterligare 5 procent utöver den kvot som anges för textning.

**Avser förinspelade program med översättningstextning

5.5 Kraven bör gälla per programtjänst

Vår bedömning

En möjlighet för en leverantör att välja i vilken eller vilka av sina programtjänster som ett tillgängliggörande förläggs, skulle sannolikt leda till en minskad tillgänglighet till program totalt sett och därmed motverka syftet med regleringen. Vi anser därför att den nuvarande modellen med krav per programtjänst bör gälla även fortsättningsvis.

Skyldigheterna gäller i dag varje programtjänst för sig. Vi har övervägt om kraven i stället skulle gälla per leverantör och att leverantören skulle ha möjlighet att fördela tillgängliggörandet mellan sina programtjänster.

Vissa leverantörer som i dag omfattas av krav på tillgänglighet har flera registrerade programtjänster. Tittartidsandelen är för flera av dessa programtjänster mycket låg och knappt mätbar. Frågan är om de leverantörer som har flera programtjänster ska ges möjlighet att avgöra i vilken eller vilka av sina programtjänster som tillgängliggörandet ska ske.

Vår bedömning är att även om att en sådan flexibilitet skulle kunna underlätta tillgänglighetsarbetet för leverantörerna, skulle den sannolikt minska tillgängligheten till program ur ett användarperspektiv. Det vore hämmande för den positiva utveckling som sker när det gäller tillgängligheten till tv-program och skulle därmed motverka syftet med regleringen, nämligen att tillgängligheten till program ska öka över tid. Vi anser vidare att det står klart i förarbetena till radio- och tv-lagen att det är programtjänster som kraven ska syfta på (*En ny radio- och tv-lag* prop. 2009/10:115). Mot denna bakgrund bör den nuvarande modellen med krav per programtjänst gälla även fortsättningsvis.

5.6 Vilka språk som omfattas av kraven

Vår bedömning

Skyldigheterna avseende textning av förinspelade program, textning av direktsända program, teckenspråkstolkning samt syntolkning bör omfatta program på svenska.

Kravet på uppläst text bör omfatta program med översättningstextning till svenska. Användning av tekniken uppläst text avseende svenska program bör också få räknas med vid uppfyllande av kravet.

5.6.1 Textning och tolkning av svenska program

Det nuvarande beslutet omfattar endast program på svenska både i fråga om generella och särskilda skyldigheter. Även kraven för SVT och UR gäller enbart program på svenska, dock gäller kraven för uppläst text samtliga program med översättningstextning. I övriga delar av Europa varierar det dock mellan länder, en del ställer krav på utbud oavsett språk, vissa ställer endast krav på inhemska språk. Norge är vid sidan av Storbritannien ett exempel på land som ställer krav som omfattar alla språk. I Finland däremot omfattas endast program på finska och svenska.

Myndigheten har övervägt om kraven även fortsättningsvis ska gälla endast svenska program eller om de ska omfatta alla program, oavsett språk. Fördelen med att kraven skulle omfatta alla språk skulle vara att hela programbolagens utbud kan tillgängliggöras. Det skulle vara särskilt fördelaktigt för personer med exempelvis synnedsättning eller dyslexi som inte kan ta del av översättningstextning.

Mot bakgrund av att kraven på textning och tolkning för public service-bolagen endast omfattar svenska program anser vi att kraven för kommersiella aktörer inte bör höjas. Däremot bör kravet på uppläst text gälla för program med översättningstextning till svenska och även program på svenska som textats.

5.6.2 Uppläst text för program med översättningstextning

Kravet på uppläst text gäller i dagsläget program på svenska. TV4 har dock hittills använt uppläst text för att tillgängliggöra engelska program. Redan i sin första redovisning till myndigheten, år 2012, uppgav TV4 att uppläst text är till för program med tal på icke inhemskt språk som ett komplement till översättningstextningen.

Uppläst text är en teknik som främst är relevant för att tillgängliggöra översättningstext. Det används därför vanligtvis för program på andra språk än svenska men är även till nytta i program på svenska där det förekommer översättningstextning som exempelvis i nyhetssändningar där det ofta sker intervjuer på främmande språk eller i vissa fall på dialekt, eller där det förekommer textning på grund av otydligt tal.

För SVT och UR gäller kravet på uppläst text för alla icke direktsända program med översättningstext. Det innefattar därmed program på alla språk och, såvitt vi förstår, med översättningstextning på alla språk.

Vår bedömning är att kravet för de leverantörer som myndigheten beslutar om bör vara lägre ställt än för public service-bolagen och därför utformas så att kravet på uppläst text gäller alla förinspelade program med översättningstextning till svenska.

Det ställer krav på TV4 att redovisa det totala antalet sända timmar med översättningstextning liksom antalet tillgängliggjorda timmar med uppläst text. Läs vidare i kapitel 5.14 *Redovisning och uppföljning*.

5.7 Kostnadstak

Vår bedömning

Det bör även fortsättningsvis finnas ett kostnadstak för en leverantör med särskilda skyldigheter att tillgängliggöra program. De särskilda skyldigheterna behöver inte uppfyllas till den del kostnaden för att fullgöra skyldigheten överstiger en procent av en leverantörs nettoomsättning för den aktuella programtjänsten kalenderåret före det år som den aktuella nivån inleds.

Att tillgängliggöra program i enlighet med de särskilda skyldigheterna innebär kostnader för en leverantör. För att beakta leverantörernas finansiella förutsättningar anser vi därför att det även fortsatt ska finnas ett kostnadstak för tillgängliggörandet för leverantörer som omfattas av särskilda skyldigheter. Det innebär att skyldigheten inte behöver uppfyllas till den del

kostnaden för att fullgöra skyldigheten överstiger en procent av en leverantörs nettoomsättning för den aktuella programtjänsten kalenderåret före det år som den aktuella nivån inleds.

För de leverantörer som omfattas av generella skyldigheter anser vi inte att ett kostnadstak är nödvändigt. De kan i hög utsträckning anpassa tillgängliggörandet efter sina finansiella förutsättningar.

5.8 Plattformer

Vår bedömning

För de särskilda skyldigheterna bör även fortsättningsvis gälla att tillgängliggörandet ska ske i marknätet, via satellit och genom tråd, det vill säga på de plattformar som en programtjänst erbjuds. Leverantören får, med beaktande av de aktuella målgruppernas behov, avgöra den närmare fördelningen mellan dessa plattformar. Ett visst tillgängliggörande måste dock ske på samtliga plattformar.

Leverantörer med generella skyldigheterna avgör, liksom i dag, helt själva på vilken eller vilka plattformar tillgängliggörandet ska ske.

Skyldigheten omfattar inte beställ-tv som tillhandahålls genom tråd.

Särskilda skyldigheter

Alla linjära sändningar omfattas av de särskilda skyldigheterna, oavsett plattform. Det innebär att sändningar i marknät, via satellit och genom tråd omfattas. Beställ-tv via tråd omfattas inte (se närmare redogörelse i kapitel 5.12 *Tillgängliggörande i beställ-tv bör få tillgodoräknas*).

Funktionshindersorganisationerna framhåller att det är mycket viktigt för användarna att program görs tillgängliga på alla plattformar. Det visade även myndighetens kartläggning år 2013. Det nuvarande beslutet slår fast att för TV4:s programtjänster som omfattas av särskilda skyldigheter ska tillgängliggörandet ske i marknätet, via satellit och genom tråd. TV4 får dock avgöra den närmare fördelningen mellan plattformar, med beaktande av de aktuella målgruppernas behov. Skrivningen har inneburit att TV4 nästan helt valt bort marksändningar och satellitsändningar av teckenspråkstolkade och syntolkade program.

Det finns flera nackdelar med att tolkade program enbart sänds via webben. Hela befolkningen har inte tillgång till fullgod internetuppkoppling, en del användare har svårt att använda en dator, surfplatta eller mobil och många är äldre och inte vana vid den nyare tekniken. Samtidigt konstaterar vi att den digitala utvecklingen går snabbt och innebär att leverantörer av medietjänster på ett mer kostnadseffektivt sätt än i marknätet kan tillhandahålla tolkade program på webben.

Myndigheten ska som nämnts ovan, beakta hur kraven för public service-bolagen är utformade. SVT och UR får, efter diskussion med brukargrupperna och med beaktande av aktuella målgruppers behov, avgöra fördelningen av tillgängliggörandet mellan olika distributionsplattformar. Myndigheten bör inte ställa högre krav på tillgängliggörande i

marknät och satellit för de kommersiella aktörerna även vad som ställs på public service-bolagen. Beslutet kommer därför även framöver att innebära att leverantörer själva, med beaktande av aktuella målgruppers behov, får avgöra den närmare fördelningen mellan plattformarna. Det innebär, precis som i dag, att en leverantör inte helt kan bortse från en plattform där den aktuella programtjänsten erbjuds, utan ett visst tillgängliggörande måste ske på samtliga plattformar.

Generella skyldigheter

För leverantörer med generella skyldigheterna är utgångspunkten att det ska finnas en stor flexibilitet när det kommer till hur främjandet av tillgängligheten ska ske. Dessa leverantörer bör därför, liksom i dag, helt få avgöra på vilken eller vilka plattformar som tv-sändningar ska tillgängliggöras.

5.9 Inga krav på vilken typ av program eller sändningstider

Vår bedömning

Det bör inte ställas detaljerade krav på vilket innehåll som ska tillgängliggöras. Sådana frågor bör leverantörer som tillgängliggör innehåll självständigt beakta utifrån målgruppernas behov.

Både SVT och TV4 uppger att de till stor del väljer vilka program som tillgängliggörs beroende på hur många tittare programmet har och vad deras tittare är intresserade av. Det är också viktigt att alla säsonger i en serie tillgängliggörs så att användaren har möjlighet att ta del av fortsättningen. Bolagen väljer med andra ord att tillgängliggöra det utbud som är populärt för den breda publiken. I vissa länder i Europa är kraven utformade så att endast vissa typer av program omfattas, eller vissa sändningstider. De tillfrågade funktionshindersorganisationerna har inte framfört entydiga önskemål om att det bör ställas krav på en viss typ av utbud men vissa organisationer har framfört att nyheter, samhällsprogram och barnprogram skulle kunna prioriteras.

Vi anser att allt utbud ska omfattas av kraven och att myndigheten inte ska besluta om vilka programkategorier eller sändningstider som ska tillgängliggöras. Programtjänsterna som omfattas av kraven sänder olika typer av utbud vilket också talar för att inte ställa upp sådana krav. Vi har inte heller anledning att betvivla att TV4, som är den enda aktör som omfattas av särskilda skyldigheter, även fortsättningsvis kommer att tillgängliggöra program med höga tittarsiffror på bästa sändningstid.

5.10 Krav på redovisning av hur behov har beaktats

Vår bedömning

En leverantör som omfattas av särskilda skyldigheter bör i samband med den årliga redovisningen av hur skyldigheterna uppfyllts, utförligt beskriva på vilket sätt leverantören har beaktat de aktuella målgruppernas behov.

I det nu gällande beslutet ställs inget specifikt krav på dialog. Däremot anges att TV4 får, med beaktande av de aktuella målgruppernas behov, avgöra den närmare fördelningen mellan plattformar.

Teknikutvecklingen går snabbt och utbud och konsumtionsmönster på mediemarknaden förändras fort. I beslutet bör det därför inte preciseras vilka tekniska lösningar som bolagen ska erbjuda för olika tekniker, hur teknikerna i detalj ska utformas för bästa användbarhet eller vilket utbud som ska tillgängliggöras. Den typen av frågor bör leverantörerna av medietjänster löpande diskutera med berörda användargrupper, för att säkerställa att teknikerna är användbara och når användarna. Vi anser dock att leverantörer som omfattas av särskilda skyldigheter fortsättningsvis ska åläggas krav på att årligen beskriva på vilket sätt de aktuella målgruppernas behov i ovan nämnda avseenden har beaktats.

5.11 Olika tekniska lösningar får användas för teknikerna

Vår bedömning

Det finns olika tekniska lösningar för att tillgängliggöra tv-program med textning, tolkning och uppläst text. Myndigheten bör inte ställa krav på vilken teknisk lösning som en leverantör ska använda för de olika teknikerna.

Ett tillgängliggörande som innebär att ett ljudspår med syntolkning eller uppläst text tillhandahålls genom en separat enhet såsom en mobiltelefon eller läsplatta, samtidigt som ett tv-program sänds linjärt, bör innebära ett sådant tillgängliggörande som kan räknas in vid bedömningen av uppfyllelsen av kraven.

Nya tekniska lösningar

Som framgår i kapitel 7 finns det flera olika tekniska lösningar för att leverera textade och tolkade program samt program med uppläst text på olika plattformar. Lösningarnas användbarhet varierar med användarnas preferenser och funktionsförmågor samt med deras finansiella möjligheter och om de har tillgång till en internetuppkoppling som ger möjlighet att ta del av tv-program via internet.

Dessutom går teknikutvecklingen snabbt och utbud och konsumtionsmönster på mediemarknaden förändras fort. I beslutet bör det därför inte preciseras vilka tekniska lösningar som bolagen ska erbjuda för olika tekniker. Leverantörerna bör dock sträva efter att erbjuda lösningar som är så användbara som möjligt för berörda användargrupper.

Det har de senaste tre åren skett en snabb utveckling i Sverige av en teknisk lösning som gör det möjligt att ta emot ett ljudspår med syntolkning och uppläst text via en separat enhet såsom en mobiltelefon eller läsplatta. Tekniken är i dagsläget särskilt utvecklad för bio men det finns även mindre aktörer som erbjuder den för tv-sändningar.

Bör en separat enhet anses tillgängliggöra linjära sändningar?

Bestämmelsen i radio- och tv-lagen innebär att leverantörer av medietjänster ska utforma sina tjänster på ett sådant sätt att de blir tillgängliga för personer med funktionsnedsättning genom textning, tolkning, uppläst text eller liknande teknik. Myndigheten kan varken av lydelsen i radio- och tv-lagen eller i förarbetena finna att ett tillgängliggörande via en separat enhet skulle stå i strid med lagstiftarens avsikter.

Om det inte kan anses regelstridigt att använda sig av en separat enhet, är frågan om det är en lämplig och användbar metod. Vi kan konstatera att exempelvis ett ljudspår med syntolkning via en mobiltelefon möjliggör för en person med funktionsnedsättning att tillsammans och samtidigt med andra ta del av en linjär sändning av ett tv-program. Tekniken ökar därför möjligheten till aktivt deltagande tillsammans med andra, vilket är i överensstämmelse med lagstiftarens intentioner.

Myndigheten anser mot den bakgrunden att ett tillgängliggörande som innebär att ett ljudspår med syntolkning eller uppläst text tillhandahålls genom en separat enhet såsom en mobiltelefon eller läsplatta, samtidigt som ett tv-program sänds linjärt, innebär ett sådant tillgängliggörande som kan räknas in vid bedömningen av uppfyllelsen av kraven.

5.12 Tillgängliggörande i beställ-tv bör få tillgodoräknas

Vår bedömning

I fråga om program som linjärt har sänts med eller utan tillgänglighetsteknik i marknätet, via satellit eller genom tråd under den aktuella redovisningsperioden, och som också har gjorts tillgängliga för personer med funktionsnedsättning i beställ-tv under perioden, bör tillhandahållandet i beställ-tv få tillgodoräknas till viss del för att uppfylla kravet på att tillgängliggöra linjära sändningar i marknätet, via satellit eller genom tråd.

Sådan möjlighet till tillgodoräknande bör för leverantörer med särskilda skyldigheter endast gälla i fråga om tillgängliggörande genom teckenspråkstolkning, syntolkning och uppläst text. För att uppfylla kravet på att tillgängliggöra direkttextade program och textade förinspelade program bör däremot ett tillhandahållande i beställ-tv inte få tillgodoräknas.

Tillgodoräknandet bör i fråga om leverantörer med särskilda skyldigheter inte få överstiga 30 procent av den sändningstid som ska tillgängliggöras enligt respektive kvot. För leverantörer med generella skyldigheter bör gälla att alla tillhandahållanden i beställ-tv bör kunna tillgodoräknas, under förutsättning att ett tillgängliggörande till någon del även sker linjärt i marknätet, via satellit eller genom tråd.

5.12.1 Nuvarande reglering

En leverantör av medietjänster som tillhandahåller tv-sändning, beställ-tv eller sökbar text-tv på något annat sätt än genom tråd ska utforma tjänsten på ett sådant sätt att den blir tillgänglig för personer med funktionsnedsättning genom textning, tolkning, uppläst text eller liknande teknik. Detta gäller även en leverantör av medietjänster som tillhandahåller tv-sändning eller sökbar text-tv genom tråd. Tillgängliggörandet ska ske i den omfattning som beslutas av regeringen, om verksamheten finansieras med radio- och tv-avgift enligt lagen (1989:41) om finansiering av radio och TV i allmänhetens tjänst, och av Myndigheten för press, radio och tv i övriga fall. Ett sådant beslut ska gälla för en viss tid.

Tillgänglighet av tv-program genom trådsändningar

Bestämmelsen i radio- och tv-lagen medförde, när lagen infördes den 1 augusti 2010, höjda krav på leverantörer av medietjänster när det gäller tillgängliggörandet av program för personer med funktionsnedsättning. Som skäl för att höja kraven anförde regeringen att det var viktigt att personer med funktionsnedsättning gavs största möjliga tillgång till tv-program. Dessutom innebar övergången från analog till digital utsändningsteknik ökade möjligheter att göra program tillgängliga för personer med funktionsnedsättning.

Inledningsvis gällde bestämmelsen i radio- och tv-lagen krav på tillgänglighet med undantag för sändningar genom tråd, såsom sändningar via kabel-tv, ip-tv och över internet. Undantaget följde av att bestämmelsen i 3 kap. 1 § i yttrandefrihetsgrundlagen enligt sin dåvarande utformning inte medgav att det ställdes krav på leverantörer av medietjänster om ökad tillgänglighet av programtjänster för personer med funktionsnedsättning när sändningarna skedde genom tråd (prop. 2009/10:115 s. 133 *En ny radio- och tv-lag*).

I propositionen *Grundlagsskydd för digital bio och andra yttrandefrihetsrättsliga frågor* (prop. 2009/10:81 s. 35) konstaterade regeringen att etableringsfriheten är en av de grundläggande tryck- och yttrandefrihetsrättsliga principerna, och att det måste föreligga starka skäl för att göra inskränkningar i den. Regeringen noterade samtidigt att en reglering som utökar programföretagens skyldighet att göra de tv-program de distribuerar tillgängliga för personer med funktionsnedsättning syftar till att öka möjligheterna för dessa personer att bli delaktiga i samhällslivet. När det gäller etersändningar har det, enligt propositionen, ansetts yttrandefrihetsrättsligt acceptabelt att ålägga public service-bolagen och TV4 en skyldighet i tillståndsvillkoren att göra programmen tillgängliga för personer med funktionsnedsättning. Det finns, framhöll regeringen, ett värde i att eter- och trådsändningar i detta avseende behandlas lika, och ändamålet är så angeläget att det finns tillräckliga skäl att inskränka etableringsfriheten för trådsändningar i syfte att öka tillgängligheten för personer med funktionsnedsättning.

Riksdagen beslutade mot denna bakgrund om ändring av yttrandefrihetsgrundlagen. Det har lett till att bestämmelsen i 3 kap. 1 § yttrandefrihetsgrundlagen sedan den 1 januari 2011 medger att det i lag meddelas föreskrifter i fråga om skyldighet för den som genom tråd sänder program i television att utforma sändningarna på ett sådant sätt att programmen genom textning, tolkning, uppläst text eller liknande teknik blir tillgängliga för personer med funktionsnedsättning (prop. 2009/10:81, bet. 2009/10:KU18, rskr. 2009/10:303, bet. 2010/11:KU3, rskr. 2010/11:26). Ändringen öppnade upp för en ändring i radio- och tv-lagen med den skrivning som i dag finns i 5 kap. 12 § radio- och tv-lagen och som återges i inledningen av detta avsnitt.

Detta har i sin tur lett till att dåvarande Myndigheten för radio och tv beslutade att även trådsändningar från och med juli år 2013 ryms inom myndighetens krav. Ett stort antal leverantörer av medietjänster som erbjuder linjära tv-sändningar via lokala kabel-nät eller ip-nät omfattas därför numera av myndighetens beslut. Linjära sändningar via internet omfattas likaså.

Yttrandefrihetsgrundlagen medger inte krav på beställ-tv genom tråd

Den ändring som beskrivs ovan i 3 kap. 1 § i yttrandefrihetsgrundlagen avser endast tv-sändningar genom tråd. Det innebär att beställ-tv genom tråd inte omfattas eftersom beställ-tv inte anses vara en sändning.

Innebörden av att yttrandefrihetsgrundlagen inte medger att det i lag meddelas föreskrifter i fråga om skyldighet för den som tillhandahåller tv-program i beställ-tv genom tråd är att varken regeringen eller Myndigheten för press, radio och tv kan ställa krav på public service-bolagen, respektive andra leverantörer av medietjänster att tillgängliggöra sina program i beställ-tv genom olika tillgänglighetstekniker. För att det skulle vara möjligt krävs ändring i yttrandefrihetsgrundlagen.

Närmare om vad som kännetecknar beställ-tv

Med en beställ-tv-tjänst avses en tjänst där en leverantör av medietjänster i informations-, underhållnings- eller utbildningssyfte tillhandahåller allmänheten tv-program med hjälp av elektroniska kommunikationsnät på begäran av användaren, vid en tidpunkt som användaren väljer, och från en katalog med program som leverantören har valt ut (3 kap. 1 § 3 p. radio- och tv-lagen). Till skillnad från en linjär sändning på internet – som är tablålagd eller utgör en direktsändning – är ett program i beställ-tv något som användaren själv avgör när det ska starta.

Utredning om yttrandefrihetsgrundlagen pågår

Regeringen tillsatte i juni 2014 en kommitté som fick i uppdrag att bland annat analysera om det finns behov av förändringar på radio- och tv-området när det gäller tillgängliggörande för personer med funktionsnedsättning (dir. 2014:97). Kommittén ska lämna förslag om ändring i yttrandefrihetsgrundlagen senast den 1 september 2016.

5.12.2 Skulle ett tillgängliggörande i beställ-tv ändå kunna tillgodoses?

Vi har alltså konstaterat att det i dag inte är möjligt att ställa krav på tillgänglighet till tv-program som tillhandahålls i beställ-tv genom tråd. Frågan är om det trots detta är möjligt och lämpligt att en leverantör, som bedriver tillgänglighetsarbete inom ramen för sin beställ-tv-tjänst, får tillgodoses sig sådant tillgängliggörande vid uppfyllelse av krav på tillgänglighet till linjära sändningar.

Vore ett tillgodoserande förenligt med yttrandefrihetsgrundlagen?

Det finns enligt vår bedömning inga lagliga hinder för att beakta tillgängliggörande via beställ-tv-tjänster genom tråd. Skälet för denna slutsats är att det inte är fråga om att ställa krav på beställ-tv-tjänster genom tråd eller att utöva tillsyn över beställ-tv-exklusiva program. Det handlar endast om ett tillgodoserande, och det handlar enbart om ett tillgodoserande av sådant som också sänts linjärt.

Det bör dessutom noteras att tillgängliggörandet avser tekniker. Det har med andra ord ingenting med en anpassning av det redaktionella innehållet i sändningarna att göra – vilket vore fallet med exempelvis ett klarspråksprogram eller ett program på teckenspråk. I stället handlar kraven på tillgänglighet om tekniska hjälpmedel, tillgänglighetstekniker, som gör det möjligt att ta del av ett redaktionellt innehåll.

Riksdagens tillkännagivande

Inom ramen för myndighetens ställningstagande om tillgodoräknande av beställ-tv är det av särskilt intresse att notera riksdagens tillkännagivande till regeringen i november 2013 om redovisningen av public service-företagens verksamhet. Riksdagen gav uttryck för att regleringen av SR:s, SVT:s och UR:s verksamhet i dag inte är helt ändamålsenlig eftersom företagen inte kan tillgodoräkna sig verksamhet på internet som en del av public service-uppdraget. Samtidigt leder den tekniska utvecklingen till att internet blir en allt viktigare informationskanal. Riksdagen ansåg vidare att sändningarna i marknätet även i fortsättningen bör utgöra grunden för den uppföljning som granskningsnämnden för radio och tv gör av hur programföretagen uppfyller sitt uppdrag i allmänhetens tjänst, men att det inom ramen för nuvarande reglering bör vara möjligt för programföretagen att i praktiken få tillgodoräkna sig verksamhet på internet som en del av public service-uppdraget och att regeringen ska överväga en sådan förändring (Riksdagens protokoll 2013/14:32).

Som vi har redogjort för ovan får linjär sändningsverksamhet via internet redan i dag tillgodoräknas för att uppfylla krav på tillgänglighet, eftersom det är möjligt att ställa krav på sådana sändningar.

Anledningen till att riksdagens tillkännagivande till regeringen är av intresse för de överväganden som myndigheten nu gör, är att de krav som myndigheten ställer inte bör vara högre ställda för kommersiella aktörer – enligt regeringens förarbetsuttalanden – än för public service-bolagen SVT och UR. Med andra ord, om regeringen mot bakgrund av riksdagens tillkännagivande beslutar att SVT och UR får tillgodoräkna sig tillgänglighet till tv-program i beställ-tv, då bör ett tillgodoräknande enligt vår mening vara möjligt även för kommersiella aktörer. Innevarande beslut av regeringen om krav på tillgänglighet för public service gäller till utgången av år 2016.

5.12.3 Ökad tillgänglighet ger ökad delaktighet

Det är inte enbart för att säkerställa att kommersiella aktörer inte får mer betungande krav än public service som det finns skäl att överväga ett tillgodoräknande av beställ-tv för kommersiella aktörer. Det handlar till än större del om vikten av att tv-program tillgängliggörs för personer med funktionsnedsättning via de distributionskanaler som möter publiken. Ju fler program som tillgängliggörs, och ju fler plattformar dessa tillgängliggjorda program erbjuds på, desto större möjligheter för alla att vara delaktiga i samhällslivet.

Vi kan vidare konstatera att den utveckling som sker på mediemarknadens och publikens konsumtionsmönster visar en förändring där olika typer av beställ-tv-tjänster blir allt mer betydelsefulla både för aktörer och konsumenter. Program på en beställ-tv-tjänst finns ofta tillgängliggjorda under en längre period, vilket också gäller de program som försetts med tillgänglighetstekniker. Att beakta tillgängliggörande på sådana beställ-tv-tjänster tar därför hänsyn till dess ökade betydelse och kan i högre grad tillgodose användarens behov av att på lika villkor kunna ta del av sådana program. Det uppmuntrar vidare leverantörerna till att fortsätta det tillgänglighetsarbete i beställ-tv-tjänster som redan har påbörjats.

En nackdel med att tillgodoräkna tillhandahållande i beställ-tv för att uppfylla krav på tillgänglighet i linjära sändningar skulle kunna vara att färre program i traditionell tv blir möjliga att ta del av för personer med funktionsnedsättning. De kontakter vi har haft med funktionshindersorganisationerna inom ramen för detta projekt visar tydligt behovet som användare har av att kunna ta del av program som sänds i marknätet och via satellit. En modell för ett eventuellt tillgodoräknande behöver därför ta hänsyn till detta behov, vilket vi återkommer till nedan.

5.12.4 Hur skulle ett tillgodoräknande kunna gå till?

I bedömningen av hur en modell för tillgodoräknande skulle kunna se ut, behöver vi ta ställning till vilka tillgängliggjorda program som kan komma i fråga, vilka tekniker som bör ingå i en sådan modell och om det bör finnas en begränsning i den mängd som kan tillgodoräknas.

Vad som bör kunna tillgodoräknas

För att tydliggöra att kravställandet enbart gäller linjära sändningar bör tillgodoräknande endast kunna avse sådana sändningar som också erbjudits linjärt, med eller utan tillgänglighetsteknik, på någon eller flera av plattformarna marknätet, satellit eller tråd. Därmed bör inte tillgängliggörande av beställ-tv-exklusiva program få tillgodoräknas. Möjligheten att tillgodoräkna sådana beställ-tv-exklusiva program får enligt myndighetens mening anstå till dess det sker en eventuell ändring i yttrandefrihetsgrundlagen som medger att krav kan ställas på tillgänglighet i beställ-tv genom tråd.

Det är angeläget att leverantörer låter tillgänggöra sådana tv-program som har höga tittarsiffror och därmed tilltalar en bred publik. För att även säkerställa att det är aktuella tillgängliggjorda program i beställ-tv som får räknas med, bör tillgodoräkandet begränsas till sådana program som har sänts linjärt under den aktuella redovisningsperioden och som tillhandahålls i tillgängliggjort skick via beställ-tv.

Vilka tekniker som bör avses

Teknikerna teckenspråkstolkning, syntolkning och uppläst text lämpar sig tekniskt sett väl för ett tillgängliggörande i beställ-tv. För att uppfylla kvoter avseende dessa tre tekniker bör ett tillhandahållande i beställ-tv kunna räknas in.

När det gäller leverantörer med särskilda skyldigheter, i dagsläget TV4 AB, lämnar vi i denna rapport förslag om att ställa krav på att 100 procent av förinspelade program på svenska textas. Denna kravnivå har TV4 AB haft och uppfyllt under flera år för sin huvudkanal. Ett tillgodoräknande av tillgängliggjorda program som tillhandahållits i beställ-tv skulle därför i praktiken innebära en sänkning av kravet och riskera att leda till en lägre grad av tillgängliga program. En sådan riktning är inte önskvärd. Vi anser därför att ett tillgodoräknande inte ska vara möjligt avseende textning av förinspelade program.

Ett tillgodoräknande bör inte heller kunna avse direkttextning. Det ligger nämligen i sakens natur att ett program som tillhandahålls i en beställ-tjänst, där användaren själv avgör startpunkten för programmet, inte är direktsänt. Kvoten för direkttextning behöver därför fyllas, precis som i fråga om textning av förinspelade program, enbart genom att använda dessa tekniker i linjära sändningar i marknätet, via satellit eller genom tråd.

Som redovisats ovan ser vi inte skäl att ställa upp krav per teknik för de som har generella skyldigheter, utan det bör vara upp till leverantören själv att avgöra på vilket sätt program lämpligen tillgängliggörs.

Hur stor del som bör kunna tillgodoses

I syfte att förhindra att personer med funktionsnedsättning i allt lägre grad kan ta del av program som sänds linjärt i marknätet, via satellit eller genom tråd bör mängden program som får tillgodoses vara begränsat. Enligt vår mening är det rimligt att för särskilda skyldigheter bör en klart övervägande del av aktuell kvot uppfyllas genom tillgängliggjorda tabblagda eller direktsända program, det vill säga linjära program. Vi anser det därför lämpligt att minst 70 procent av den uppfylla kvoten avser linjärt sända program. Det innebär att maximalt 30 procent av den sändningstid som ska tillgängliggöras enligt respektive kvot får tillgodoses genom tillhandahållande av tillgängliggjorda program i beställ-tv.

För leverantörer med generella skyldigheter bör gälla att alla tillhandahållanden i beställ-tv kan tillgodoses, under förutsättning att ett tillgängliggörande till någon del även sker linjärt i marknätet, via satellit eller genom tråd.

Det är av stor vikt att tillgodosandandet inte leder till att färre program totalt sett blir tillgängliga för de personer med funktionsnedsättning som är i behov av tjänsterna, det vill säga att produktionen av tillgängliggjorda program sjunker. Med de skärpta kvoter som presenteras i kapitel 5.4 *Särskilda skyldigheter* bedömer vi dock att antalet tillgängliggjorda program sammantaget kommer att öka årligen. För det fall det visar sig att så inte blir fallet, kan myndigheten komma att överväga att införa kvoter som enbart avser förstasändningar.

5.13 Årlig prövning av skyldigheternas omfattning

Vår bedömning

Myndigheten bör även fortsättningsvis årligen pröva om nya leverantörer av medietjänster ska omfattas av skyldigheter liksom om vilka aktörer som ska omfattas av generella respektive särskilda skyldigheter.

Enligt det nu gällande beslutet bör myndigheten årligen pröva om nya leverantörer av medietjänster ska omfattas av skyldigheter att tillgängliggöra sitt utbud. På grund av utvecklingen av tittartidsandelarna bör myndigheten i ett årligt återkommande beslut även pröva om en leverantör inte längre bör ha särskilda krav för en viss programtjänst utan enbart omfattas av den generella skyldigheten att främja tillgängligheten. Myndigheten bör också kunna besluta att det omvända ska gälla, det vill säga att en leverantör eller en programtjänst som endast omfattas av den generella skyldigheten i stället ska omfattas av särskilda krav. Vi anser att den ordningen har fungerat väl och bör tillämpas även fortsättningsvis.

En prövning och ett beslut om vilka leverantörer som ska omfattas av skyldigheter bör meddelas när MMS redovisningar av tittartidsandelar finns tillgängliga och gälla med verkan

från och med den 1 juli varje år. Detta gäller för leverantörer som är aktuella för generella såväl som särskilda skyldigheter.

5.14 Redovisning och uppföljning

Vår bedömning

Samtliga leverantörer av medietjänster som omfattas av beslutet bör årligen redovisa hur de har uppfyllt sina skyldigheter för att myndigheten ska kunna bedöma om varje enskild leverantör har uppfyllt de krav den ålagts.

Årlig redovisning

Myndigheten bör även framåt årligen följa upp hur leverantörer av medietjänster har uppfyllt kraven på att tillgängliggöra tv-sändningar för personer med funktionsnedsättning.

Leverantörer som omfattas av beslutet bör därför årligen redovisa hur de har uppfyllt sina skyldigheter för att myndigheten ska kunna bedöma om varje enskild leverantör har uppfyllt kraven.

Generella skyldigheter

De leverantörer som omfattas av generella skyldigheter bör redovisa sändningstimmar enligt tabellerna nedan. I tillägg till redovisningen av sändningstimmar bör dessa leverantörer redogöra för hur tillgänglighetsarbetet har bedrivits under året, vilka kontakter som har tagit med representanter för användargrupperna, hur leverantören avser att stärka tillgängligheten till tv-program och hur planen för tillgänglighetsarbetet framåt ser ut.

Sändningstimmar på svenska

Det totala antalet sändningstimmar på svenska (inte beställ-tv) under den aktuella perioden fördelat på de olika plattformarna				
	Marknätet	Satellit	Tråd	Total
Icke direktsända tv-program				
Direktsända tv-program				
Total sändningstid per plattform				
Total sändningstid				

Tillgängliggjorda timmar – program på svenska

	Marknätet	Satellit	Tråd	Beställ-tv	Total
Textning av icke direktsända tv-program					
Textning av direktsända tv-program					
Teckenspråkstolkning					
Syntolkning					

Sändningstimmar med översättningstext

Det totala antalet sändningstimmar med översättningstext till svenska (inte beställ-tv) under den aktuella perioden fördelat på de olika plattformarna				
	Marknätet	Satellit	Tråd	Total
Översättningstext				

Tillgängliggjorda timmar genom uppläst text

	Marknätet	Satellit	Tråd	Beställ-tv	Total
Uppläst text					

Särskilda skyldigheter

Leverantörer som omfattas av särskilda skyldigheter bör redovisa sändningstimmar enligt tabellerna nedan. Dessa leverantörer bör därutöver utförligt beskriva på vilket sätt de har beaktat de aktuella målgruppernas behov.

Sändningstimmar på svenska

Det totala antalet sändningstimmar på svenska (inte beställ-tv) under den aktuella perioden fördelat på de olika plattformarna				
	Marknätet	Satellit	Tråd	Total
Icke direktsända tv-program				
Direktsända tv-program				
Total sändningstid per plattform				
Total sändningstid				

Tillgängliggjorda timmar genom textning – program på svenska

	Marknätet	Satellit	Tråd	Total
Textning av icke direktsända tv-program				
Textning av direktsända tv-program				

Tillgängliggjorda timmar genom tolkning – program på svenska

	Marknätet	Satellit	Tråd	Beställ-tv	Total
Teckenspråkstolkning					
Syntolkning					

Sändningstimmar med översättningstext

Det totala antalet sändningstimmar med översättningstext till svenska (inte beställ-tv) under den aktuella perioden fördelat på de olika plattformarna				
	Marknätet	Satellit	Tråd	Total
Översättningstext				

Tillgängliggjorda timmar genom uppläst text

	Marknätet	Satellit	Tråd	Beställ-tv	Total
Uppläst text					

Beräkningsmodellen för leverantörer med särskilda skyldigheter

Av myndighetens beslut framgår att programtjänster ska tillgängliggöras på alla de i beslutet angivna plattformarna som respektive programtjänst erbjuds på. Det finns dock ett visst utrymme för en leverantör med särskilda skyldigheter att fördela tillgängliggörandet mellan plattformarna. Om en fördelning av tillgängliggörandet skett mellan olika plattformar till följd av de aktuella målgruppernas behov, ska alla tillgänglighetstekniker användas i någon grad på varje plattform. Om de i beslutet angivna kvoterna inte uppfylls på varje plattform för respektive programtjänst till följd av fördelningen, kan kraven ändå uppfyllas genom att det totala tillgängliggörandet per tillgänglighetsteknik på alla plattformar beräknas utifrån det totala antalet sändningstimmar på alla plattformar. Utan en sådan sammantagen beräkningsmodell, skulle leverantören riskera att inte uppfylla kraven vid ett tillmötesgående av målgruppernas behov av att låta tillgängliggörandet ske i högre grad på en plattform än en annan.

Pågående mål i förvaltningsdomstol

Den ovan beskrivna beräkningsmodellen är den som myndigheten använder även för innevarande kravbeslut. TV4 har överklagat myndighetens senaste uppföljningsbeslut och begärt en prövning hos Förvaltningsrätten i Stockholm av bland annat beräkningsmodellen. Målet är ännu inte avgjort.

5.15 Beslutets längd

Vår bedömning

Beslutet bör gälla från och med den 1 juli 2016 till och med den 30 juni 2020 med årlig redovisning av perioden 1 juli till 30 juni.

Det nu gällande tillgänglighetsbeslutet innefattar en femårsperiod och sträcker sig till den 30 juni 2016. Frågan är om kommande beslut också bör gälla fem år och om det bör innehålla krav som sträcker sig från och med juli ett år till och med juni året därpå. För det fall en ändring bör komma till stånd, är det relevant att jämföra beslutens tidsintervall med de krav som regeringen ställt på SVT och UR. Även för public service omfattar kraven som ställs en 12-månadersperiod i taget, men den perioden överensstämmer med kalenderår. Innevarande krav på tillgänglighet för SVT och UR gäller till och med 31 december 2019. Därefter kommer regeringen att fatta ett nytt beslut.

Vi kan konstatera att vi inte finner anledning att i sig ändra det nu gällande tidsintervallet för redovisningsperioderna. Myndigheten har inte fått några signaler från berörda aktörer om att tidsintervallet skulle vara olämpligt ur redovisningssynpunkt eller av annat skäl.

Vid en sammanvägning av olika aspekter bedömer vi att kraven för de kommersiella aktörerna på att tillgängliggöra program bör sträcka sig till och med den 30 juni 2020. På så sätt avvaktar myndigheten regeringens beslut om vilka krav som ska gälla för public service-bolagen efter år 2020.

Det innebär att det kommande beslutet gäller fyra år i stället för de fem år som det innevarande beslutet gällt. Vi anser att detta bör ge leverantörerna tillräcklig tydlighet och

förutsägbarhet, men att det samtidigt inte heller är en för lång tidsperiod beaktat den snabba tekniska utvecklingen av mediemarknaden.

6 Remissyttranden

Ett utkast till denna rapport publicerades på myndighetens webbplats i inledningen av februari 2016 för att berörda aktörer skulle ges möjlighet att lämna synpunkter. Den 22 februari 2016 höll myndigheten även ett remissmöte för att ge intressenter möjlighet att ställa frågor och framföra synpunkter på rapporten. I detta kapitel redovisar vi de huvudsakliga synpunkter som aktörer har fört fram.

De synpunkter som har lämnats till myndigheten har beaktats och främst föranlett vissa förtydliganden i rapporten, bland annat i kapitel 7.5 *Jämförelse med andra länder* och i kapitel 5.4.1 *Krav per teknik* avseende kvoterna för direkttextning. Synpunkterna har även lett till en förändring vad gäller myndighetens övervägande om en möjlighet för aktörer med generella skyldigheter att ansöka om dispens från kravet att främja tillgängligheten till tv-program. Myndigheten anser, med utgångspunkt i det material som presenteras i denna rapport och de synpunkter som inhämtats i remissvar, att det i nuläget inte finns tillräckligt skäl att införa en dispensmöjlighet från kravet att främja tillgängligheten. Myndighetens slutsats i denna del redovisas i kapitel 5.1 *Vilka leverantörer som kan och bör omfattas av krav* och särskilt i 5.1.2 *Ett dispensförfarande bör inte införas*. I detta avsnitt har det även förts in en beskrivning av hur myndigheten avser att underlätta för de leverantörer av medietjänster som har små möjligheter att bedriva ett omfattande tillgänglighetsarbete.

En annan förändring som skett efter remissförfarandet är att myndigheten avser att, redan under det första året som kravbeslutet omfattar, göra en ny prövning av om det finns förutsättningar att öka kvoterna för uppläst text för leverantörer med särskilda skyldigheter. Detta redovisas närmare i kapitel 5.4 *Särskilda skyldigheter*.

Följande aktörer har inkommit med skriftliga yttranden.

- TV4
- Sveriges Television (SVT)
- Sveriges Utbildningsradio (UR)
- Tidningsutgivarna (TU)
- Järfälla Lokal-TV Förening
- Svenska Spel
- Dyslexiförbundet FMLS
- Handikappförbunden
- Hörselskadades Riksförbund (HRF)
- Synskadades Riksförbund (SRF)
- Unga Synskadade (US)
- Vuxendöva i Sverige (VIS)

UR hänvisar även till Sveriges Televisions synpunkter som UR delar. På liknande sätt ställer sig Dyslexiförbundet FMLS bakom Handikappförbundens synpunkter.

Flera av aktörerna som yttrat sig har lämnat utförliga redogörelser och argumentationer. Nedan ger vi en sammanfattning av dessa synpunkter, främst i de delar aktörerna anser att

myndigheten bör ändra förslaget. Flera aktörer anger på olika sätt att de instämmer i eller delar myndighetens bild i olika avseenden. Av utrymmesskäl återges detta inte på ett heltäckande sätt nedan.

Sammanfattningsvis anser de funktionshindersorganisationer som har yttrat sig att kraven är för lågt ställda och efterfrågar högre kvoter för de särskilda skyldigheterna och även att de generella skyldigheterna bör tydliggöras och skärpas. De leverantörer av medietjänster som har yttrat sig och som berörs av kraven anser i stället att kraven bör vara mindre detaljerade, lägre ställda eller inte gälla alls.

6.1 Vilka aktörer som kan och bör omfattas av krav

Svenska Spel delar inte myndighetens syn på vilka aktörer som är leverantörer av medietjänster och som därmed ska omfattas av kraven på att tillgängliggöra tv-sändningar. Vidare anför Svenska Spel att om myndighetens tolkning av definitionen ska gälla är det ett stort antal företag och organisationer som likt Svenska Spel bedriver sändningar i begränsad omfattning på internet men som inte ansett att dessa sändningar är en huvudsaklig eller betydande uppgift och som därför inte låtit registrera sig hos myndigheten. En rättssäker, konkurrensneutral och konsekvent tillämpning av radio- och tv-lagen och de krav myndigheten ställer upp avseende tillgänglighet förutsätter enligt Svenska Spel att myndigheten kan kartlägga dessa aktörer, bedöma om de är leverantörer av medietjänster och om så är fallet ålägga dem att tillgängliggöra sina sändningar. Med en generös tillämpning av dispensmöjligheten anser Svenska Spel dock att frågan blir av mindre betydelse.

Tidningsutgivarna avstyrker rapportens förslag. Tidningsutgivarna understryker att dess medlemmar självfallet anser det angeläget att, och i den utsträckning det är möjligt, tillgängliggöra sändningar för personer med funktionsnedsättning. Tidningsutgivarna förordar dock att leverantörer av medietjänster med en tittartidsandel under en procent under den föreslagna perioden generellt undantas från de föreslagna kraven – utan att behöva söka dispens. Frågan kan därefter övervägas inför en ny period från och med 2020 och under den kommande perioden bör ett samråd ske med branschen. TU anger även följande.

För de allra flesta av TU:s medlemmar är framför allt webb-tv-sändningar alltiämt en verksamhet som befinner sig på experimentstadiet. Att i nuläget kravmässigt jämställa webb-tv-sändningar med linjär-tv är därför realistiskt. Tidnings- och mediehusen behöver ges tid för att utveckla sina verksamheter och kunna ge publiken fortsatt bra och god lokal journalistik, och nå nya grupper mediekonsumenter, på de plattformar och i de kanaler som konsumenterna efterfrågar. Men för att kunna göra detta måste de ges tid att få experimentera utan att tyngas av administrativa regelbördor.

Att mot den bakgrunden ålägga företagen ens de "generella skyldigheter" som anges i beslutsmodellen – med just de administrativa bördor och den redovisningsskyldighet det innebär – är därför realistiskt.

TU ser i och för sig positivt på den möjlighet till dispens som föreslås, men anser att även detta är ägnat att framkalla en oförutsebarhet och osäkerhet som riskerar att hämma utvecklingen. Mediepolitiken måste hänga ihop. Det finns alltför många exempel på hur staten å ena sidan främjar medieutvecklingen, men å andra sidan hämmar densamma med administrativa och regulatoriska föreskrifter. Alla medieföretag arbetar i dag intensivt med att finna nya och fungerande affärs- och betalningsmodeller, anpassade till nya

konsumtionsmönster och användarbeteenden. Det är oerhört angeläget att den utvecklingen inte hindras.

Staten tar – tillsammans med tidningsföretagen – ett stort ansvar för att tillgängliggöra dagstidningarna som taltidningar. Den verksamhet som här sker, under ledning av Myndigheten för Tillgängliga Medier (MTM), kan tjäna som ett föredöme också när det gäller att tillgängliggöra mediehusens tv-sändningar för funktionshindrade.

Handikappförbunden uppger att myndigheten vill undanta kommuner, landsting, myndigheter, skolor och fastighetsbolag med flera som bedriver tv-sändningar men att frågan om vad som är en tv-sändning och vad som räknas till innehåll på webben behöver redas ut. Video och ljudsändningar omfattas av internationella riktlinjer och standarder för tillgänglighet på webben. Flera av de aktörer som räknas upp är offentligt finansierade och förmedlar innehåll av stor betydelse för invånare och demokratiska processer, inte minst riksdagsförvaltningen och regeringskansliet, samt viss utbildningsverksamhet. Dessa aktörer ska sortera under direktivet för offentliga webbplatser, om Europaparlamentet får gehör i den pågående trilogin om direktivet. Om ljud och video undantas i webbdirektivet anser förbundet att aktörerna ska omfattas av myndighetens generella skyldigheter.

6.2 Två typer av skyldigheter

Unga Synskadade anger att naturligtvis ska kraven vara rimliga sett till leverantörers ekonomi och andra förutsättningar och förbundet stödjer att kraven för stora och små leverantörer skiljs åt. Förbundet skulle om det är möjligt gärna se en sänkning av gränsen till 0,9 eller 0,8 procents tittartidsandel för att utöka personer med funktionsnedsättnings tv-utbud. Förbundet anger att kanske kan en sådan sänkning vara genomförbar inför nästa kravperiod när tillgängliga tv-sändningar etablerats och förhoppningsvis accepterats, samt tekniska lösningar för de samma utvecklats.

Vidare stödjer Unga Synskadade förslaget om att leverantörers skyldigheter förnyas då deras tittartidsandel ökar eller minskar under kravperiodens gång. Förbundet uppger att kraven givetvis ska vara rimliga för leverantörerna att uppfylla. Dock är det återigen viktigt att minnas varför tillgängliga tv-sändningar behövs, och förbundet tror det är farligt att bli alltför detaljstyrd i vem som ska omfattas av vilka skyldigheter. Därför tror Unga Synskadade att en viss sänkning av gränsen för särskilda skyldigheter är att föredra, då det uppenbart finns programtjänster som från år till år pendlar över en-procentsgränsen. Oavsett är det viktigt att en uppföljning av detta görs varje år för att skyldigheterna ska gälla korrekt. Detta för att säkerställa att personer med funktionsnedsättning ska kunna ta del av program så snart det är möjligt och inte behöva vänta flera år innan en ny granskning görs.

Handikappförbunden instämmer i myndighetens förslag. Det ska finnas högre krav på stora kommersiella leverantörer och generella skyldigheter för mindre leverantörer att leva upp till FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning.

TV4 uppger att genom att utgå från en procents tittartidsandel vid bedömning av om en programtjänst ska ha särskilda eller generella krav uppstår skevheter då en kanal kan nå över denna gräns, men ha en mycket liten andel svenska program. Därför är det bättre om publicisten fritt får välja vad som ska tillgängliggöras, kanske man väljer ett mycket populärt program som *Idol* i stället för ett särintresse som travet.

6.3 Generella skyldigheter

Unga Synskadade anger att förbundet har förståelse för att små leverantörer som omfattas av generella skyldigheter inte kan förväntas uppfylla höga krav på tillgänglighet sett till deras begränsade resurser och småskaliga omfattning. Däremot anser förbundet att kraven för dessa leverantörer fortsatt är abstrakta och svårtydda. Formuleringen ”främja tillgänglighet” kan tolkas fritt och utgör inget faktiskt krav. Härtill får leverantörer med generella skyldigheter själva välja vilken slags tillgänglighet de vill tillhandahålla. Det innebär att den teknik som är billigast att ta fram och underhålla kommer att prioriteras, det vill säga textning av förinspelade program. Unga Synskadade anser att mer specifika formuleringar och kvoter måste till för att dessa leverantörer ska göra något alls. Kanske kan rekommendationer göras för ökad kunskap och förståelse för varför tillgänglighet är viktigt och hur det bäst främjas. Kanske kan också vissa krav ställas även på de minsta leverantörerna, exempelvis om att minst ett program varje år bör tillgängliggöras genom respektive tillgänglighetstjänst det finns tekniska lösningar för.

Dyslexiförbundet FMLS anser att även programbolag som har en tittartidsandel under en procent bör hitta former för att tillgängliggöra sitt innehåll och att tydligare krav ska kunna ställas på dem från myndighetens sida.

Järfälla Lokal-TV Förening anger följande.

Skulle de förslag som finns beskrivna i ert material bli verklighet även för små aktörer som exempelvis Järfälla Lokal TV, så kan vi svårligen fortsätta våra sändningar. Eftersom allt arbete vare sig det gäller filmning, redigering, presentation, ledning eller ekonomi helt sköts genom ideellt arbete. Vi märker dessutom att det blir svårare att hitta nya medarbetare som vill ställa upp på våra villkor.

6.3.1 Dispensmöjlighet

Synskadades Riksförbund och **Handikappförbunden** anser inte att det ska finnas möjlighet för leverantörer av medietjänster att ansöka om dispens från de generella skyldigheterna. Synskadades Riksförbund uppger följande.

Enligt regeringens funktionshinderspolitik och FN-konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning som Sverige har ratificerat ska främjande av full delaktighet och tillgänglighet genomsyra hela samhället. Mot bakgrund av detta, och att mycket låga krav ställs på små aktörer, anser SRF att det inte ska finnas möjlighet att bevilja dispens från de generella skyldigheterna. Således ska alla tv -bolag som beslutet berör omfattas av de generella kraven.

Handikappförbunden anger följande.

Ja. Generella skyldigheter ska finnas. Men, nej det ska inte finnas möjlighet att söka dispens. Vi har dock förståelse för myndighetens interna resurser och hur de kan användas så effektivt och rättssäkert som möjligt. Vi menar att det går att ge stöd till mindre leverantörer och hitta smidigare sätt att transparant rapportera och följa upp. De generella skyldigheterna handlar om främjande och inga skall-krav, förutom en årlig rapport. Det är vagt. Staten har skyldigheter enligt konventionen och att minska kraven är inte i linje med den eller de direktiv som är planerade.

Unga Synskadade uppger att det är förståeligt att leverantörer kan ansöka om dispens från att uppfylla kraven men att möjligheten att beviljas dispens ska hållas stram och snarare ses som ett undantag än en möjlighet. Givetvis ska den i verkligt behov av dispens beviljas detta.

Det bör då dock vara mycket tydligt varför. Förbundet upplever att förslaget till nya krav är alltför generöst med dispens och oroas över att leverantörer alltför lätt ska slippa undan. Unga Synskadade anser dock att en omprövning av dispens bör ske varje år, i samband med den årliga rapporteringen. På så sätt följs leverantörer upp med tätare mellanrum och risken för utebliven tillgänglighet minimeras.

TV4 anser att möjligheten till dispens för små aktörer är bra och självklar ur ett yttrandefrihetsperspektiv.

Tidningsutgivarna ser positivt på möjligheten till dispens men förordar att leverantörer av medietjänster med en tittartidsandel under en procent under den föreslagna perioden generellt undantas från de föreslagna kraven utan att behöva söka dispens.

Svenska Spel är också positiv till förslaget om dispens men anser att det även ska finnas möjlighet till dispens om sändningarna har mer ”ad-hoc”-karaktär till skillnad från när de sker regelbundet över tid och enligt en viss tablå. Svenska Spel anser vidare att det i rapporten ska tydliggöras att det ska vara möjligt att få dispens redan om leverantören understiger något av riktvärdena och att det ska vara möjligt att få dispens även för en leverantör som har stora ekonomiska resurser och därmed överstiger riktvärdet för omsättning, så länge leverantören understiger de båda riktvärdena avseende sändningarnas omfattning och antal tittare. Vidare uppger Svenska Spel att riktvärdet för omsättning bör gälla sändningsverksamheten i sig och inte bolagets omsättning. Det kommer annars att finnas betydande tolkningssvårigheter och möjligheter till kringgående.

6.4 Särskilda skyldigheter

6.4.1 Krav per teknik

De funktionshindersorganisationer som har yttrat sig välkomnar sammanfattningsvis myndighetens förslag på att ställa upp kraven per teknik i stället för per ljud och bild.

TV4 anför däremot att det är negativt att fastställa krav per särskilda tillgänglighetstjänster snarare än att fastställa vilken sorts funktionsnedsättning som behöver ett tillgängliggörande. Det främsta problemet med detta är att myndigheterna begär alltför stora ingrepp i och detaljstyrning av företag som i så stor utsträckning som möjligt bör vara självstyrande. Publicister bör regleras via principer, aldrig detaljer. Detta är helt avgörande ur ett yttrandefrihetsperspektiv. TV4 vidhåller att tillgängliggörandet av bild, syntolkning och uppläst text, inte är helt förenligt med ett bildmedium som tv. Det är även negativt att låta direkttextning vara ett särskilt krav med särskild kvot. Situationen riskerar här att bli ohanterlig på grund av tillgång på textare och kostnader vid tabbläggning av många direktsända program i följd. Självklart ska en publicist inte behöva avstå från en livepublicering för att krav på textning inte kan mötas.

Vidare anser TV4 att kvoterna när de delas upp per tillgänglighetstjänst är för höga. Att se framför sig ett scenario där varje program är tolkat till varje möjlig tillgänglighetstjänst är orealistiskt och obalanserat. I jämförelse med samhället i stort - exempelvis skolan, vården, boende, arbetsmarknad – finns ingen som på ett anpassat och individualiserat sätt får sina behov fullgott tillgodosedda. Självklart ska bolaget jobba för förbättringar, men det måste ske relativt och välavvägt.

Vidare anser TV4 att det inte är rimligt att göra jämförelser med krav och möjligheter som kan gälla för aktörer med annan finansieringsmodell och annat uppdrag, aktörer med andra tekniska förutsättningar eller aktörer med annan storlek på publikunderlag och marknad. För en rättvisande bild bör kraven för TV4 jämföras med privatägda aktörer med samma tekniska förutsättningar och samma kommersiella finansieringsmöjligheter inom små språkområden. TV4 anger även att i och med att kraven ska vara lägre än för licensfinansierade kanaler får det aldrig uppstå ett läge där TV4 de facto har högre krav. När det uppstår måste detta korrigeras med omedelbar verkan.

SVT anser att kostnadsperspektivet saknas helt i resonemangen om kvoter och ökade krav i rapporten.

Textning av förinspelade program och direkttextning

Hörselskadades Riksförbund välkomnar att det tydliggörs att alla förinspelade program ska vara textade. Däremot anser förbundet att myndigheten föreslår för låga krav för direkttextning. Förbundet anför att det i rapporten nämns att TV4:s huvudkanal hade en direkttextningskvot på 45 procent juli 2014–juni 2015 och anser att det är anmärkningsvärt att myndigheten väljer att ställa lägre krav genom den föreslagna kvoten för juli 2016–juni 2017. Ambitionsnivån är för låg och gapet mellan direkttextning i public service och TV4 är oproportionerligt stor.

Förbundet saknar även en analys av omfattningen av kravet för direkttextning och vilken betydelse ny teknik för direkttextning har för möjligheten att tillgängliggöra tv-sändningar. Hörselskadades Riksförbund hänvisar i denna del till det regeringsuppdrag som beskrivs i rapporten gällande en språkresursbank och en direkttextnings-prototyp.

Syntolkning och uppläst text

Gällande uppläst text anför **SVT** att myndigheten föreslår att även svenska textade program ska kunna inbegripas i kraven och att bolaget gärna skulle se att rapporten redogjorde mer i detalj för vilka behov som tillgodoses och hur tjänsten ska användas. En uppläst svenskttextning är inte identisk med det som sägs i ett program. Det blir troligen svårt för tittaren att blanda den upplästa texten med befintligt programljud. För att uppfatta den upplästa texten måste allt övrigt programljud tas bort. SVT är mycket tveksam till hur den slutgiltiga programupplevelsen egentligen blir och därmed också nyttan av en tjänst som denna.

SVT tror att det i fallet med utvecklingen av applikationen för distribution av syntolkning och uppläst text, är bra om utvecklingsarbetet sker i samråd mellan brukare och tv-bolag för bästa resultat. SVT ställer sig därför tveksam till funktionaliteten i den tjänst som beskrivs i rapporten. Det är också oklart om och hur man ska hantera eventuella konflikter avseende distribution av syntolkning som kan sammanfalla med denna tjänst.

Handikappförbunden anser att kraven på syntolkning ska vara i nivå med de leverantörer som lyder under brittiska bestämmelser som landar på 10 procent under perioden. Uppläst text utan kombinationen med syntolkning ska nå 100 procent med syntetiskt tal. Det ska vidare finnas skyldighet att dokumentera och följa upp klagomål på kvalitet i tillgänglighetsfunktioner.

Synskadades Riksförbund anger att det är mycket olyckligt att kravet på uppläst text är så lågt. Kvoterna för syntolkning och uppläst text är mycket låga. Syntolkning och uppläst text

är av avgörande betydelse för att program, där synintrycken är av stor betydelse, ska bli tillgängliga för personer med synnedsättning.

Dyslexiförbundet FMLS välkomnar att tjänsten uppläst text tas med bland kraven men anser att de föreslagna nivåerna är alldeles för låga. När ett programbolag har en infrastruktur för uppläsning med talsyntes ska nivån sättas till 100 procent eftersom det inte innebär någon större skillnad i kostnad att skala upp. Vidare anser förbundet att arbetet för uppläsning med mänsklig röst ska främjas. Undersökning bland användare med synskada eller lässvårigheter visar att många föredrar mänsklig röst i synnerhet när det gäller fiktion och andra program som man vill njuta av. När man kombinerar syntolkning och uppläst text görs det med mänsklig röst och medför inga skillnader i kostnader. Men undersökningarna visar att talsyntes är bättre än ingenting, så när undertexter används för översättning och det saknas syntolkning är 100 procent med talsyntes den mest kostnadseffektiva tillgänglighetsfunktionen av alla.

Unga Synskadade anser att kraven för syntolkning och uppläst text är för låga, både för public service och de kommersiella leverantörerna gällande dessa tekniker. US anger bland annat följande.

Det är nödvändigt att kraven höjs snabbare, och att kraven på public service i så fall höjs såpass att de lämnar utrymme för en höjning även för kommersiella leverantörer. Här är det alltså viktigt att en synkronisering mellan de olika kravmodellerna görs så snart det är möjligt, senast inför nästkommande kravperiod. Den utvecklingskurva för kraven på leverantörer med särskilda skyldigheter som görs gällande i rapporten är mycket svag och vi är bekymrade över att det inom loppet av fyra år endast är fyra procent av det totala TV-utbudet som ska finnas tillgängligt genom syntolkning. Med en så svag utvecklingskurva kommer dessa krav aldrig att nå ifatt de för andra tillgänglighetstjänster, och personer med synnedsättning kan inte räkna med ett fullt tillgängligt TV-utbud inom loppet av sin livstid. Det känns orimligt i en tid där otillgänglighet klassas som diskriminering, och personer med funktionsnedsättnings rätt till informations- och yttrandefrihet fastslås i den av Sverige ratificerade FN-konventionen för gruppen.

Ett sätt att åtminstone skynda på utvecklingen något är att höja kraven även för de två första åren i kravperioden. I dag ligger kraven för både syn- och teckenspråkstolkning fast på tre procent. Därefter görs en ökning om endast 0,5 procent för de två sista åren i perioden. Vid en jämförelse med Ofcom görs klart att deras krav på syntolkning ökar avsevärt snabbare och har ett högre slutkrav än vad myndigheten föreslår i rapporten. US skulle vilja se en utveckling i likhet med Ofcom:s krav (...) Vi bedömer inte att dessa krav skulle vara orimliga. Så snart de tekniska lösningarna för syntolkning finns på plats bör en brantare utvecklingskurva vara möjlig. Det samma gäller för andra tekniker så som uppläst text. Vi tror också att en brantare utvecklingskurva kan förmå leverantörer att ta fram tekniska lösningar för de tillgänglighetstjänster de ska tillhandahålla.

Om den utvecklingskurva vi föreslår ovan enligt myndigheten inte är genomförbar skulle en ökning om 0,5 procent även de två första åren i perioden ge en slutnivå om 5 % tillgängliggjort TV-utbud genom syn- och teckenspråkstolkning. Det är åtminstone en viss ökning från dagens förslag.

Unga Synskadade uppger även att förbundet har förståelse för att kraven för uppläst text inledningsvis behöver hållas låga då få leverantörer har tekniska lösningar för denna tjänst i dag. Dock anser förbundet att kraven bör kunna öka kraftigare så snart tekniken finns på plats. Unga Synskadade föreslår att krav ställs på leverantörer med särskilda skyldigheter att under det första året i kravperioden ta fram fungerande teknik för tjänsten. Året därpå kan krav på antal sändningstimmar med uppläst text börja ställas, för att år tre och fyra stegras

brantare. US anser vidare att kraven för uppläst text främst bör fokusera på program på andra språk än svenska, då det är här tjänsten i första hand behövs.

TV4 anger att det är positivt om tjänsten uppläst text kan användas till program på annat språk än svenska där den gör mest nytta. Dock är tjänsten tveksam som sådan i och med att den avser att tillgängliggöra ljud som redan finns en gång till fast i annan variant.

6.5 Kraven bör gälla per programtjänst

Handikappförbunden och **Unga Synskadade** anser att kraven ska gälla per programtjänst. Unga Synskadade uppger att det är positivt att kraven ställs per programtjänst, inte per leverantör. För den enskilde tittaren är det av ringa betydelse vem som står bakom den programtjänst man vill ta del av så länge utbudet är tillgängligt.

TV4 uppger att när krav ställs per programtjänst anser TV4 att gränsen för särskilda krav bör höjas till 5 procents tittartidsandel för att ta höjd för de problem som kan uppstå för enskilda kanaler. Det kan exempelvis gälla en kanal med hög andel liveprogram. Sjunkande siffror för måttet "people using television" bör även observeras eftersom färre tittare betyder sämre ekonomi. Krav bör dock inte ställas per programtjänst. Detta innebär ett detaljerat ingrepp i en publicists verksamhet. Kraven bör ställas på själva publicisten. Hur och vad som sen ska göras bör ytterst vara en fråga för ansvarig utgivare. Det kan exempelvis handla om att prioritera mellan olika program och i detta se till mesta möjliga allmännytta. I denna fråga är proportionalitet och resurshushållning helt avgörande.

SVT menar likt TV4 att kraven i stället bör gälla per leverantör och att tillgänglighetstjänsterna ska kunna fördelas mellan programtjänsterna och att bedömningen ska göras utifrån helhetserbudandet. Motsatsen är begränsande med minskad flexibilitet för att exempelvis kunna möta önskemål och behov hos målgruppen. SVT har under många år haft dialoger med olika intressenter. Dessa intressedialoger utgår från det krav som finns i sändningstillståndet och syftar främst att föra en diskussion om förbättringsområden samt utvecklingen och framtida behov för respektive grupp. SVT erfar att många brukare vill att program som samlar en stor publik också tillgängliggörs genom exempelvis teckenspråkstolkning. Flertalet mediebolag bygger sin kanalstruktur i broadcast med en huvudkanal som kompletteras med smalare specialinriktade kanaler. Krav på respektive programtjänst riskerar att programbolagen tvingas tillgängliggöra program med tillgänglighetstjänster som antingen saknar efterfrågan eller är mindre prioriterade, exempelvis syntolkning av ett samtalsprogram. SVT menar att tillgänglighetskrav som gäller per programtjänst i praktiken innebär en ökad detaljstyrning.

6.6 Vilka språk som omfattas av kraven

Handikappförbunden anser att kraven tillsvidare ska omfatta svenska. Förbundet uppger dock att utvecklingen av språkteknologi som rör översättning av text till olika språk går snabbt framåt, och möjligheterna att välja språk finns redan i Europa där det finns flera officiella språk, så området bör bevakas och måhända uppmuntras som en utveckling för små leverantörer.

Synskadades Riksförbund anför att även om kraven för SVT endast omfattar syntolkning av tv-sändningar på svenska anser förbundet det vara ytterst viktigt att syntolkning av utländska program görs. En stor del av utbudet är utländska program. Ur ett socialt perspektiv är det viktigt att även personer med synnedsättning kan ta del av dessa program på lika villkor. Det är också väsentligt att samma förutsättningar, så långt som möjligt, gäller för de stora kommersiella kanalerna TV4 samt TV3 och TV5 som alltså redan omfattas av regler om att program ska syntolkas oavsett språk. Om det trots allt inte är möjligt att ställa krav på syntolkning oavsett språk bör det enligt Synskadades Riksförbund vara möjligt att få tillgodoräkna sig syntolkning av program som sänds på andra språk än svenska vid prövning om kraven har uppfyllts.

Unga Synskadade uppger att förbundet tror att det i detta skede är oviktigt att de föreslagna kraven endast omfattar program på svenska. Det viktigaste är att alla ställa krav för att få till stånd ett tillgängligare tv-utbud. Inför kommande kravperiod önskar förbundet dock att kraven också omfattar program på andra språk. Genom att begränsa utbudet till endast svenska program inskränks personer med funktionsnedsättnings möjligheter avsevärt, då en mycket stor del av tv-utbudet omfattar program på andra språk. Förbundet tror också att en sådan begränsning hämmar gruppens medvetenhet om omvärlden, andra kulturer och språk.

6.7 Kostnadstak

Unga Synskadade bedömer att förslaget innebär en alltför låg gräns för hur mycket tillgängligheten får kosta sett till leverantörernas totala omsättning. Tillgänglighet är en rättighet och bör få kosta mer än en procent av omsättningen.

Handikappförbunden uppger att förbundet i dagsläget inte ser någon risk att kostnadstaket ska kunna överskridas, särskilt inte om leverantörer får stöd i att hitta lösningar.

TV4 konstaterar att frågan om hur ett kostnadstak ska beräknas är komplicerad. TV4 har funderat på om en procent av omsättning är ett klokt mått på när kostnadstak för tillgänglighetstjänster har uppnåtts. Ett mått relaterat till en programtjänsts eventuella vinst är mer rättvisande, men svårredovisad i och med att vinstsiffror per programtjänst är konfidentiell information.

6.8 Plattformer

TV4 uppger att trots att bolaget får bestämma den närmare fördelningen av tjänster mellan olika distributionssätt har regelverket av myndigheten tolkats som så att de olika teknikerna måste spridas ut och användas i någon form i de olika distributionssätten. Detta begränsar programföretagets möjligheter att på bästa sätt leverera tillgänglighetstjänster där de bäst kommer till sin rätt givet sina särskilda karaktäristika. Mesta nytta av satsningarna på tillgänglighet kommer av att fokus läggs på att utveckla TV4-tolken snarare än att sprida ut satsningarna. TV4:s statistik visar att många fler tar del av tjänsterna i efterhand, on demand. Att titta direkt med premiärsändning är inte det mest populära alternativet. On demand bör räknas in till fullo, inte endast till 30 procent. Här måste publicistens tekniska förutsättningar, proportionalitet och resurshushållning vägas in.

Det är mycket negativt att begära att alla tillgänglighetstjänster ska levereras via alla olika distributionskanaler, det vill säga även marknät och satellit. Detta riskerar att skada det ursprungliga utbudet, särskilt i förhållande till en kommersiellt finansierad aktör för vilken det är helt avgörande att snabbt anpassa och modellera om i sitt utbud för att vara gångbar hos den stora majoriteten av publiken samt finansiärer som köper reklamtid.

Ett teckenspråkstolkat program i marknätet har innehåll som för den stora majoriteten av publiken inte är relevant och därför störande. Inget blir bättre av att låtsas att det inte är ett problem att sända detta i en originalsändning. Lösningen för detta är att i stället erbjuda textning i sändning via marknät och satellit, en tjänst som är möjlig att ta del av för de allra flesta som önskar teckenspråkstolkning. Enligt uppgift sker dessutom kommunikation inom målgruppen mestadels via internet och mobila enheter. Ett scenario med ett eventuellt framtvingande av program i marknätet som inte fungerar för den stora majoriteten av tv-tittare skulle innebära mycket osund styrning av medierna, givet deras roll i samhällskulturen.

TV4 har inte bandbredd nog för att lägga till extra spår för ljud och eller extra video för teckenspråkstolkning. Bandbredden är redan i dag svår att hushålla med, vilket får till effekt att bildkvaliteten är sämre än hos exempelvis SVT som har mer bandbredd att spela på. En möjlighet är att myndigheten tilldelar TV4 ytterligare bandbredd i marknätet där teckenspråkstolkade program kan sändas parallellt med originalsändning, om detta skulle bedömas som god frekvenshushållning. Dessa program skulle dock vara mycket svåra att finansiera i och med att linjär sändning i separat kanal till marknätet kräver stora investeringskostnader. Återigen, här aktualiseras proportionalitet och resurshushållning.

Det är inte rimligt att begära att en publicist som är beroende av intäkter från sålt reklamutrymme ska tvingas att via marknät och satellit sända program som är gångbara hos en alltför liten andel av tv-publiken. En sådan tjänst kan vara sig vara individualiserad eller säranpassad för en relativt sett liten publik.

Det är inte rimligt att begära att tjänster ska individualiseras eller anpassas efter en mindre grupp, som exempelvis de som inte använder dator. Datorovana, eller var en användare valt att placera sin dator, kan i dagens samhälle inte lasta publicisten. Det är inte publicisterna som ska lösa ett sådant problem. Rätt fråga måste hamna hos rätt instans.

Handikappförbunden uppger att förbundet avstyrker förslaget att leverantören fritt ska välja fördelning mellan plattformar för tillgängliggörande. Leverantörerna med särskilda skyldigheter behöver samarbeta med public service och kanaler som lyder under Ofcom, samt med tillverkare och distributörer om lösningar som fungerar bäst för publiken. Förbundet anser att beställ-tv ska omfattas, för att inte strida mot konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Vidare uppger förbundet följande gällande plattformar samt beställ-tv.

Förslagen låter leverantörer välja när, var och hur tillgängliggörande ska ske. Det är inte rimligt att tittare ska behöva skaffa olika utrustning och abonnemang beroende på hur en leverantör väljer att distribuera tillgänglighet till innehållet. En tittare som behöver en viss tillgänglighetsfunktion kan behöva olika utrustning beroende på vilken kanal hen vill titta på. Det kan betyda VIASAT-utrustning för TV3, dator för TV4, marknätet för SVT, och kanske en app för nästa program. Att hitta och lära sig hur varje kanal väljer att distribuera sitt innehåll på ett tillgängligt sätt blir en utmaning. I en nödsituation – naturkatastrof eller farligt utsläpp vid brand, blir tillgänglighet till medier oerhört viktigt. Personer med funktionsnedsättning som har starkt begränsad tillgång till hela utbudet i TV ska inte behöva betala för extra

utrustning och fler abonnemang, särskilt när en försumbar andel av utbudet är tillgängligt. Därför ska tillgänglighetsfunktioner levereras på alla plattformar och även i beställ-tv.

Synskadades Riksförbund uppger att förbundet inser att det kan finnas problem med att i detalj styra fördelningen mellan olika plattformar och tekniker, särskilt med tanke på att kraven inte får ställas högre än för SVT och UR. Trots detta anser förbundet att krav på att varje enskild teknik för linjär tv delvis återfinns på de plattformar där utbudet som ska tillgängliggöras sänds. Ökade möjligheter för TV4 att kunna erbjuda extrakanaler i marknätet för tillgängliggörande av tv bör utredas skyndsamt.

Unga Synskadade ser mycket positivt på att myndigheten tagit till sig av förbundets och andras synpunkter gällande att tv måste tillgängliggöras i olika plattformar för att komma alla användare till del. Förbundet ställer sig också positivt till den begränsning som föreslås gällande hur mycket leverantörer får tillgodoräkna sig genom beställ-tv och att beställ-tv-exklusiva program inte kan räknas in. Det ska inte kosta mer att titta på tv bara för att man har en funktionsnedsättning och därigenom behöver vissa anpassningar. Därför är det ett viktigt statement att denna begränsning i beställ-tv, vilka ofta erbjuds mot betalning, görs. Förbundet önskar att liknande begränsningar finns också för andra plattformar. Detta för att säkerställa att leverantörer inte bara använder sig av en plattform i sitt tillgängliga tv-utbud. Ett exempel på sådant förfarande är TV4, som inte sänder tillgängliga tv-program i andra plattformar än på webben. Det utesluter personer med funktionsnedsättning utan tillgång till dator eller smart telefon från att ta del av utbudet. Myndigheten berör detta i rapporten, men tillåter samtidigt TV4 att fortsatt tillgängliggöra program endast via webben. Därför önskar förbundet att en restriktion ska tas fram som anger hur stor del av det tillgängliga tv-utbudet som får tillgodoräknas i olika plattformar. Den enda formulering som berör detta är; ”Ett visst tillgängliggörande bör dock ske på samtliga plattformar med linjära sändningar”. Denna är mycket abstrakt och ställer inga faktiska krav.

För att säkerställa att tittare i behov av tillgänglighetstjänster kan tillgodogöra sig det tillgängliga tv-utbudet är det också önskvärt att samma program sänds på flera olika plattformar. Unga Synskadade anser inte att krav bör ställas på i vilken plattform program ska tillgängliggöras, och förbundet ser positivt på att myndigheten inte ställer krav på specifik teknik. Däremot vore det önskvärt att krav ställs på att program ska finnas tillgängliggjorda i minst två plattformar, exempelvis marknät och webb, marknät och applikation för smarta telefoner, etc. På så sätt säkerställs att användare alltid har minst en plattform att ta del av programmet i. Det bör inte heller vara vare sig kostsamt eller besvärligt att tillgängliggjorda, förinspelade program sänds i olika plattformar.

Unga Synskadade är skeptiska till att leverantörer får tillgodoräkna sig tillgängliggjorda tv-program som sänds i repris. Förbundet anser att det endast ska vara originalsändningen som får tillgodoräknas för att undvika att användare hänvisas att ta del av program med samma innehåll vid flera tillfällen. Även detta frångår kravens syfte.

6.9 Inga krav på vilken typ av program eller sändningstider

Synskadade Riksförbund anser att program av extra stor samhällsnytta, såsom nyheter, bör prioriteras när det gäller uppläst text och syntolkning. Avgörande för om ett program ska syntolkas bör också vara hur pass stor betydelse synintryck har för att det ska kunna gå att ta

till sig programmet. Prioriteringarna kring vilka program som ska syntolkas bör utifrån dessa riktlinjer ske i nära dialog mellan tv-bolagen (TV4) och berörda organisationer som företräder personer med funktionsnedsättning, såsom Synskadades Riksförbund och Riksorganisationen Unga Synskadade.

Unga Synskadade instämmer i myndighetens bedömning gällande att krav inte bör ställas på vilka program som ska prioriteras att tillgängliggöras. Detta är en detaljnivå som Unga Synskadade tror är bäst att leverantörerna förvaltar över själva. Dock är förbundets erfarenhet att leverantörer inte alltid vet vad som är relevant att tillgängliggöra. Unga Synskadade skulle därför önska att myndigheten tog fram rekommendationer för vilka program som bör prioriteras utifrån de erfarenheter som samlats in från funktionshindersrörelsen. I sådana rekommendationer bör vikten av dialog med användarna understrykas, men också att många program kan tillgängliggöras utan faktiska tillgänglighetstjänster. Exempelvis kan programledare läsa upp text och telefonnummer i bild, debattledare kan tilltala debattörerna med namn och enklare bilder eller händelser kan beskrivas av reportrar med flera. Det bör framgå att denna typ av tillgänglighet gynnar en än större grupp än bara personer med funktionsnedsättning och inte innebär några stora kostnader för leverantören. Denna typ av anpassning bör dock inte få tillgodoräknas som faktiskt tillgängliggörande av program då det är en mycket enkel åtgärd som gynnar leverantören. Rekommendationerna bör finnas på myndighetens webbplats men också direkt delges leverantörer.

Handikappförbunden anser att när det gäller tillgänglighetsfunktioner med starkt begränsat utbud såsom syntolkning och teckenspråkstolkning bör programföretagen ha en dialog direkt med berörda organisationer.

6.10 Dialog och beaktande av publikens behov

TV4 anför att bolaget är en beställarorganisation. Det betyder att TV4 lägger ut uppdrag på externa producerande aktörer. När det gäller kontakt med målgrupperna är detta uppdrag lagt på Enable Media. TV4 har många kanaler för dialog med målgrupperna. TV4 har både facebook-grupper, telefon- och webbservice. Däremot fungerar inte TV4:s verksamhet på det sättet att bolaget särskiljer och särbehandlar segment av olika publikgrupper med att exempelvis ha en egen diskussionsgrupp som träffas fysiskt i TV4-huset. Dock finns den särskilda facebook-gruppen TV4-tolken.

När TV4 får förslag begrundas dessa och beslut tas. Det vore orimligt om tolkning utifrån detta görs att TV4 behöver fördjupade kunskaper för att TV4 kommer till en alternativ slutsats. Det är inte rimligt att göra tolkningen att TV4 inte beaktar publikens behov för att TV4 tar ett beslut som skiljer sig från förslag som en del av publiken har föreslagit. Att TV4 låter producenten ha fritt tolkningsföreträde om hur ett program ska utformas till innehåll och form är ett sådant exempel. Förslag är dock alltid välkomna.

6.11 Olika tekniska lösningar får användas för teknikerna

TV4 uppger att det är ett steg i rätt riktning att lösningar via telefon får räknas in i tillgängliggörandet. Denna möjlighet bör inte endast gälla ljud, utan även bild. Det finns ingen logik i att leverans via telefonlösning inte även ska kunna gälla bild. Det är viktigt att inte låsa fast vid specifika lösningar, utan se till många möjligheter av leverans via telefon.

Synskadades Riksförbund anför att förbundet i likhet med myndigheten välkomnar nya tekniska lösningar för att tillgängliggöra tv-sändningar. Vidare föreslår förbundet att myndigheten ska godkänna en ny teknisk lösning innan lösningen får användas. Myndigheten ska inrätta en referensgrupp med representanter från berörda funktionshinderorganisationer som ska rådfrågas före ett godkännande. I referensgruppen bör även experter på tillgänglighet ingå. Det är också viktigt att tv-bolagen har en kontinuerlig dialog med funktionshinderrörelsen i samband med framtagande av nya tekniska lösningar.

Handikappförbunden anger att det måste vara enkelt för tittare att hitta och använda tillgänglighetsfunktioner. Att samarbeta om liknande lösningar gör det enklare och billigare inte bara för publiken utan även för företagen. När lagstiftning skärps kommer behov av samverkan mellan berörda intressenter att behövas.

6.12 Tillgängliggörande i beställ-tv bör få tillgodoräknas

TV4 anser att det är mycket positivt att myndigheten för fram möjligheten att inom ramen för ett kravställande arbeta med ett beaktande av beställ-tv. Det faktum att beaktandet av publicering on demand kan räknas in ger en mer korrekt bild av det faktiska och verkliga tillgängliggörandet. Det är viktigt att beaktandet inte utvecklas till tvingande krav. Det vore mycket hämmande för en positiv utveckling om resultat endast kopplas till faktiska krav. Om man anser att on demand måste kravställas för att räknas gör man inskränkningar i yttrandefriheten som har negativ effekt på ett större, mer långtgående och mer generellt plan. Därför är det inte lämpligt att i kommande mediegrundlag införa skrivelser som medför ytterligare krav. Utveckling av tillgänglighetstjänster sker bäst via beslut som kan anpassas efter hur samhällsutvecklingen ser ut i stort. Att arbeta med former för beaktande är därför en mycket positiv och användbar lösning. TV4 anser dock inte att tillgodoräkandet av on demand publiceringar bör ha ett tak. Var tjänsterna ska publiceras avgörs bäst av publicisten, precis som gäller för publicistens hela utbud.

SVT ser sammanfattningsvis mycket positivt på den slutsats rapporten och myndigheten gör angående möjligheten att tillgodoräkna sig beställ-tv. SVT ser dock problem med att endast drygt en tredjedel av tillgänglighetstjänsterna ska finnas tillgängliga genom beställ-tv. SVT har tvärtom fått intrycket vid dialog med funktionshinderorganisationerna att man bejaktar de möjligheter som ny teknik innebär, men värnar också möjligheterna att kunna ta del av tillgänglighetstjänsterna i traditionell broadcast. En reglering som sätter ett tak vid 30 procent kan bli problematisk i exempelvis urval av program som ska tillgängliggöras. Vad SVT erfar så föreslår rapporten att taket inte gäller de tjänster som tillhandahålls genom ljudspår (syntolkning och uppläst text) via en applikation, vilket är mycket bra. SVT tror att brukargrupperna gynnas av så stor tillgänglighet som möjligt till dessa tjänster, utan begränsningar. Om kraven uppfylls avseende de tjänster som tillhandahålls genom ljudspår så

innebär det att endast teckenspråkstolkningen omfattas av begränsningen om 30 procent gällande tv-bolagens möjlighet att tillgodoräkna tillgänglighetstjänster via beställ-tv. SVT menar att detta kan upplevas som diskriminerande för den berörda gruppen och ser hellre att det föreslagna taket om 30 procent tas bort.

UR tycker det är positivt att det föreslås att den volym som en tv-leverantör tillgängliggör på webben, eller på andra plattformar, exempelvis genom möjlighet att tillgodogöra sig syntolkning och uppläst text via mobiltelefon eller läsplatta, också får räknas in i tillgänglighetsutbudet. Att däremot fastställa en kvot för hur stor andel av utbudet som ska tillgängliggöras linjärt respektive icke-linjärt anser UR kan begränsa mer än det utvecklar tillgänglighetsförandet. Den kontinuerliga samverkan med berörda parter, som programföretagen har och ska redovisa, syftar till att tjänsterna ska förbättras i enlighet med användarnas behov. UR anser därför att tillgänglighetskraven inte bör knytas till programtjänst utan gälla per leverantör och att bedömningen om uppfyllande görs utifrån ett helhetsperspektiv.

6.13 Redovisning och uppföljning

TV4 uppger att en programtjänst skickas ut via olika distributionstekniker, men det är samma programtjänst. Det är alltså ett sändningstillfälle, en och samma sändningstimme, som tillhandahålls via olika distributionstekniker samtidigt. Undantaget är webbsändningar där varianter av programmen kan erbjudas parallellt. När krav ställs per programtjänst är det rätt att utgå från kanalens grundtimmar när procent av tillgängliggjort material beräknas. Såsom det i dagsläget räknas, där olika distributionsformer adderas, ger effekten att timmar för tillgängliggjorda program i webbsändningarna, det vill säga syntolkning och teckenspråkstolkning, görs till en brist i övriga distributionssätt snarare än en tillgång för tjänsten i sin helhet. I övrigt önskar TV4 en rejält förenklad redovisningsblankett och en betydligt förenklat skriven beslutstext. Både blankett och beslut har varit svåra att orientera sig i.

Unga Synskadade ser mycket positivt på att leverantörer ska redovisa vilken kontakt de haft med användare varje år. Det kan i sig öka leverantörernas förståelse för varför en dialog är viktig och myndigheten kan lobba för mer dialog i de fall det behövs. Unga Synskadade skulle dock gärna se att krav på dialog med användarna ställs på leverantörer med särskilda skyldigheter i likhet med de som gäller för public service. Unga Synskadade har vid upprepade tillfällen försökt komma i kontakt med TV4 för att framföra feedback på de program dessa syntolkar. TV4 har dock inte varit intresserade av sådan dialog, varför de tillgänglighetstjänster dessa erbjuder inte alltid uppfyller användarnas faktiska behov. Genom krav på dialog kommer leverantörerna bättre kunna uppfylla ställda krav på tillgänglighet samt få nöjdare tittare.

Handikappförbunden anser att redovisning ska ske transparent och öppet. Alla leverantörer ska publicera tillgänglighetsdeklarationer. Förbundet hänvisar till Sky som exempel liksom till information om tillgänglighetsdeklaration för webb som inspiration. Förbundet vill även se rutiner för att lyfta fram goda exempel. Vidare uppger förbundet att förslag om egenrapportering och stickprov fördes fram på remissmötet från Myndigheten för delaktighet. Detta kan undersökas i kombination med anmälningar från publik som följs upp.

SVT vill väcka frågan om hur beräkningsgrunden är konstruerad för kraven på tillgänglighetstjänster. Enligt nuvarande krav görs beräkningen utifrån sändningsvolym av

program på svenska. Denna beräkningsgrund används även för SVT och innebär att den totala sändningsvolymen, inklusive repriser, utgör basen. SVT vill peka på ett alternativt beräkningssätt där förstasändning av svenska program utgör grund. SVT tror att denna modell blir enklare att följa upp där antal repriser av de olika tjänsterna inte blir avgörande för om respektive krav har uppfyllts och torde gagna alla. Tillgänglighetskraven skulle få mindre karaktär av sifferexercis med möjligheter att i stället fokusera på utveckling av både tillgängliggörande och utveckling av tjänsterna i sig.

6.14 Beslutets längd

Handikappförbunden anför att läget att fatta beslut är olyckligt eftersom EU just nu ser över flera regleringar med bäring på tillgängliga medier. Om perioden ska gälla till 2020 är det ett argument för kraftigt skärpta krav.

Synskadades Riksförbund anser, trots vad som anges i rapporten om att ett hänsynstagande till en förväntad ökning av kraven för SVT och UR, att det bör vara möjligt att höja kraven för kommersiella aktörer om regeringen väljer att höja kraven för SVT och UR den 1 januari 2017. Därför föreslår förbundet att myndighetens beslut ska gälla 1 juli 2016–30 juli 2017. Därefter fattas ett nytt beslut som tar hänsyn till regeringens beslut avseende SVT och UR.

6.15 Övriga synpunkter

6.15.1 Information om tillgängliga tv-sändningar

Unga Synskadade anser att det bör ställas krav på leverantörer att marknadsföra de sändningar som tillgängliggörs för personer med funktionsnedsättning. Unga Synskadade vill understryka att informationen måste finnas i olika forum, den behöver finnas i samtliga tv-tablåer, såväl digitalt som i tryck. Dessutom behövs en samlad informationskanal till vilken personer med kännedom om dess existens kan vända sig för att få samordnad information om allt som tillgängliggörs i kultursverige. Syftet med att sprida denna information i flera plattformar är dels att personer som själva vill finna informationen kan hitta den i det forum de själva väljer, och via en samlad informationskanal då de känner till en sådan. Men också att anhöriga, vänner och kollegor kan se informationen och sprida den vidare till personer med glädje och behov av tillgänglighetstjänsterna. På så sätt bidras också till att fler förstår vad tillgänglighetstjänster är och innebär, samt att fler som ännu inte känner till att de kan ha glädje av tjänsterna får kunskap om dem. Dessa orsaker till att information behöver finnas i flera forum bör också framläggas i rapporten.

6.15.2 Kvalitetsaspekter

Handikappförbunden anför att i andra länder är kvalitetsfrågan, till exempel gällande fördröjning viktig. Det finns mätmetoder och program som utvecklats för kvalitet på textning. Programbolagen ska som lägsta nivå vara skyldiga att logga klagomål på kvalitet och rapportera om åtgärder.

Handikappförbunden vill se att samverkande myndigheter uppmuntrar studier om kvalitet, i samarbete med universitet och högskolor för att samtidigt stimulera forskning och utveckling av tillgängliga medier.

Nationell samordning och kriterier för syntolkning

Unga Synskadade anför att det i dag saknas anvisningar och kriterier för vad som får kallas syntolkning, vem som får kalla sig för syntolk och hur en syntolkning ska vara för att uppfylla användarnas behov. Det får till följd att allt som beskriver visuellt innehåll i teorin kan kallas syntolkning, oavsett vem som gör den eller om den är till faktisk nytta för personer med synnedsättning. Detta är ett utbrett problem som gäller all form av kultur. Unga Synskadade arbetar för att en nationell samordning av syntolkning ska komma till stånd. Inom ramarna för en sådan bör också kriterier som kvalitetssäkrar syntolkning tas fram. Därav anser Unga Synskadade det inte vara myndighetens ansvar att ta fram egna kriterier. Dock bedömer förbundet att myndigheten kan ta ett visst ansvar genom att också ställa krav på kvalitet i de tillgängliga tv-sändningar leverantörerna ska tillhandahålla och kunna tillgodoräkna sig. Unga Synskadade bedömer det vara rimligt att myndigheten ställer krav på kvalitetssäkring genom dialog med användare och organisationer. På så sätt får leverantörerna kunskap om hur användarna upplever de tillgänglighetstjänster som tillhandahålls och man kan kvalitetssäkra de samma utan att i nuläget hänvisas till faktiska kriterier.

I dagsläget kan leverantörerna tillgodoräkna sig all form av syntolkning. Det innebär att någon helt utan utbildning eller erfarenhet kan berätta vad som syns i bild. Unga Synskadade anser inte att det ska kunna tillgodoräknas som tillgängliggjord tv-tid utan att även kvalitet måste omfattas av kraven.

Myndigheten bör tillhandahålla tittarservice

Tills dess en nationell samordning kommit till stånd och kriterier för syntolkning tagits fram vore det också bra om myndigheten tillhandahåller en form av tittarservice avseende tillgängliggjorda tv-sändningar. Genom en sådan service kan myndigheten samla information om huruvida de krav leverantörerna uppfyller på pappret också uppfyller användarnas behov. Om inte bör leverantörerna informeras om detta för att kvaliteten ska kunna förbättras på ett önskvärt sätt.

6.15.3 Extrakanaler i marknätet

Synskadades Riksförbund anser att det bör utredas om TV4 kan få förutsättningar för att skapa extrakanaler i marknätet för tillgängliggörande av tv-sändningar.

TV4 anger att en möjlighet är att myndigheten tilldelar bolaget ytterligare bandbredd i marknätet där teckenspråkstolkade program kan sändas parallellt med originalsändningar. Läs mer i kapitel 6.8 *Plattformer*.

6.15.4 Ett beslut för alla

Synskadades Riksförbund anser att myndigheten bör väcka frågan om det är möjligt att på sikt besluta om gemensamma tillgänglighetskrav för alla tv-bolag som sänder från Sverige, såväl SVT, UR som kommersiella aktörer. Alla aktörer skulle således omfattas av ett och samma beslut.

6.15.5 Anpassning av innehållet i sändningar

Synskadades Riksförbund skulle gärna se försök med att viss text läses i de ordinarie tv-sändningarna, såsom namnskyltar och att exempelvis idrottsreferat blir mer lika radioreferat. Samtidigt anser förbundet att sådana anpassningar av vanliga sändningar inte ska kunna

tillgodoräknas som uppläst text eller syntolkning vid prövning av om de särskilda skyldigheterna har uppfyllts.

6.15.6 Tillgängliga webbplatser

Unga Synskandade påpekar att det är viktigt att påminna leverantörerna om att deras webbplatser och andra plattformar måste vara tillgängliga för målgruppen, för att sändningarna alls ska vara tillgängliga. Det finns etablerade standarder för tillgänglig webb, men tyvärr är det få som uppfyller dessa. TV4:s webbtjänst är ett sådant exempel. Utan krav på att användare med skärmläsningsprogram ska kunna använda plattformarna blir kraven verkningslösa.

TV4 uppger i sitt yttrande att TV4-tolken är kopplad till ett script för synanpassning som känner av vilken typ av skärmstöd som används av den enskilde ur publiken som vid behov omdirigerar till en sajt som är anpassad för synstöd och som enbart har syntolkat material. Sajten är VCAG och synanpassad, med stöd för exempelvis Braille-board som exempelvis möjliggör navigation med tangentbord i stället för utan mus.

6.15.7 Teknisk utveckling och kostnader

Handikappförbunden anser att det i rapporten saknas en beskrivning av teknisk utveckling och kostnader i relation till andra länder. En fråga är varför teknik som använts i tio år utanför Sverige är ny här. Kostnader beror på organisation av arbete. I Schweiz med fyra officiella språk har Swisstext angett att kostnaden för tillgänglighet ligger på 0.1 procent av produktionskostnaden för audiovisuellt innehåll. Portugal har mest teckenspråkstolkning i världen. Det nederländska public service-bolaget VRT i Belgien har personal som hanterar flera olika tillgänglighetsfunktioner. Serbien har lag och ger stöd om tillgänglighet.

Handikappförbunden uppger även att förbundet har som medlemmar i European Disability Forum kontaktats av standardiseringsorganet ETSI angående framtidens ljudsystem. Förbundet har besökt den ledande leverantörens utvecklingsavdelning i Stockholm och konstaterat att det är fullt möjligt att separera ljudspår så att tittaren kan välja ljudnivå och separera dialog från bakgrundsljud i de nya utrustningar som levereras. Men teknikens möjligheter behöver användas rätt.

6.15.8 Målgrupper och behov

Handikappförbunden uppger att tillgänglighetsfunktionerna skapar möjligheter för många att använda individuella strategier för att ta till sig innehåll. Detta gäller inte minst till exempel nyanlända. Det skapas även andra möjligheter, som att med syntolkning i mobilen gå ut i köket och sätta på kaffe utan att missa så mycket, eller att skärmarna på flygplatser med text fyller behov hos alla. Dessa motiv för en rättighetsbaserad utveckling i enlighet med universell utformning enligt CRPD borde lyftas fram tydligare. Det vanligaste klagomålet till tv-bolag är bristande hörbarhet, som inte nämns i rapporten. Kognitiv tillgänglighet nämns inte heller. Tekniken utvecklas snabbt, men allt når inte Sverige. Den lösning för syntolkning/uppläst text som används av MTG som har funnits i cirka 10 år på den brittiska marknaden och i andra delar av Europa ser man AD (Audio Description) på fjärrkontrollen.

TV4 anger att det är viktigt att fokus hålls kvar vid att det är en perception som ska tillgängliggöras med anledning av specifika behov, till exempel nedsatt hörsel. TV4 vill att så många som möjligt ska ta del av och ha glädje av bolagets utbud, men individuell och särskild anpassning kan inte ske hur långt som helst. Det ter sig därför märkligt att rapporten på

sidan 47 under målgrupper listar sådant som personer som befinner sig i en miljö där ljudet är svårt att uppfatta till exempel barer, allmänna kommunikationer eller när familjen sover, eller personer som önskar följa ett tv-program utan att titta på skärmen. TV4 efterlyser stringens i denna del. Vidare uppger TV4 följande.

Det är inte lämpligt att sträcka ut behovskartan. När det gäller exempelvis funktionen lättläst anser TV4 att tv-mediet som sådant i sin grundform är lättavkodat i förhållande till sådant som forskningsrapporter, politiska utredningar eller myndighetsbeslut. Det är för en tv-tjänst orimligt att begära ytterligare förenkling. Det som kallas kognitiva funktionshinder kan omfatta vitt skilda svårigheter och bli oöverblickbart om man menar att allas individuella behov ska mötas med någon slags översättning av en originalproduktion.

TV4 vill passa på att exemplifiera med programmet Kalla fakta som är ett program som på ett mycket lättförståeligt sätt lyckas förklara komplicerade förhållanden på en timme. Detta är ett typexempel på tv-mediets förträffliga lättavkodade tilltal.

6.15.9 Handikappförbunden ger förslag på politiska lösningar

Handikappförbunden har delat upp sitt yttrande i två delar där den första delen kommenterar myndighetens rapport och förslag och den andra delen där förbundet identifierar politiska hinder och kommer med förslag till lösningar. I den andra delen av sitt yttrande riktar sig förbundet till Näringsdepartementet, Kulturdepartementet, Justitiedepartementet, Finansdepartementet och Socialdepartementet och presenterar förslag till politiska åtgärder.

7 Myndighetens underlag

7.1 Tekniker och den tekniska utvecklingen

Myndighetens utgångspunkter – regeringens förarbeten

Det finns anledning att ställa högre krav än vad som gäller i dag på tillgänglighet på såväl radio och tv i allmänhetens tjänst som andra leverantörer av medietjänster. Det innebär emellertid inte att det går att ställa samma krav på alla leverantörer av medietjänster. Behovet av tillgänglighet måste vägas mot leverantörens finansiella förutsättningar och den tekniska utvecklingen av tillgänglighetstjänster.

[–] Under en uppbyggnadsperiod kan det också finnas anledning att ställa högre krav på leverantörer av medietjänster som redan har tillgång till den teknik som krävs för exempelvis effektiv textning av direktsända program eller uppläst textremsa än på leverantörer som ännu inte har samma tekniska förutsättningar.

[–] Det övergripande syftet bör dock vara att samtliga leverantörer på sikt ökar tillgängligheten i sitt utbud.

Hänsyn bör kunna tas till leverantörernas tekniska och finansiella förutsättningar att utforma tjänsterna på ett sådant sätt att programmen blir tillgängliga för personer med funktionsnedsättning. Kraven bör även kunna ändras från tid till annan, om den enskilde leverantörens förutsättningar förändras, men också om den tekniska utvecklingen ger anledning att ändra kraven eller att ställa nya krav.

Vid bestämmande av hur och i vilken omfattning programmen ska göras tillgängliga för personer med funktionsnedsättning bör således leverantörens finansiella förutsättningar och den tekniska utvecklingen av tillgänglighetstjänster beaktas (proposition 2009/10:115: En ny radio- och tv-lag, s. 134).

I detta kapitel beskriver vi hur teknikerna textning, direkttextning, syntolkning, teckenspråkstolkning och uppläst text fungerar och vilka målgrupper som har behov av dessa. Beskrivningen avser således teknikerna som sådana inte utifrån vilka specifika krav på tekniker som myndigheten har ställt upp eller avser att ställa upp. Avsnittet avslutas med en kort redogörelse av tekniska lösningar som är under utveckling.

7.1.1 Målgrupper

Det finns inte någon gemensam uppfattning internationellt om vilka personer med funktionsnedsättning som utgör målgrupper för tillgänglighetstekniker. Människor som har en funktionsnedsättning är inte en enhetlig grupp och det finns ingen enskild definition som omfattar alla personer med funktionsnedsättning. Statistik om hur många som har en viss funktionsnedsättning varierar därför. Det är inte heller funktionsnedsättningen i sig som är avgörande för vad som hindrar en person från att vara delaktig, utan miljön personen befinner sig i.

Radio- och tv-lagens bestämmelse om tillgänglighet tar sikte på de tekniker som leverantörer av medietjänster ska använda sig av för att tillgängliggöra tv-sändningar för personer med funktionsnedsättning, nämligen textning, tolkning (teckenspråkstolkning och syntolkning) samt uppläst text. Av det följer att det främst är personer med syn- och hörselnedsättningar, kognitiva funktionsnedsättningar samt läs- och skrivsvårigheter, som är målgrupper.

Hörselnedsättningar och teckenspråk

Enligt Statistiska Centralbyråns senaste skattning har cirka 1,4 miljoner människor i Sverige en hörselnedsättning (ULF/SILC 2014). Med hörselnedsättning avses personer som använder hörapparat eller som har svårt att höra vad som sägs i ett samtal mellan flera personer.

Det finns ingen statistik på hur många teckenspråkiga det finns och uppgifter om antalet personer som talar teckenspråk varierar. Sveriges Dövas Riksförbund anger på sin webbplats att det finns cirka 30 000 döva och hörselskadade i Sverige som kommunicerar med svenskt teckenspråk. Av dessa är cirka 8 000–10 000 födda döva. De har teckenspråk som sitt första språk. Runt sig har de familj, vänner och arbetskamrater som också i varierande grad använder teckenspråk.

Synnedsättningar

Synskadades Riksförbund anger på sin webbplats att en synnedsättning har den som har svårt att läsa eller som har svårt att orientera sig med hjälp av synen. De flesta kan svagt skönja färger och föremål eller ser med starkt begränsat synfält. Andra har svårigheter när det är mörkt eller när det är skarpt solsken. Vidare anger förbundet att det är oklart exakt hur många som är synskadade, och att det delvis är en definitionsfråga, men att det är cirka 100 000 personer i Sverige som är inskrivna på en syncentral. En majoritet, uppskattningsvis cirka 85 procent, är äldre. Det finns enligt förbundet cirka 3 000 barn och ungdomar med synskador.

Enligt Statistiska Centralbyråns senaste skattning har cirka 450 000 personer synsvårigheter (ULF/SILC 2014). Med synsvårighet avses att en person exempelvis har svårt att se vanlig text i en dagstidning, även om personen använder glasögon eller linser.

Kognitiva funktionsnedsättningar

Kognition handlar om de processer som sker då hjärnan arbetar med information. Vanliga problem vid kognitiv funktionsnedsättning är koncentrationsproblem, svårigheter att hålla uppmärksamheten samt att kunna planera och minnas vad man ska göra (Hjälpmedelsinstitutet 2012). Myndigheten har inte funnit någon uppgift på hur många människor totalt i Sverige som uppskattas ha en kognitiv funktionsnedsättning. Funka Nu

anger på sin webbplats att 0,5 procent av befolkningen har diagnosen utvecklingsstörning (ungefär 40 000 personer), 6–7 procent av befolkningen har låg begåvning och 2 procent har mycket låg begåvning. Vidare framgår att det finns cirka 150 000 med demens men att antalet beräknas öka kraftigt och att 5 procent av alla barn och 3 procent av alla vuxna uppskattas ha adhd.

Läs- och skrivsvårigheter

Svenska Dyslexiföreningen anger på sin webbplats att läs- och skrivsvårigheter är en övergripande term som innefattar alla som har svårigheter att läsa och/eller skriva oavsett vad som är orsaken. Personer med dyslexi utgör i sin tur en undergrupp som särskilt definieras med avseende på svårigheternas orsaker och yttringar. Specialpedagogiska skolmyndigheten anger på sin webbplats att en gemensam faktor för alla som har läs- och skrivsvårigheter är svårigheten att tillgodogöra sig skriven text. Läs- och skrivsvårigheter av generell karaktär är betydligt vanligare än dyslexi.

Uppgifter om antalet personer med läs-och skrivsvårigheter varierar nämnvärt. Omkring 20 procent av befolkningen beräknas ha läs-och skrivsvårigheter i någon form och det brukar rapporteras att ungefär 5–8 procent har dyslexi, men det förekommer även andra uppskattningar på 2–10 procent (A Focus: statistiksammanställning över funktionsnedsättningar).

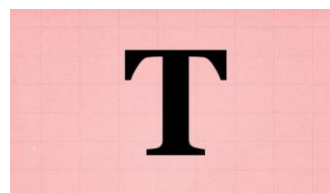
Sammanställning av tekniker och målgrupper

Tabellen på nästa sida är en sammanställning av tekniker för tillgängliggörande och dess målgrupper. Informationen är hämtad från rapporten *Making Television Accessible* som gavs ut år 2011 inom ramen för en expertgrupp för tillgängliga audiovisuella medier inom FN-organet International Telecommunications Union. Tabellen är vidare kompletterad med de målgrupper som identifierades i myndighetens kartläggning år 2013 i rapporten *Tillgänglig tv*.

Tekniker	Målgrupper
Textning – program på modersmål, svensktextning	Personer som • är döva • har hörselnedsättning • har svårt att förstå talspråk • befinner sig i ett sammanhang där ljudet är ett problem, exempelvis där tv-ljudet är svårt att uppfatta (allmänna kommunikationer, barer, hemma när familjemedlemmar sover)
Teckenspråkstolkning	Personer som • är födda döva • har kognitiva funktionsnedsättningar
Syntolkning	Personer som • är blinda • har svåra synnedsättningar • som önskar följa ett tv-program utan att titta på skärmen • som får stöd av att en röst beskriver det som sker i bild – till exempel kognitiva funktionsnedsättningar
Uppläst text	I tillägg till målgruppen ovan: • Personer som inte förstår det sända språket eller inte kan läsa undertexten

7.1.2 Textning

Textning är den vanligaste tillgänglighetstjänsten i Sverige och innebär att svensk text som återger vad som sägs i programmet visas i bilden, vanligtvis i dess nederkant.

Textning används främst av personer som är döva eller har en hörselnedsättning, men kan även vara till nytta för andra grupper som till exempel personer med svenska som andraspråk eller personer som har problem att förstå talspråk. Textning är också användbart för alla människor som vistas i en miljö där man inte vill eller kan tillgodogöra sig tv-ljudet, som i bussar, tåg, barer eller i hemmet när familjemedlemmar sover.

Textning kan antingen innebära textning av ett program som sänds på svenska eller översättningstextning av program som sänds på ett främmande språk. Textning kan även produceras genom så kallad direkttextning som innebär att det som sägs i en direktsändning textas simultant.

Textning kan vara dold eller öppen. Med dold text avses att textning endast visas i tv-programmet om konsumenten aktivt väljer att se den. Öppen text avser textning som inte går att stänga av, det vill säga att den inte är valbar.

Det finns olika tekniska lösningar för att tillhandahålla textning, se tabellen nedan.

Utsändning och mottagning	Teknisk lösning
Öppen text (ej valbar)	Inbränd text
Dold text (valbar)	- Text-tv-textning - DVB-textning - Valbar textremsa på webben

Texten skulle också i tillägg till de ovan angivna tekniska lösningarna kunna tas emot via en separat enhet som exempelvis en mobiltelefon.

I Sverige finns det två huvudsakliga tekniker för dold textning, DVB-textning och text-tv-baserad textning. Öppen text är så kallad inbränd text och visas alltid i tv-bilden och den kan inte väljas bort av konsumenten. För play-tjänster har programbolagen börjat utveckla egna lösningar för dold text. I de flesta fall bygger dessa funktioner på befintlig information om text i text-tv.

Svensktextning av förinspelade program

Svensktextning av förinspelade program som sänds på svenska görs i linjär marksänd tv, kabel-tv, ip-tv och satellit tillgänglig genom en viss text-tv-sida.

En alternativ lösning för svensktextning på dessa plattformar är DVB-textning. DVB är en standard för hur ett eller flera undertextspår per programtjänst kan sändas tillsammans med bild och ljud i en multiplex. Denna standard heter DVB-Subtitling (ETSI EN 300 743) och

innebär att varje textrad konverteras till en grafisk bild och sänds som ett bitmap-objekt. Textning med DVB-Subtitling kräver att både sändarutrustningen och mottagarutrustningen är kompatibel med standarden. Man måste alltså ha en digitalbox eller tv-apparat som stödjer standarden för att kunna se undertexter som sänds med denna teknik. DVB-standarden har stöd för upp till nio parallella textremsor och ger konsumenten möjlighet att välja mellan de olika textalternativen ”svensk text” eller ”beskrivande text”. Olika text-tv-sidor kan erbjuda olika textalternativ för ett och samma program, på liknande sätt som DVB-text. Nyare tv-apparater känner av om det finns text-tv-textning vilket medför att sidan inte behöver anges vid kanalbyte utan det räcker med att trycka på textningsknappen på fjärrkontrollen.

DVB-textning har valts bort av flera programbolag bland annat på grund av att den inte fungerar med analoga kabel-tv-sändningar och att inte alla boxar har stöd för DVB-textning.

Svensktextningen i play-tv-tjänsterna fungerar olika. Vissa play-tv-tjänster har byggt in en valbar textning där textningen enkelt sätts på med en knapptryckning. Andra play-tv-tjänster har ingen textning av svenska program. I SVT:s fall är textningen på SVT Play i grunden samma text som används för text-tv-textningen.

Direkttextning av svenska program

Textning av direktsända program görs antingen manuellt av en operatör som följer sändningen och producerar texten i realtid eller automatiserat med hjälp av program för taligenkänning, även kallat tal till text, vilket betyder att en person läser in texten och en dator skriver texten automatiskt, läs mer om denna teknik i kapitel 7.1.7 *Framtida lösningar*. I Sverige textas direktsända program manuellt med hjälp av snabbskrift. Den direkttextade texten visas i Sverige via text-tv och fungerar därmed som dold text.

Direkttextning av tv-sändningar på webben erbjuds inte av programbolagen. Bolagen uppger att det är svårt då det inte finns något tekniskt stöd för detta. Det har bland annat varit svårigheter med synkningen eftersom webb-tv-utsändningen ibland släpar efter med flera sekunder.

Översättning av utländska program

Översättningstexterna är för de flesta tv-kanaler i Sverige inbrända i tv-bilden och därmed en del av bilden vilket betyder att konsumenten inte kan välja att slå av eller på textningen. DVB-textning används av vissa leverantörer för betal-tv. I princip allt utländskt tal i svenska tv-program har översättningstext som fungerar på alla distributionsplattformar.

7.1.3 Syntolkning

Syntolkning innebär att en muntlig beskrivning av det som sker i bilden fogas in i ett program eller en film. En berättarröst beskriver vad som syns och sker i bild. Syntolkning används främst av personer med synnedsättning, men kan även vara till nytta för personer som ser men som upplever det som ett stöd att en röst beskriver vad som händer i bilden, som till exempel personer med kognitiva funktionsnedsättningar.

Det extra ljudspåret med syntolkningen spelas i de flesta fall in i förväg, men kan också göras i realtid. Det finns olika sätt att tillhandahålla syntolkning till användaren. I öppen syntolkning är tolkspåret mixat med det vanliga ljudet. Med dold syntolkning ligger ljudspåret separat och användaren kan välja att aktivera syntolkningen, se tabellen nedan.

Utsändning och mottagning	Teknisk lösning
Öppen syntolkning (ej valbar)	Förmixat program där syntolken hörs hela tiden.
Dold syntolkning (valbar)	<u>En box</u>: broadcast mix - ljudspåret med syntolkning mixas med övrigt ljudspår innan utsändning. <u>En box</u>: receiver mix – ljudspåret med syntolkning mixas i digital-tv-boxen. <u>Syntolkning via annan enhet</u>: ett separat ljudspår levereras till en annan enhet än tv-mottagaren.

De syntolkade program som SVT/UR och TV4 distribuerar sänds som separata parallellsända program och är vanligen förinspelade. Syntolkningen är förmixad med originalljudet, och det går därmed inte att välja att stänga av syntolkningen. Även parallellsända direktsändningar förekommer. Syntolkade program som parallellsänds fungerar på alla distributionsplattformar.

Lösningen med en box

För lösningen med en box finns funktionerna broadcast mix och receiver mix. De är samma för tjänsterna syntolkning och uppläst text. Användaren trycker på AD (audio description) på fjärrkontrollen för att aktivera tjänsten. Receiver mix innebär att ljudspåret med syntolkningen mixas i digitalboxen. Genom receiver mix kan användaren välja syntolkning samt justera volymen för ljudfilen separat. Broadcast mix innebär att ljudspåret med syntolkningen skickas förmixad med originalljudet, och den är därmed inte justerbar. Broadcast mix och receiver mix fungerar inte i analog kabel tv-nät som endast kan bära ett ljudspår per programtjänst.

MTG erbjuder valbar (dold) syntolkning. De som har Viasat som leverantör kan med en knapptryckning på fjärrkontrollen till Viasat-boxen slå av och på syntolkningen av TV3:s och TV6:s program. Informationen finns på programtjänsternas webbplatser².

Storbritannien har en lång tradition av syntolkning av tv-program. Där erbjuds dold syntolkning som ett eget ljudspår i tv:n eller digital-boxen via kabel, satellit eller Freeview (fri-tv i marknätet).

Syntolkning via annan enhet

Syntolkningen kan även tas emot via en separat enhet såsom en mobiltelefon. När Melodifestivalen sändes år 2014 syntolkades exempelvis festivaltillfällena på plats av SyntolkningNu och med hjälp av SVT:s samarbete fångade en dator i tv-huset upp syntolkningen och skickade den vidare till en molntjänst som tillhandahålls av företaget BrStröm. I molnet kunde personer som satt hemma i soffan logga in med sin Iphone på en särskild webbplats och få syntolkningen direkt via sin mobiltelefon.

BrStröm använde sig även av Facebook för att distribuera Melodifestivalen live till dövblinda. Post- och telestyrelsen hade tagit fram ett speciellt gränssnitt för Facebook-användare som använder sig av punktskrifts-display. Syntolkningsmanuset från Melodifestivalen användes och kompletterades med beskrivningar av det audiotiva såsom musikstil och text med mera. En skrivtolk textade syntolkningen parallellt med sändningen. Användarna kunde följa med via sin punktskrifts-display i Facebook och på så sätt ta del av Melodifestivalen (<https://www.youtube.com/embed/Pq3AMgyX1jw>).

Molnlösningen som beskrivs ovan fungerar för direktsändningar och utgår från att användarna vill sitta tillsammans med vänner och familj som inte har behov av syntolkning och titta på tv. Den tekniska lösningen fungerar som ett personligt stöd till just den som behöver det och är inte ett särskilt förmixat program som sänds ut. BrStöm uppger att för optimal kvalitet krävs ett gott samarbete med det programbolag som sänder det program som ska syntolkas. Det går dock att använda tekniken även utan programbolagets medverkan, men det påverkar kvaliteten på sändningen. Vidare krävs syntolkare som genomför den faktiska syntolkningen på plats.

BrStröm uppger att stora programbolag tenderar att vilja fortsätta satsa i första hand på förmixade program med syntolkning som sänds på webben eller linjärt i marknät och via satellit. En orsak förefaller vara en osäkerhet hos bolagen om huruvida en lösning med ett syntolkningsspår via en annan enhet får räknas in vid uppfyllandet av de tillgänglighetskrav bolagen lyder under.

Läs även om utvecklingen av mobilapplikationen TV-talk i kapitel 7.1.7 *Framtida lösningar* och om de applikationer som tagits fram för tillgänglig bio och som tekniskt även fungerar för tv-sändningar och beställ-tv-tjänster redan i dag, förutsatt att en syntolkningsversion även tagits fram för tv-format.

Produktion av syntolkning

För att syntolka ett program behövs ett syntolkningsmanus och en person som talar in syntolkningen. Syntolken talar i de pauser som finns i ett program, det vill säga när det inte

² <http://www.tv3.se/tv3-infor-syntolkning-pa-tv3-och-tv3-hd> och <http://www.tv6.se/tv6-infor-syntolkning-pa-tv6-och-tv6-hd>

förekommer någon dialog. I vissa förinspelade produktioner stannar bilden för att syntolken ska ha tid att tolka. Alternativet till en mänsklig röst är en syntetisk röst. TV4 och SVT:s syntolkning är med mänsklig röst. I TV3 och kanal 5 används en syntetisk röst.

7.1.4 Teckenspråkstolkning

Teckenspråkstolkning innebär att en person som talar teckenspråk översätter det talade språket till teckenspråk. Teckenspråkstolkning används främst av döva och personer med hörselnedsättning som använder teckenspråk för att kommunicera, men även av vissa personer med olika kognitiva funktionsnedsättningar.

Det är viktigt att skilja på program producerade på svenskt teckenspråk (med personer som talar teckenspråk) och program som tolkas från talad svenska till svenskt teckenspråk. Tekniken teckenspråkstolkning avser det sistnämnda.

Teckenspråkstolkningen spelas i de flesta fall in i förväg och en tolk syns i en del av bildskärmen. Man kan även livetolka ett direktsänt program på distans. I det fallet står tolken i en studio och ser sändningen i realtid. Tolken tolkar vad som sägs och sändningen sänds vidare via internet med tolken i bild.

Det finns olika tekniska lösningar som innebär att teckenspråkstolkningen antingen är öppen, det vill säga att teckenspråkstolken hela tiden syns i bild, eller dold, det vill säga att teckenspråkstolkningen är valbar, se tabellen nedan.

Utsändning och mottagning	Teknisk lösning
Öppen teckenspråkstolkning (ej valbar)	Förmixat program där teckenspråkstolken hela tiden syns i bild.
Dold teckenspråkstolkning (valbar)	Teknik för webb där en huvudvideo sänds i en kanal och teckenspråkstolken i en annan och sedan mixas kanalerna.

Teckenspråkstolkning i svensk tv använder teknik där tolken hela tiden syns i bild. När det gäller förinspelade program parallellsänds det teckenspråkstolkade programmet i en separat tv-kanal eller på webben som ett separat program och användaren kan välja att se det ordinarie programmet eller det teckenspråkstolkade programmet. Tekniken fungerar på alla distributionsplattformar och är mest förekommande i play-tv-kanalerna.

Det finns teknik framtagen i Sverige för sändningar på webben, vilken ger användaren möjlighet att dölja teckenspråkstolkningen eller se den på valfri plats på skärmen och med valfri storlek. Tekniken ger möjlighet att sända en huvudvideo i en kanal och teckenspråkstolken i en annan och sedan mixa kanalerna.

Teckenspråksgestaltning innebär en mer scenisk och dramaturgisk tolkning. Exempel på teckenspråksgestaltade program är finalen av Melodifestivalen i SVT.

7.1.5 Uppläst text

Uppläst text innebär att texten i program blir uppläst, detta görs både med syntetisk och mänsklig röst. Uppläst text används bland annat av personer med synnedsättning och personer som har läs- och skrivsvårigheter. Personer som lär sig svenska kan också ha nytta av uppläst text. Tjänsten är ett stöd för alla som av olika anledningar har svårt att läsa den svenska översättningstexten.

Uppläst text är främst avsedd för översättningstextning men är även till nytta i program på svenska där det förekommer inbränd textning, exempelvis för att förtydliga vad som sägs i en telefonkonversation eller när någon talar dialekt.

Den upplästa texten kan tillhandahållas med olika lösningar. Antingen har användaren en digitalbox som kan hantera den upplästa texten eller så behövs dubbla digitalboxar. Den upplästa texten kan också tas emot via en separat enhet som exempelvis en mobiltelefon, se tabellen nedan samt kapitel 7.1.7 *Framtida lösningar*.

Utsändning och mottagning	Teknisk lösning
Öppen uppläst text (ej valbar)	Förmixat program via marksändning, satellit eller tråd
Dold uppläst text (valbar)	<u>Dubbla boxar</u>: Ett separat ljudspår med uppläst text levereras till en separat digitalbox. <u>En box</u>: broadcast mix - ljudspåret med uppläst text mixas med övrigt ljudspår innan utsändning. <u>En box</u>: receiver mix – ljudspåret med uppläst text mixas i digital-tv-boxen. <u>Uppläst text via annan enhet</u>: ett separat ljudspår levereras till en annan enhet än tv-mottagaren.

SVT har två kanaler som sänder uppläst text; SVT1 Uppläst text och SVT2 Uppläst text. TV4 sänder också enstaka program med uppläst text, på webben eller i marknätet och via satellit som förmixade parallellsända program.

För lösning med två olika digitalboxar ansluts den ena boxen till tv-apparaten och användaren väljer exempelvis SVT1 medan den andra boxen ansluts till exempelvis hörlurar och användaren väljer SVT1 Uppläst text. Uppläst text sänds i detta fall ut som separat programtjänst där endast ljudet sänds, utan bild.

För lösningen med en box finns funktionerna broadcast mix och receiver mix. De är samma för tjänsterna uppläst text och syntolkning. Användaren trycker på AD (audio description) på fjärrkontrollen för att aktivera tjänsten. Receiver mix innebär att ljudspåret med uppläst text mixas i digitalboxen. Genom receiver mix kan användaren välja uppläst text samt justera volymen för ljudfilen separat. Broadcast mix innebär att ljudspåret med den upplästa texten

mixas med originalljudet innan utsändning. Vid broadcast mix är det därmed inte möjligt för användaren att justera exempelvis ljudvolymen för den upplästa texten separat.

För SVT:s kanaler som sänds med hd-upplösning finns möjligheten att använda receiver mix för uppläst text. Ljudspåret med uppläst text mixas då i digital-tv-mottagaren och dubbla boxar behövs inte. Tekniken möjliggörs genom uppgraderingen till nyare standard för ljudöverföring som gör det möjligt att mixa ljudet för den upplästa texten med originalljudet. Det förutsätter dock att man har en hd-box som kan hantera uppläst text. De nya hd-boxarna kan ta emot både bild och talad textremsa i samma box, men de är svåransända enligt SVT. SVT uppger dock att bolaget genomför testverksamhet för att sända uppläst text i Barnkanalen och Kunskapskanalen med broadcast mix, vilket blir lättare för användarna. I dagsläget har vissa modeller av de nyare boxarna för marknätet denna möjlighet. Studier som utfördes av NorDig (en sammanslutning av digitala-tv-aktörer i norden och Irland) år 2012 visar att alla de vanligaste digitala tv-mottagarna på marknaden är kompatibla med broadcast mix, men mindre än hälften kan hantera receiver mix korrekt.

Uppläst text fungerar för närvarande i marknät (Teracom/Boxer), digitalt kabelnät (Com Hem) och satellit (Canal Digital) samt på webben (TV4 Tolken). Analoga kabel-tv-nät kan endast bära ett ljudspår per programtjänst och fungerar inte för uppläst text.

7.1.6 Kostnader för olika tekniker

Det är svårt att beräkna hur mycket tillgängliggörande med hjälp av de olika teknikerna kostar eftersom kostnaderna varierar avsevärt beroende på en rad omständigheter, bland annat om det handlar om förinspelat material eller direktsändning och längden på sändningen. Vi har inte heller kunnat få del av kostnadsuppgifter från programföretagen om vad det kostar i deras verksamhet att tillgängliggöra program. Vi utgår från att kostnaderna skiljer sig beroende på om en kund beställer ett fåtal timmar av en viss tjänst eller ingår mer omfattande avtal. I intervju med TV4 har dock framkommit att de kostnadsuppskattningar som gjordes av konsultbolaget A-focus år 2011 inför myndighetens tillgänglighetsbeslut år 2011 fortfarande är aktuella. A-focus angav att kostnaden för en programtjänst att texta förinspelade program är mellan 4 200 kronor och 5 100 kronor per programtimme, beroende på kvalitet. Kostnaden för att producera teckenspråkstolkning uppskattades till mellan 5 000 och 6 000 kronor per programtimme och kostnaden för syntolkning till 20 000 till 35 000 kronor per programtimme. A-focus angav dock att erfarenheter från andra länder visar att tekniken bör kunna produceras till betydligt lägre kostnader om den blir mer vanligt förekommande. En leverantör uppger att syntolkningsmarknaden i Sverige har blivit mer konkurrensutsatt de senaste åren och att priserna för syntolkning i Sverige har gått ned.

Vi har tagit del av kostnadsuppskattningar från år 2009 som det finska Kommunikationsministeriet använder. De finska uppskattningarna inkluderar i förekommande fall kostnader för utrustning, sändningskostnader och arbetskraft. Att texta kostar enligt de beräkningarna i svenska kronor cirka 6 200 kronor per timme. Att teckenspråkstolka kostar per timme enligt de finska uppskattningarna cirka 7 350 kronor, att syntolka kostar cirka 7 900 kronor och att sända med uppläst text kostar cirka 900 kr per timme.

TV4 har uppgett att direkttextning och uppläst text innebär stora kostnader.

Syntolkning

TV4 använder sig av en leverantör för syntolkning. SVT använder sig av flera olika leverantörer men har även interna lösningar.

Automatiserad syntolkning med syntetisk röst är billigare än den teknik som TV4, SVT och UR använder sig av som är en inläsning av en person.

Textning

För textning skiljer sig förutsättningarna mellan direktsända program och förinspelade program avsevärt. Det varierar även i pris mellan olika typer av svenskttextning av förinspelade program. En avancerad textning med färgkoder för olika röster i programmet och som innehåller information om vad som händer i bild är dyrare än en svenskttextning som inte innehåller sådan information.

Teckenspråkstolkning – ett kostnadsexempel från en leverantör med generella skyldigheter

Norrbottens Media AB och Östgöta Media AB omfattas av generella skyldigheter för sina programtjänster 24 Norrbotten Malmfälten, 24 Norrbotten respektive 24Corren och 24nt. I samarbetet ingår även AB Upsala Nya tidning med sin programtjänst 24UNT. Bolagen samarbetar med att tillgängliggöra program genom teckenspråkstolkning. Varje vecka sänds ett veckoprogram med de stora och viktigaste nyheterna med teckenspråkstolkning. Nyhetsredaktionerna ute i landet ska varje vecka rapportera inslag till en person i företaget som går igenom och hämtar upp filerna, skickar dem till teckentolkarna som får läsa in sig och därefter kommer tolkarna till Norrköping och spelar in veckans nyhetssändning. Företaget de anlitar har sex tolkar som roterar. De kommer in en kväll i veckan och tolkar veckans nyhetsmagasin.

Sammanlagt sändes 288 timmar teckenspråkstolkning i respektive programtjänst under den senaste redovisningsperioden, repriser inräknat. Norrbottens Media AB uppskattar att det kostar i snitt ungefär 20 000–25 000 kr i månaden som leverantörerna delar på.

7.1.7 Framtida lösningar

I Sverige har de stora programbolagen, SVT, UR, TV4, MTG och Discovery under flera år valt i huvudsak samma tekniska lösningar för att tillgängliggöra tv-program, trots att det finns andra tekniska lösningar som används i andra länder i Europa. Det kan bero på flera saker. I myndighetens arbete med rapporten *Tillgänglig tv* (2013) framkom att det analoga kabelnätet är ett hinder för att kunna nå den breda allmänheten med valbara linjära lösningar då det inte går att ta emot DVB-textning, uppläst text eller valbar syntolkning.

Nu sker dock i Sverige en för användarna positiv utveckling av tekniska lösningar för syntolkning och uppläst text. MTG sänder valbar (dold) syntolkning via en digitalbox till sina Viasat-kunder och SVT bedriver testverksamhet av en lösning med en digitalbox för uppläst text. Sådana lösningar gör det möjligt för användare som föredrar att titta på ”traditionell tv” att kunna slå av och på teknikerna via fjärrkontrollen.

Samtidigt sker utvecklingen av att distribuera syntolkning och uppläst text via mobiltelefon och läsplatta. Även denna lösning är valbar och dessutom gör den det möjligt för användarna att ta del av den ordinarie sändningen i ”traditionell tv” tillsammans med andra som inte är i behov av tolkningen. På det sättet är den ännu mer flexibel än lösningen med en digitalbox. Dessutom finns ljudspår till ett stadigt växande utbud av filmer som är syntolkade och/eller försedda med uppläst text att ladda ner via olika applikationer redan i dag, exempelvis

BioPlay. Dessa fungerar enligt syntolkningsleverantören Syntolkning Nu i många fall även för tv-sändningar liksom beställ-tv-tjänster eftersom det för flera filmer även finns en syntolkningsversion för dessa format att ladda ned. Fördelen är att ljudspåren genom applikationerna blir tillgängliga att använda när användarna vill och att de finns kvar för framtiden.

Textning är fortsatt den mest använda tekniken för tillgängliggörande. Det är fortfarande inte möjligt att ta del av direkttextade sändningar via internet från de stora programbolagen. Linjära sändningar på internet textas inte heller. Däremot är textningen av förinspelade program som ligger i beställ-tv-tjänster både valbar och möjlig att ställa in efter personliga behov.

På europeisk nivå pågår forskning och utveckling av lösningar och i Sverige pågår just nu utveckling av nya tekniska lösningar som kan bli aktuella för framtiden.

Nedan beskrivs närmare de tekniska lösningar som är under utveckling.

TV-talk: applikation för uppläst textremsa och syntolkning för tv-sändningar

Dyslexiförbundet FMLS, Synskadades riksförbund och SVT samarbetar tillsammans med utvecklaren av MovieTalk för att ta fram en applikation som gör det möjligt att ta del av uppläst text och syntolkning i mobiltelefonen för tv-sändningar. Teknologin bakom MovieTalk, en applikation som gör det möjligt att lyssna på uppläst text eller syntolkning under biobesök, ligger till grund för den nya applikationen. Applikationen spelar upp den upplästa text och syntolkning som programbolagen tillhandahåller på webben eller genom användning av digitalboxar i dagsläget.

Applikationer för tillgänglig bio fungerar även för tv-sändningar

Enligt uppgift från Syntolkning Nu fungerar de applikationer som finns för syntolkning och uppläst text via mobiltelefon på bio även för linjära sändningar och beställ-tv tjänster på alla plattformar. I applikationerna finns ljudspåren till vissa filmer nämligen i två olika versioner, en för bio och en för tv/dvd/VoD (Video on Demand). Detta eftersom antalet bilder per sekund skiljer sig åt mellan formaten. När användaren laddar ner ett ljudspår till sin telefon synkar applikationen med ljudet från det ordinarie programmet, oavsett om det är en sändning i SVT eller en streamingtjänst på nätet.

Regeringsuppdrag om språkresursbank och direkttextningsprototyp

På uppdrag av regeringen genomför Post- och telestyrelsen (PTS) ett pilotprojekt för att utreda förutsättningarna för utveckling och finansiering av en heltäckande nationell språkresursbank samt arbetar med att ta fram en begränsad prototyp av en språkresursbank i syfte att främja utveckling av nationell språkinfrastruktur för talbaserade tjänster, (Näringsdepartementet N2014/2840/ITP). I regeringsuppdraget samarbetar PTS med SVT och språkteknologiföretaget Lingsoft vid utvecklandet av en direkttextningsprototyp av vadersändningar, samt med Kungliga tekniska högskolan (KTH) vid framtagandet av en språkresursbank.

Direkttextning via en skuggtalare används redan i många andra länder för direkttextningar, bland annat i Storbritannien sedan år 2001. Systemet fungerar så att en person läser in det som ska bli undertexten, detta tal omvandlas till text som sedan skrivs ut i tv-sändningen. Prototypen är tänkt att vara talarberoende vilket innebär att systemet är anpassat efter de personer som använder det. Talarberoende system är känsligare än talaroberoende system,

som används i exempelvis Apples I-phone-assisten Siri, och kan identifiera fler ord vilket ger en högre kvalitet på textningen. Vid en lyckad prototyp kan fler tv-sändningar direkttextas med högre precision och lägre fördröjning än vad som är möjligt med dagens teknik.

Digitala animationer för teckenspråkstolkning

Det har bedrivits forskning på ett område som handlar om digitala animationer som kan användas vid teckenspråkstolkning, bland annat har IBM och Microsoft tagit fram avatarrer (animerade figurer) för detta ändamål. På grund av svårigheterna med att förmedla känslor i översättningen från text till teckenspråk via avatarrer används dock inte dessa lösningar i någon större utsträckning.

Anpassningsmöjligheter i smart-tv

Flera smarta tv-apparater och digitala mediaspelare, exempelvis Apple TV, erbjuder möjligheten att anpassa den dolda texten. Användaren kan bland annat välja typsnitt, textstorlek och färg på text och bakgrund.

Hybrid-tv-lösningar innebär möjligheter att välja teckenspråkstolkning som ett alternativ i sändningen, som en bild i bild lösning, som då levereras via internetuppkopplingen. Hbb4all (Hybrid Broadcast Broadband for All) är ett europeiskt projekt som samfinansieras av EU-kommissionen och tolv partners från olika branscher och som bland annat syftar till att påskynda framtagandet av lösningar för förbättrad media-tillgänglighet genom att använda och stödja HbbTV i Europa.

7.2 Användbarhet

I detta avsnitt beskriver vi olika aspekter av användbarhet. Begreppen tillgänglig respektive användbar kompletterar varandra. Ett tv-program med uppläst text kan till exempel vara tillgängligt för användaren, det vill säga att tjänsten finns och gör det möjligt för användaren att ta del av programmet. Om tjänsten är användbar beror på om användaren kan använda den på ett ändamålsenligt, effektivt och tillfredsställande sätt.

År 2013 kartlade vi på uppdrag av regeringen olika tekniska lösningar för att tillgängliggöra tv för personer med funktionsnedsättning samt utvärderade olika lösningars användbarhet och förutsättningar att nå användarna. I det arbetet deltog användare och funktionshindersorganisationer genom gruppdiskussioner, användartester, dialogmöte och remissvar. Resultaten ligger till grund för innehållet i detta avsnitt. Därutöver har myndigheten under hösten 2015 ställt skriftliga frågor till berörda funktionshindersorganisationer för att uppdatera och öka kunskapen och ta reda på om det hänt något nytt de senaste två åren när det gäller användbarhet.

7.2.1 Att hitta programmen

Det är inte tillräckligt att sända tillgängliga tv-program. Den som är beroende av tillgängliga sändningar behöver också få information om var de kan hitta sådana sändningar, annars kommer de inte att se på programmen. Det kan ske på olika sätt, exempelvis i samma kanal som programinnehållet, via sociala medier, på särskilda webbplatser eller i tv-tablåer.

Stelacon gjorde år 2014 på uppdrag av Post- och telestyrelsen en studie av tv-tablåer och information om tillgängliggjorda tv-program. Den visade att användarna önskar mer och tydligare information om tillgängliggjorda program. Generellt innehåller tv-tablåer inte information om vilka program som är tillgängliggjorda och det finns inte ett samlat ställe som ger överblick.

Vi har i vårt arbete med denna rapport frågat funktionshindersorganisationerna om hur deras medlemmar får information om vilka program som är tillgängliggjorda. Svaren visar att användarna får information genom pressmeddelanden från SVT och TV4, genom programföretagens webbplatser samt genom Facebook-sidor. Användarna upplever fortfarande informationen som bristfällig. Det är många potentiella användare som inte vet vilka program som är tillgängliggjorda, hur de ska ta del av de tillgängliggjorda sändningarna eller att det överhuvud taget finns tillgänglighetstekniker som kan förenkla deras konsumtion av tv. Flera organisationer förespråkar en samlad informationskanal där personer i behov av tillgänglighetstekniker på ett enkelt sätt kan ta del av programföretagens information.

De symboler som SVT och TV4 tagit fram för textning, teckenspråkstolkning, syntolkning och uppläst text, och som vi i denna rapport illustrerar i samband med beskrivningen av tekniker i kapitel 7.1, önskas bli standardiserade och användas i programtablåer.

I kontakter med programföretag har det förts fram att en anledning till att information om tillgängliggjorda sändningar ibland saknas är att produktionen av tillgänglighetstjänster är sårbar. Om exempelvis en teckentolk skulle bli sjuk i sista stund inför en planerad direktsänd teckentolkning, och en ersättare inte hinner ordnas, sänds programmet utan teckentolkning. Genom att inte förannonsera tillgängligheten för programmet kan då eventuella besvikelser undvikas om tillgängligheten inte förannonserats.

Post- och telestyrelsen undersöker för närvarande möjligheterna att visa tillgänglighetsinformation om tv-program, på eller i anslutning till den befintliga tjänst som tv-tablåbolaget TV.nu har. Undersökningen ska dels identifiera vilka enkla lösningar som snabbt förbättrar tillgänglighetsinformationen och dels identifiera vilka mer omfattande förändringar/lösningar som kan förbättra tjänsten på sikt. En rapport förväntas bli klar under februari månad 2016.

7.2.2 Användarna är en diversifierad målgrupp

Upplevelsen av att titta på tv-program varierar beroende på vilka tillgänglighetstjänster som utnyttjas. Användarna är en diversifierad målgrupp med olika typer av behov beroende på funktionsförmåga. Graden av funktionsnedsättning varierar stort inom grupperna med hörsel- och synnedsättningar liksom för grupper med kognitiva funktionsnedsättningar vilket påverkar användarnas behov av tjänster och möjlighet att tillgängliggöra sig tv. Exempelvis har en person med synnedsättning behov av en textning med god kontrast och tydlig vit text mot svart bakgrund. Det krävs även tydliga typsnitt med raka bokstäver och i vissa fall stor storlek på texten. En person som inte hör så bra, men som ser bra, kan i stället ha önskemål om en mer avancerad textning med till exempel färgkoder. Personer med kognitiv funktionsnedsättning kan uppleva att textningen går för fort. Om texten kunde ligga kvar några sekunder längre skulle det underlätta för denna grupp. Dessa skilda behov innebär att lösningar som möjliggör individuella inställningar kan förbättra användbarheten. DVB-textning kan ge vissa sådana individuella valmöjligheter, liksom textningen i vissa play-tjänster.

Individuella inställningar erbjuds endast i begränsad omfattning i dagsläget men utvecklingen internationellt går mot en större flexibilitet. Den tekniska utvecklingen och konvergensen mellan internet och tv innebär möjligheter i form av tv-apparater som kombinerar tv och internet i hybrid-tv-lösningar. Flexibla lösningar som medger individuella inställningar kan förbättra användbarheten genom att det till exempel är möjligt att kombinera flera tjänster, stänga av och på en tjänst, eller anpassa funktionerna efter behov.

Användarna önskar samtidigt enkelhet, att inte behöva särlösningar för att kunna tillgodogöra sig innehållet, som exempelvis är fallet med lösningen med dubbla digitalboxar för tjänsten uppläst text.

7.2.3 Tillgängliga program på lika villkor

Användarna anser att det är viktigt att program görs tillgängliga på samma villkor som för andra personer. Till exempel att ett syntolkat program sänds samtidigt som motsvarande program utan syntolkning. Detta är bland annat viktigt för att användarna ska kunna titta tillsammans med andra personer och använda sociala medier i samband med tv-tittandet på samma sätt som andra. Synskadades Riksförbund angav i sitt remissvar år 2013 att tillgänglighet till tv har stor betydelse i den sociala samvaron. Även personer med synnedsättning vill ta del av tv-program med sina nära och kära, följa med i samhällsdebatten, ta del av kultur och idrottsevenemang och diskutera tv-program med arbetskamrater eller i skolan. Funktionshindersorganisationerna lyfter även fram denna aspekt i sina svar till myndigheten år 2015.

Plattformer

Alla bolag erbjuder textning av förinspelade program på alla plattformer förutom för linjära sändningar på webben. TV4 erbjuder teckenspråkstolkade och syntolkade program nästan enbart på webben. SVT och UR sänder tolkade program på alla plattformer. MTG erbjuder valbar syntolkning i tv:n, via digitalboxen. Med en knapptryckning på fjärrkontrollen till Viasat-boxen kan syntolkningen slås av och på. Endast de som har Viasat som leverantör kan med säkerhet använda tekniken. SVT bedriver testverksamhet av en lösning för att erbjuda uppläst text via en digitalbox.

Användarna efterfrågar tillgängliggörande på alla plattformer

Funktionshindersorganisationerna är generellt positiva till utvecklingen av tillgängliga sändningar via play-tjänster, liksom till applikationer för syntolkning och uppläst text, men betonar samtidigt att det är av stor betydelse att tillgänglighetstjänsterna även sänds och kan nyttjas genom traditionell tv. Mindre datorvana eller köpstarka användare skulle annars stängas ute. Afasiförbundet anger bland annat följande.

...det är ett problem när många tjänster byggs upp utifrån teknik som personer med funktionsnedsättning förväntas köpa och klara av installera. När saker förnyas så ofta som det har gjorts de senaste åren gör det det svårt för en mindre köpstarkt grupp att hänga med och skaffa konsumentprodukter som gör det tillgängligare då

1. Många har små ekonomiska resurser
2. Många har svårt att pga. funktionsnedsättningen lära sig använda ständigt ny teknik för användning av en produkt, vara, tjänst där det någon lärt in inte längre gäller
3. Vem hjälper till att installera tekniken/utrustningen?

Riksförbundet Attention uppger däremot att deras medlemmar är snabba med att anamma ny teknik, inte minst sådan som innebär ökad rörlighet via mobil och dator. Vidare anger förbundet bland annat följande.

Den tekniska utvecklingen har ju inte skett för att personer med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar ska kunna följa TV-program utan att behöva bry sig om tid eller i vilken kanal programmet sänts, men som grupp uppskattas det väldigt mycket. Man kan titta när man själv vill och orkar.

För personer med till exempel synnedsättning kan det vara svårt att hantera dator, surfplattor och smarta telefoner. Unga synskadade (US) skriver bland annat följande.

Sett till utbudet av syntolkade TV-program för några år sedan är skillnaden mycket stor. En av anledningarna är de möjligheter som följer med webb- och smartphonebaserad teknik. Vi märker att alltmer av tillgängliggjorda program flyttas över till dessa plattformer och inte sänds i parallella kanaler i linjär-TV som de gjorde i början av utvecklingskurvan. Det har förstås fördelen att många kan använda dessa plattformer, kanske främst bland yngre personer, när tittaren själv önskar, och att programtid inte tas upp i flera kanaler samtidigt för samma program. Baksidan av dessa plattformer är dock att alla inte kan ta del av dem. Framför allt i äldregruppen saknar många tillgång till dator eller smartphone. Tekniken är dessutom dyr, och alla har helt enkelt inte råd att införskaffa den.

Ett annat problem med den webbaserade tekniken är samtidigheten. Även om program sänds med syntolkning på webben samtidigt som i linjär-TV (vilket inte alltid är fallet) har många sin dator placerad i ett annat rum än TV:n. Därav kan de inte se programmet tillsammans med familj eller vänner. Tekniken innebär ibland också en fördröjning som gör det omöjligt att se programmet samtidigt med andra.

För många av US medlemmar är den nya tekniken med webb- och smartphonelösningar mycket positiv. Med rätt anpassningar på webbplatser och i telefoner blir plattformarna mycket tillgängliga för målgruppen. Att tekniken i sig dessutom innebär att mer kan syntolkas ger förstås också en positiv utveckling. Därför är US i grunden för webb- och smartphonebaserad teknik. Dock vill vi understryka vikten av att tillgängliggöra program sänds i olika plattformar.

Det är viktigt att det också finns syntolkade program i parallella kanaler i linjär-TV, dels för att alla ska ha möjlighet att ta del av tillgängliggjorda program, oavsett förutsättningar. Dels för att personer med och utan synnedsättning ska kunna se program samtidigt. Samtidigheten är viktig för den sociala samvaron kring TV-tittande, efterföljande diskussioner och andra sociala sammanhang. Det är också viktigt för exempelvis barn att kunna se program så som julkalendern samtidigt med andra barn. Den här gruppen kanske inte heller har tillgång till annan teknik.

US vill alltså se att tillgängliggjorda program finns i flera olika plattformar; i linjär-TV, på webben och i smarta telefoner. Vi har full förståelse för att det i dagsläget inte alltid är genomförbart att visa samtliga syntolkade program i samtliga plattformar. Vi förstår också att det finns mer utrymme att sända tillgängliggjorda program på webben i linjär-TV. Det är dock viktigt att program också sänds i linjär-TV för de grupper som inte har tillgång till andra plattformar. De syntolkningsspår som används i linjär-TV kan sedan användas även för andra plattformar.

Allt fler tittar på tv på webben och andelen i befolkningen som har internet ökar

Allt fler tittare väljer att konsumera ljud och bild via alternativa distributionsplattformar, inte minst på webben via så kallade play-tjänster. MMS:s årsrapport för år 2015 visar att tv-tittandet på de stora programbolagens play-tjänster på webben ökade med 60 procent mellan år 2014 och 2015, en markant ökning i jämförelse med året innan. Även Mediavision uppger att tittandet på online-tv (rörlig bild på webben, icke linjära sändningar) växer kraftigt, enligt ett pressmeddelande i januari. Under det fjärde kvartalet 2015 uppmättes den högsta siffran någonsin. I genomsnitt tittade vi då drygt 36 minuter per dag på on-line tv.

Andelen av befolkningen som har tillgång till bredband ökar. PTS mäter årligen bredbandstäckningen i Sverige. Den senaste mätningen visar att nästan alla områden i Sverige med hushåll eller arbetsställen har tillgång till bredband. Andelen som saknar tillgång till bredband via trådlösa alternativ har minskat kontinuerligt sedan år 2007 då PTS inledde mätningarna med nuvarande metod. PTS Sammanfattning av svensk telemarknad första halvåret 2015 visar att även bredbandsabonnemang med höga hastigheter fortsätter att öka.

PTS:s individundersökning av svenskarnas användning av telefoni och internet år 2015 visar internetanvändningen i befolkningen. I undersökningen svarade drygt 94 procent att de använder internet i hemmet. Yngre använder fortfarande internet i något större utsträckning än äldre, men internetanvändningen har ökat markant bland de äldre. År 2013 svarade 57 procent av 61–75-åringarna att de använde internet i stort sett varje dag medan andelen som gav samma svar år 2015 var 71 procent.

Panelundersökningen som genomfördes år 2014 i Myndigheten för delaktighets regi (se kapitel 2.2 *Metod*) visar också en trend mot att allt fler personer med funktionsnedsättning anammar ny teknik. Av de 1 397 svarande har 92 procent angett att de tittar på tv via en "vanlig" tv, 42 procent att de tittar på tv via datorn, 21 procent att de använder surfplatta och 15 procent att de tittar på tv i mobilen. För de med läs- och skrivsvårigheter är tv-tittande via dator och surfplatta vanligare (54 procent respektive 33 procent) än bland övriga. I den tidigare mätningen som genomfördes våren 2013 angav 96 procent att de tittar på tv

via en ”vanlig” tv, 12 procent att de använder surfplatta och 12 procent att de använder mobil för att titta på tv.

Vissa grupper förefaller dock inte använda internet för att titta på tv i samma utsträckning som andra. TNS Sifo genomförde på uppdrag av Synskadades Riksförbund (SRF) våren 2015 en telefonundersökning bland SRF:s medlemmar. De frågor som ställdes handlade bland annat om internetanvändning. Av undersökningen framgår bland annat att mindre än hälften av medlemmarna använder internet dagligen och att var fjärde aldrig har använt internet. När dessa data jämförs med statistik från SCB framgår också att den undersökta målgruppen använder internet i betydligt lägre utsträckning än befolkningen i stort. Synskadades riksförbund uppger även bland annat följande i sitt enkätsvar till myndigheten.

Det handlar säkert om en generationsfråga och att synskadade i framtiden blir mer och mer vana vid den nya tekniken. Sf bio kan ha berett vägen genom sitt ”app-projekt” Teknikutvecklingen skapar nya möjligheter. Tillgänglig digital teknik är att föredra. Det är dock mycket viktigt att komma ihåg att alla inte kan tillgängliggöra sig den nya tekniken. Alternativ måste finnas.

7.2.4 Användarnas synpunkter på de olika teknikerna

Textning

Funktionshindersorganisationerna anser generellt att textning av förinspelade program fungerar bra. Direkttextning måste dock förbättras enligt organisationerna. För närvarande anser flera organisationer att det är svårt att följa med i handlingen när programmet direkttextas då det ofta hackar och är tekniska problem. Generellt önskar de att all textning ska vara mer lättläst med hjälp av genomtänkta ordval och meningar. Hörselskadades riksförbund efterfrågar plattformsoberoende direkttextning och anger bland annat följande.

När det gäller den kraftigt växande delen webbsändningar är de ofta helt otextade. Play-tjänster och webbsändningar ökar utbud, men tillgängligheten begränsas kraftigt genom avsaknad av textning. Det ökade utbudet motsvaras alltså inte av en ökad möjlighet att ta del.

I dag måste många välja bort delar av det snabbt växande utbudet genom avsaknad av textning. Den digitala utvecklingen borde underlätta att utveckla textning (...)

Enligt användarna fungerar direkttextning dåligt. Texten släpar efter och backar när textaren skriver fel. Direkttextning som i dag sker manuellt upplevs av många användare som undermålig. Missnöjet beror på att det är dålig synkronisering mellan text, bild och ljud. Texten är hackig och stämmer inte alltid överens med det som sägs. Användarna påpekar att textningen av direktsändningar är viktig ur ett demokratiskt perspektiv då många annars riskerar att utestängas från exempelvis direktsända partiledardebatter.

I vissa fall är texten inte tillgänglig till följd av att kanalplatserna som exempelvis ljudspår för uppläst text och syntolkning inte följer med i en trådsändning. Ip-tv-har haft problem med textningen. I början fanns inte text motsvarande text-tv alls. Nu har bolag som erbjuder ip-tv utvecklat liknande lösningar i de egna menyerna baserad på informationen i text-tv. Kvaliteten är fortfarande skiftande vad gäller upplösning och synkning.

Det är viktigt att texten har rätt typsnitt och färg och ligger kvar tillräckligt länge för att den ska vara tillgänglig för alla. DVB-textning gör det möjligt att på ett enkelt sätt få fram dold text och kan ge fler valmöjligheter, vilket flera användare och funktionshindersorganisationer efterfrågar. Analoga kabelnät är inte kompatibla med DVB och utgör därmed ett hinder för

programbolagen att leverera DVB-textning. Programbolagen har i stället valt dold text via text-tv som fungerar via alla distributionsplattformar.

Teckenspråkstolkning

Intervjuerna år 2013 visar att döva personers behov varierar med åldern. Äldre döva använder mer teckenspråk och yngre kan i högre utsträckning än äldre använda sig av textning, men det beror också på vilket program man tittar på.

Den teckenspråkstolkning som är tillgänglig i dag är av varierad kvalitet enligt den funktionshindersorganisation som är i behov av tekniken. Sveriges Dövas Riksförbund uppger att vid direktsända program, exempelvis *Debatt*, får användarna som förstår teckenspråk bättre förståelse för innehållet av en teckenspråkstolkning än av direkttextning.

När det gäller produktion av förinspelade program anser användarna att det är positivt om teckenspråkstolkarna är döva eller hörselskadade själva eftersom tolkningen då ofta håller högre kvalitet. Kvaliteten på själva tolkningen är viktig. Ljussättningen och tolkarnas placering i rutan är också viktiga faktorer som påverkar användarupplevelsen. Tolken måste synas tydligt men får samtidigt inte skymma bilden. Det är också viktigt att teckenspråkstolken har kläder med färger som gör kontrasten tydlig, så att teckenspråket syns bra även för de med sämre syn.

Åsikterna bland användarna går isär när det gäller om man föredrar teckenspråkstolkning eller teckenspråksgestaltning. Några av de intervjuade anser att teckenspråksgestaltning mer är riktad till en yngre publik medan andra ser det som en intressant och mer djupgående tolkning av innehållet och att det är beroende av typ av program. I framtiden skulle användarna vilja ha möjlighet att enkelt växla mellan teckenspråkstolkade och textade program.

Syntolkning

Kvaliteten på syntolkade program upplevs vara varierande. Funktionshindersorganisationerna efterfrågar kriterier för hur syntolkningen ska utformas och att programföretagen i större utsträckning ska föra dialog med funktionshindersorganisationer och användare. SVT lyfts fram som ett bra exempel där samarbete mellan programföretag och funktionshindersorganisation har resulterat i en syntolkning som upplevs som god. Flera funktionshindersorganisationer förespråkar nationell samordning av syntolkning där kravställningar och kriterier kan tas fram gemensamt.

Att pausa bilden för att komma ikapp med syntolkningen uppskattas inte av användarna. De förespråkar i stället en syntolkningsintroduktion på programföretagets webbplats där återkommande miljöer, personligheter och föremål presenteras.

Användarna anser att programbolagen ska eftersträva att syntolka så mycket som möjligt i själva originalproduktionen. Exempelvis kan programledaren i en frågesport förklara vad som visas på en bild. Det gör att den ”riktiga” syntolkningen kan koncentreras till program där detta inte går att lösa på ett naturligt sätt. Det är en balansgång hur mycket som ska beskrivas i vanliga sändningar, men de intervjuade tycker det är viktigt att läsa upp till exempel en tabell eller ett diagram som visas. Användarna påpekar att kostnaderna sannolikt blir lägre om man gör syntolkningen i själva programmet i stället för att ha en separat syntolkning. Användarna poängterar också att det är viktigt att övrig synlig text som exempelvis namnskyftar läses upp.

Synskadades Riksförbund anser att utsändning av syntolkning, och uppläst text, i första hand bör ske genom att använda lösningen med en digitalbox. De anser att det borde vara en lösning för TV4 som nästan enbart sänder syntolkning på webben.

Uppläst text

Uppläst text är främst en teknik för översättningstextning men Dyslexiförbundet FMLS uppger att även annan text som visas i bild är viktig att få uppläst. Förbundet svarar följande på frågan om vilka tillgänglighetstjänster som dess medlemmar framförallt har behov av.

Uppläst text när informationen i texten inte görs tillgänglig på annat sätt. Det gäller framförallt undertexter vid översättning från andra språk, men också annan text som visas i bild, till exempel varningsmeddelanden, tabeller, och namnskyltar. I drama ingår ofta text som är del av berättelsen, till exempel när en dataskärm med en mejlkonversation visas i bild eller bara ett meddelande på en papperslapp. Dessa texter kan behöva göras tillgängliga för att öka förståelsen. När flera texter visas på bild samtidigt måste det göras en prioritering av vad som är viktigast att göra tillgängligt med uppläsning.

Lösningen med två digitalboxar upplevs vara för komplicerad och fungerar dåligt enligt flera funktionshindersorganisationer. Detta innebär att det är få som använder den. Synskadades Riksförbund anser att utsändning av uppläst text, och syntolkning, i första hand bör ske genom att använda lösningen med en digitalbox. De anser att det borde vara en lösning för TV4 som nästan enbart sänder syntolkning på webben.

SVT arbetar tillsammans med Dyslexiförbundet FMLS och Synskadades riksförbund för att utveckla en mobilapplikation där användaren kan välja att lyssna på uppläst text eller syntolkning genom deras mobiltelefon i det fall programmet de ser har tillgängliggjorts med teknikerna. Funktionshindersorganisationer som är i behov av uppläst text har förhoppning om att denna applikation kan förbättra tekniken för målgrupperna. Samtidigt påpekar flera organisationer att det är viktigt att även de som inte har tillgång till smarta telefoner kan ta del av den upplästa texten.

För att den upplästa texten ska vara begriplig för alla krävs att intonationen är korrekt och att talets tempo är långsammare än vad den är i sändningen i dag.

7.3 Tittartidsandelar

Myndighetens utgångspunkter – regeringens förarbeten

Kraven bör inte ställas så högt att leverantörer av medietjänster med små resurser riskerar att slås ut från marknaden. Det bör därför finnas en möjlighet att ställa högre krav på leverantörer med goda ekonomiska förutsättningar. –] Det kan också finnas skäl att göra skillnad mellan radio och tv i allmänhetens tjänst och kommersiella programföretag samt mellan leverantörer av medietjänster vars tjänster nyttjas av många personer och de som har fåtal användare.

Regeringen anser till skillnad från Radio- och TV-lagsutredningen och AV-utredningen att antalet personer som följer sändningarna inte bör beaktas självständigt. Däremot bör omständigheterna kunna ingå i prövningen av en leverantörs finansiella förutsättningar (proposition 2009/10:115: En ny radio- och tv-lag, s. 134).

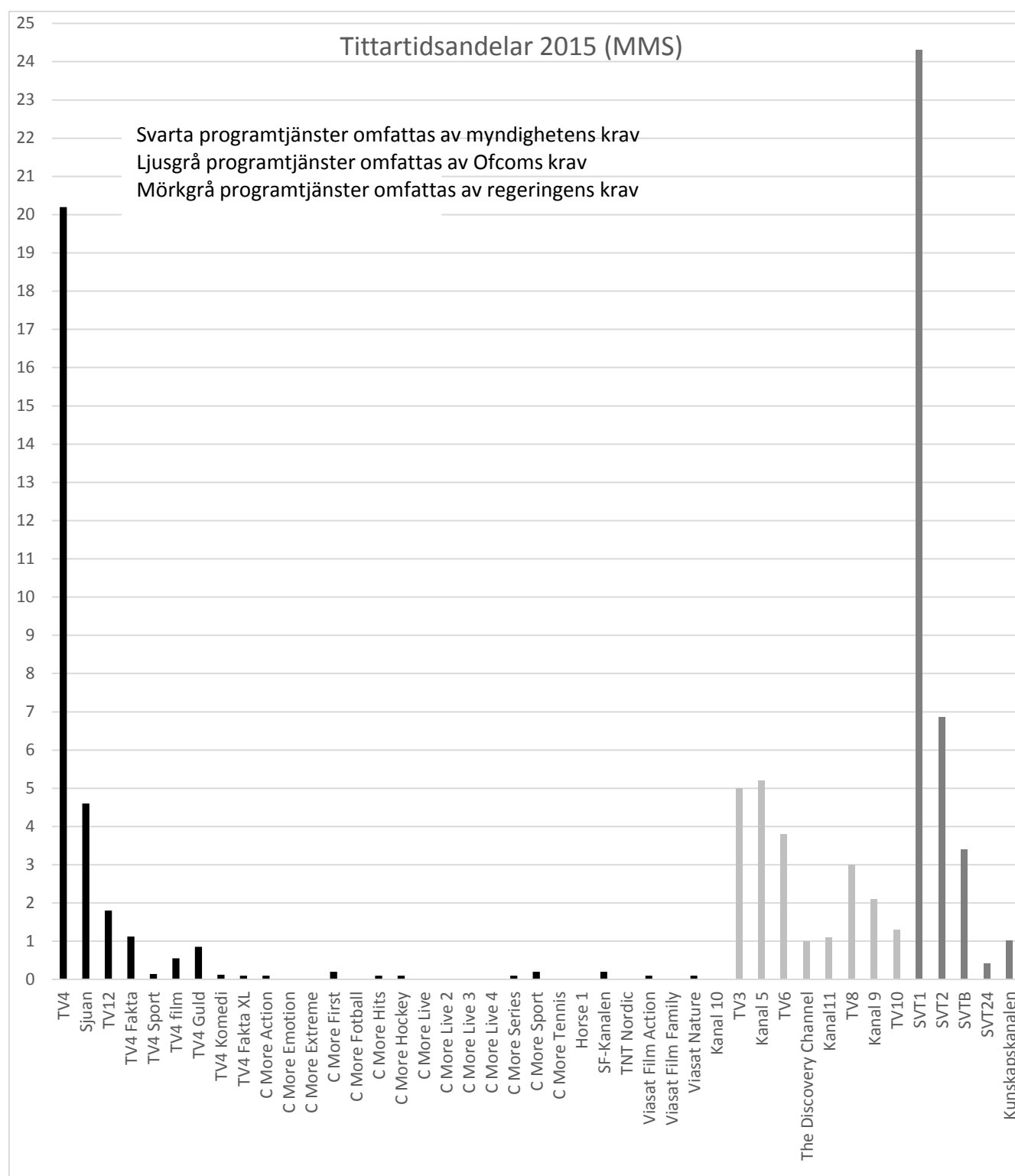
Tittartidsandelar är en viktig aspekt i förhållande till en leverantörs finansiella förutsättningar att tillgängliggöra program eftersom leverantörens möjlighet till reklamintäkter därigenom kan påverkas. Myndigheten utgår i dagsläget från tittartidsandelar för att fastställa vilka programtjänster som ska omfattas av särskilda skyldigheter i form av succesivt ökande krav för textning, tolkning och uppläst text, och vilka som ska omfattas av lägre krav, det vill säga generella skyldigheter att främja tillgängligheten. Programtjänster med en tittartidsandel om minst en procent omfattas av de särskilda skyldigheterna, programtjänster med tittartidsandelar under en procent omfattas av de generella skyldigheterna.

Mot den bakgrunden beskriver vi i detta kapitel de tittartidsandelar som MMS – Mediemätning i Skandinavien (MMS) uppmätt för olika programtjänster år 2015 samt hur tittartidsandelarna förändrats under den nuvarande beslutsperioden.

7.3.1 Tittartidsandelar för programtjänster år 2015

I diagrammet nedan presenteras tittartidsandelar för ett urval av olika programtjänster i Sverige år 2015. De svarta staplarna är de programtjänster som omfattas av myndighetens krav på att tillgängliggöra tv-sändningar och som mäts av MMS. De ljusgrå staplarna är MTG:s och Discoverys programtjänster. Dessa bolag är etablerade i Storbritannien och omfattas därför av de krav regleringsmyndigheten Ofcom beslutat om. Läs vidare om dessa krav i kapitel 7.5.5 *Krav på bolag som sänder från Storbritannien till Sverige*. De mörkgrå staplarna är SVT:s programtjänster där även UR sänder sina tv-program. Det är regeringen som beslutar om vilka krav på tillgänglighet som ska gälla för de bolagen. Läs närmare om de kraven i kapitel 7.4 *Jämförelse med krav på public service-bolagen*.

Tittartidsandel per programtjänst år 2015 för programtjänster som mäts av MMS

Förändringar i tittartidsandelar

Tittartidsandelarna för TV4:s programtjänster har inte förändrats i någon avgörande mening mellan år 2010 och år 2015. Programtjänsten TV4 har sedan myndighetens första beslut om att ålägga tjänsten krav på att tillgängliggöra tv-sändningar ökat sin tittartidsandel med två procent. Även Sjuans (tidigare kallad TV4+) tittartidsandel har ökat, med en knapp procent. TV4 Fakta har under den innevarande beslutsperioden haft en tittartidsandel på omkring en procent vilket har inneburit att tjänsten växelvis har omfattats av särskilda respektive generella skyldigheter. År 2015 var tittartidsandelen återigen över en procent. TV12 hade år 2015 en tittartidsandel på 1,8 procent, en liten ökning jämfört med året innan.

TV4 Guld har ökat i tittartidsandelar från 0,4 procent till att ha en andel om 0,9 procent år 2015. TV4 Film och TV4 Komedi har däremot inte förändrat sina andelar i någon betydande mening.

För C Mores programtjänster finns tittartidsandelar från MMS att tillgå för år 2011 och framåt. De visar att det inte skett några avgörande förändringar för dessa kanaler så vitt avser tittartidsandelar. Andelarna är alltså mycket låga.

För övriga programtjänster som myndigheten beslutar om, och som mäts av MMS, är tittartidsandelarna också låga vilket varit fallet under hela perioden.

Sändningar på internet

Linjära sändningar på internet redovisas inte separat av MMS och tittartidsandelar finns inte att tillgå. MMS mäter däremot strömstarter och tittartid för rörlig bild på webben. Statistiken från MMS visar på en markant ökning i tittande för såväl TV4 som övriga bolag som ingår i mätningen.

Slutsatser

För närvarande är det tre programtjänster som omfattas av särskilda skyldigheter, nämligen TV4, Sjuan och TV12. I det fall gränsen för vilka programtjänster som omfattas av särskilda skyldigheter även fortsatt skulle vara en procents tittartidsandel, kommer även TV4 Fakta att omfattas av kraven framåt. Skulle gränsvärdet sänkas skulle det innebära att ytterligare TV4-kanaler skulle kunna komma att omfattas. Skulle Sverige i stället följa Norges exempel och höja gränsen till fem procents tittartidsandel, skulle endast programtjänsten TV4 omfattas av särskilda skyldigheter.

TV4 har tidigare uppgett att gränsen för särskilda krav vid en procents tittartidsandel fungerar bra och är relevant men att bolaget anser att gränsen inte bör sänkas, då det skulle försvåra framförallt för programtjänster där mycket av innehållet direktsänds. I sitt remissyttrande till myndigheten anför TV4 dock att om krav ställs per programtjänst anser bolaget att gränsen för särskilda krav bör höjas till 5 procents tittartidsandel.

7.4 Jämförelse med krav på public service-bolagen

Myndighetens utgångspunkter – regeringens förarbeten

Det kan också finnas skäl att göra skillnad mellan radio och tv i allmänhetens tjänst och kommersiella programföretag (proposition 2009/10:115: En ny radio- och tv-lag, s. 134)

Kraven på SVT och UR ska vara högre än de krav som Myndigheten för press, radio och tv ställer på TV4 (prop. 2012/13:164).

I detta kapitel beskrivs vilka krav som public service-bolagen har att förhålla sig till när det gäller att tillgängliggöra tv-sändningar för personer med funktionsnedsättning. Det är relevant då regeringen uttryckt att kraven på SVT och UR ska vara högre än de krav som myndigheten ställer på TV4. Vid beslut om vilka skyldigheter som ska gälla framåt bör vi därför beakta omfattningen av kraven för public service-bolagen.

Den 19 december 2013 beslutade regeringen att SVT och UR under perioden 1 januari 2014 – 31 december 2016 ska tillgängliggöra tv-sändningar på svenska för personer med funktionsnedsättning i samtliga sina programtjänster som sänds i marknätet, via satellit och genom tråd. Med UR:s programtjänster avses det utbud av UR-program som tillhandahålls i SVT:s programtjänster. Tillgängliggörandet ska ske genom textning, teckenspråkstolkning, uppläst text och syntolkning enligt omfattningen i tabellen nedan.

Omfattning av skyldighet att tillgängliggöra sändningar - procent av sändningstiden för tv-sändningar på svenska				
Nivå	Textning av icke direktsända program	Textning av direktsända program	Teckenspråkstolkning	Syntolkning
Nivå 1 1 januari 2014 – 31 december 2014	100	55	0,5	0,5
Nivå 2 1 januari 2015 – 31 december 2015	100	60	1	1
Nivå 3 1 januari 2016 – 31 december 2016	100	65	1,5	1,5

Andelen textade icke direktsända program skulle för nivå 1 uppgå till 100 procent senast den 31 december 2014.

Skyldigheten att tillgängliggöra program genom textning ska uppfyllas genom textning av icke direktsända och direktsända tv-program på svenska. Skyldigheten att tillgängliggöra program genom teckenspråkstolkning ska uppfyllas med simultan tolkning av program för den breda allmänheten. Utöver vad som framgår ovan ska tjänsten uppläst text erbjudas i alla icke direktsända program med översättningstext i samtliga programtjänster. Bolagen ska ägna särskild uppmärksamhet åt tjänstens kvalitet och användbarhet utifrån ett brukarperspektiv. Arbetet ska vara systematiskt och regelbundet, samt ska dokumenteras och redovisas enligt vad som anges nedan. Samtliga tillgänglighetstjänster ska hålla hög kvalitet och användbarhet, vilket ska utvärderas årligen.

Bolagens programtjänster ska tillgängliggöras genom samtliga tillgänglighetstjänster i såväl marknätet som via satellit och genom tråd om tekniska förutsättningar för distribution av tillgänglighetstjänsten finns. Fördelningen av tillgängliggörandet mellan olika distributionsplattformar får avgöras av SVT efter diskussion med brukargrupperna och med beaktande av aktuella målgruppers behov.

7.4.1 Dialog med brukargrupper

Bolagen ska ha en systematisk och regelbunden dialog med brukargrupper. Dialogen ska dokumenteras och bland annat syfta till att utveckla kvaliteten och användbarheten hos tillgänglighetstjänsterna ur ett brukarperspektiv.

7.4.2 Överenskommelser om fördelning av ansvar

Bolagen får komma överens om hur ansvaret för olika slags insatser enligt regeringens beslut ska fördelas. Då gäller omfattningen av skyldigheten att tillgängliggöra tv-program i SVT:s och UR:s sammanlagda programutbud.

7.4.3 Redovisning av kraven

Bolagen ska årligen lämna in en redovisning av hur kraven enligt beslutet har uppfyllts. Redovisningen ska lämnas in till Regeringskansliet (Kulturdepartementet) och Myndigheten för press, radio och tv senast den 1 mars året efter det år som redovisningen avser. I redovisningen ska lämnas redogörelser för utvecklingen av tjänsternas kvalitet och användbarhet, dialogen med berörda brukargrupper och eventuella överenskommelser mellan företagen om fördelning av ansvaret för olika insatser. Om bolagen bedömer att det saknas tekniska förutsättningar för att tillgängliggöra program genom en viss teknik på en viss plattform ska detta anges i samband med den årliga redovisningen.

7.5 Jämförelse med andra länder

Myndighetens utgångspunkter – regeringens förarbeten

Därtill kommer att det inte bör ställas upp betydligt högre krav på tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning än dem som gäller i andra länder (Proposition 2009/10:115: En ny radio- och tv-lag, s. 134).

I detta avsnitt beskriver vi hur utformningen av kraven ser ut i andra länder som omfattas av AV-direktivet. De nordiska länderna redogörs för särskilt. Avsnittet handlar om hur kraven är utformade och tar inte upp andra aspekter såsom hur hög kvalitet teknikerna håller i andra länder eller forskning på området. Detta är givetvis viktiga aspekter men här har vi valt att begränsa jämförelsen för att fokusera på hur höga och detaljerade krav myndigheten kan ställa.

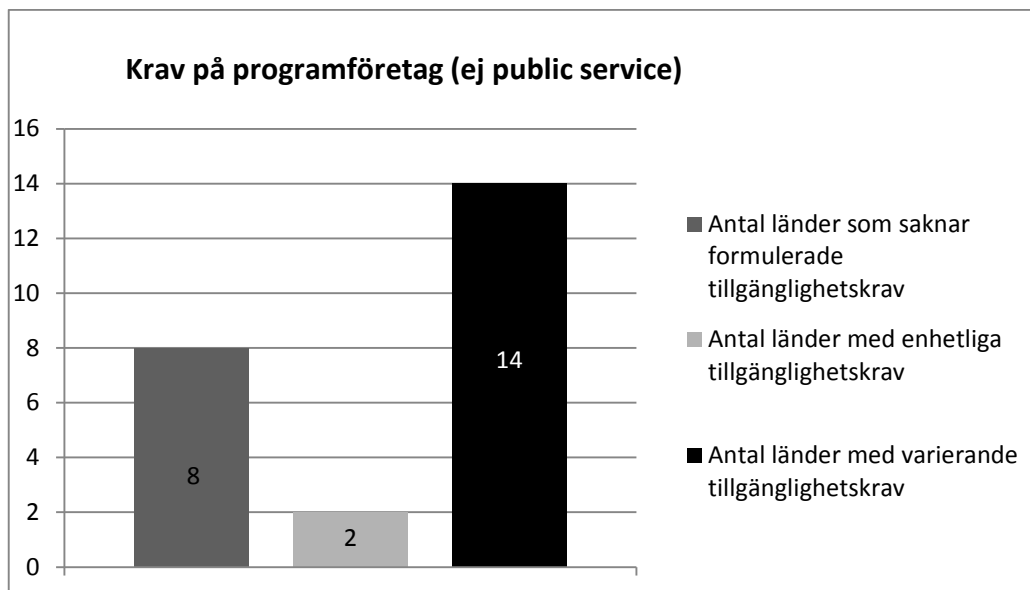
EU-kommissionen publicerade år 2013 en rapport som beskriver tillgängliggörandet av tv-sändningar i 27 EU-länder samt USA, Kanada och Australien. Datan är från 2011/2012 och i rapporten redogörs även kortfattat för den reglering som då gällde i länderna. EPRA publicerade samma år ett så kallat jämförande bakgrundsdocument som sammanfattar och analyserar information från 31 regleringsmyndigheter i Europa. Det finns även ytterligare en rapport med bakgrundsinformation publicerad av The European Union Agency for Fundamental Rights (FRA) från år 2014 som dock bygger på skrivbordstudier och inte på enkäter som de två tidigare kartläggningarna. För vårt syfte bedömer vi dock att dessa kartläggningar inte ger en tillräckligt heltäckande bild av vilka krav som ställs i olika länder. Vi behöver mer i detalj få klart för oss hur kraven är utformade för kommersiella aktörer (det vill säga andra än public service) i andra länder för att veta hur höga krav vi kan ställa i Sverige utan att de blir betydligt högre än i andra länder. Dessutom är informationen i de ovan nämnda rapporterna redan gammal då länder med jämna mellanrum förnyar kraven.

Informationen i detta kapitel grundar sig därför i huvudsak på svaren från de 24 länder som svarat på en enkät som vi skickat ut. Vi kan dock konstatera att resultatet från vår undersökning, i de fall informationen är jämförbar, ligger i linje med de resultat som presenteras i ovan nämnda studier när det gäller andra länders krav avseende bland annat aktörer, tekniker, nivåer på kvoter, distributionsformer och uppföljning. Se bilaga 9.2 för en fullständig förteckning över de frågor som ingick i enkäten.

7.5.1 En utblick över Europa

AV-direktivets bestämmelse innebär att medlemsstaterna ska uppmuntra leverantörer av medietjänster att se till att deras tjänster successivt görs tillgängliga för syn- och hörselskadade personer. Av de 24 länder som svarat på myndighetens enkät har 8 uppgett att det inte ställs krav på tillgänglighet för kommersiella aktörer.

Några länder ställer samma krav på alla kommersiella programtjänster, men det vanligaste är en segmentering av marknaden med olika kravnivåer för olika aktörer. Diagrammet nedan presenterar detta grafiskt.

Vidare är det en stor variation mellan länderna avseende hur kraven är utformade och vad de innehåller. Tabellen på nästa sida visar en sammanställning av vilka tekniker som ingår i olika länders kravställande. I tabellen redovisas endast vilka krav som gäller för andra aktörer än public service. Ett streck innebär att landet inte ställer upp krav för den i kolumnen angivna tekniken. Ett kryss innebär att det ställs krav på tekniken. I vissa fall ställer länder inte upp krav på tillgängliggörande men det finns frivilliga överenskommelser. I dessa fall syns inte det i tabellen. I vissa länder finns något typ av krav på att leverantörer ska göra innehåll tillgängligt för personer med funktionsnedsättning, men det finns inte närmare specificerat hur. I dessa fall anges det i tabellen. Tabellen bygger på de enkätsvar som vi fått in från de svarande länderna samt i vissa fall på kompletterande skrivbordsstudier.

Land	Textning	Teckenspråkstolkning	Syntolkning	Uppläst text
Bulgarien	Inte specificerat vilka tekniker för tillgängliggörande av bild eller ljud			
Estland	-	-	-	-
Kroatien	-	-	-	-
Island	-	-	-	-
Lettland	-	-	-	-
Litauen	-	-	-	-
Luxemburg	-	-	-	-
Slovenien	-	-	-	-
Ungern	Inte specificerat vilka tekniker		-	-
Österrike	-	-	-	-
Irland	X	-	-	-
Malta	X	-	-	-
Nederländerna	X	-	-	-
Norge	X	-	-	-
Polen	-	-	X	-
Finland	X	-	-	X
Belgien (Vallonien)	X	X	x	-
Grekland	X	X	-	-
Portugal	X	X	X	-
Slovakien	X	X	X	-
Storbritannien	X	X	X	-
Danmark	X	X	-	-
Belgien (Flandern)	x	x	x	x
Sverige	X	X	X	X
Tjeckien	X	-	Inte specificerat vilka tekniker för tillgängliggörande av bild	

Vilka som omfattas av krav

Även om det är stor variation på hur det avgörs vilka leverantörer av medietjänster som ska omfattas av krav på tillgänglighet, tillämpar flera europeiska länder, på liknande sätt som Sverige, krav utifrån programföretagens tittartidsandelar. Det är stora skillnader på var gränsen går för vilka programföretag som ska omfattas av skyldigheter för tillgängliggörande av program. I Ungern omfattas programföretag med en tittartidsandel på över 15 procent, i Norge går gränsen vid 5 procents tittartidsandel. Skulle något av dessa gränsvärden gälla i Sverige skulle endast en av TV4:s programtjänster omfattas av särskilda skyldigheter, nämligen huvudkanalen TV4.

Exempelvis Tjeckien och Nederländerna krävställer i stället programtjänster utifrån kanalpenetration, det vill säga det antal personer som kan se en viss kanal. Programtjänster som har en penetration på över 70 respektive 75 procent omfattas av kraven. Skulle Sverige tillämpa en liknande kravmodell skulle TV12 inte ha särskilda skyldigheter, då den

programtjänsten enligt MMS kanalpenetrationsrapport hösten 2015 hade en kanalpenetration på 52 procent.

Få länder ställer krav på icke-linjära sändningar

Endast i fem av de svarande länderna finns något typ av krav på att tillgängliggöra innehåll i beställ-tv. Det gäller Estland, Litauen, Polen, Tjeckien och Grekland. I de övriga länderna omfattas inte beställ-tv av tillgänglighetskrav. I Finland får programföretag dock överföra en tredjedel av tillgänglighetskraven som ställs på den linjära tv-tjänsten till tjänsten för beställ-tv, se vidare nedan i kapitel 7.5.2 *De nordiska länderna*. På Irland lyder ickelinjära tjänster inte under krav men det finns en uppförandekod som innefattar tillgängliggörande.

Få länder ställer krav på information eller dialog med intressenter

Endast ett fåtal av de tillfrågade länderna uppger att de ställer krav på att leverantörerna ska informera allmänheten om att program sänds tillgängliggjorda. De svarande uppger dock att det är vanligt att så sker utan att det är kravställt.

Det är också endast ett fåtal länder där de kommersiella aktörerna är skyldiga att ha en dialog med användarna av tillgänglighetstjänster. Danmark och Storbritannien är undantag, de länderna ställer krav på dialog med berörda grupper. Ett kommersiellt public service-företag i Danmark, TV 2 Danmark A/S, ska ha löpande dialog med relevanta handikapporganisationer om tillgänglighetsarbetet. Dialogen sker i brukarråd och ska säkra att organisationerna involveras i programbolagets övergripande planering, prioritering och utveckling på området.

7.5.2 De nordiska länderna

Även de nordiska länderna skiljer sig åt vad gäller vilka krav som ställs på kommersiella aktörer. Nedan beskrivs kortfattat hur kraven är utformade i dessa länder. Eftersom Island inte ställer krav på att leverantörer av medietjänster ska tillgängliggöra tv-sändningar för personer med funktionsnedsättning är inte Island med i beskrivningarna. Vad som gäller i Sverige framgår i kapitel 3 *Nuvarande krav på tillgänglighet*.

Danmark

Danmark ställer endast krav på en aktör, TV2 Danmark A/S, som benämns ett kommersiellt public service-företag. Företaget har en rikstäckande marksänd kanal som ska bedriva public service-programverksamhet, TV 2 | Danmark. Enligt sändningstillståndet ska programföretaget styrka tillgången till innehållet i TV 2 för personer med funktionsnedsättning. Det ska ske exempelvis genom att använda taligenkänningsteknologi, textning och teckenspråkstolkning samt nya tekniker såsom uppläst text av textade program på främmande språk.

Vidare framgår av tillståndet att programföretaget ska texta de flesta program, dock inte direktsända debatter om det på grund av dialogens karaktär inte kan nås en acceptabel kvalitet på textningen och inte heller direktsändningar av sport, konserter, trailrar och reklam. Minst två nyhetssändningar på vardagar ska textas varav minst den ena ska sändas på bästa sändningstid, så kallad prime time. Sändningar av stort allmänintresse ska textas liksom valrelaterade sändningar.

Programföretaget ska även erbjuda minst två teckenspråkstolkade nyhetssändningar kl. 17-20.

TV2 Danmark A/S ska under åren 2015–2016 undersöka de ekonomiska och praktiska möjligheterna för uppläst text samt för försök med syntolkning.

Finland

I Finland ska kommersiella tillståndshavare tillgängliggöra programutbudet i programtjänster om programutbudet är fritt mottagbart, kan tas emot i hela landet, dagligen innehåller finsk- eller svenskspråkiga program och om det dagligen innehåller nyheter och aktualitetsprogram.

I dagsläget är det två programtjänster som motsvarar beskrivningen ovan, MTV 3 respektive Nelonen. Kraven för dessa programtjänster ökar årligen och gäller textning och uppläst text. År 2016 ska 50 procent av svenska eller finska program textas och 50 procent av programmen på utländska språk förses med uppläst text. Musikframträdanden och sportprogram är undantagna kraven.

Kraven omfattar linjära sändningar men programföretagen får för att uppfylla kraven förlägga en tredjedel av tillgängliggörandet i beställ-tv.

Norge

Norge ställer krav på textning för rikstäckande kommersiella programtjänster med en tittartidsandel på över 5 procent. Det ställs inga krav på andra tekniker utöver textning. Förinspelade program och direktsända program (där det är praktiskt möjligt) som sänds kl. 18–23 ska textas. Kravet gäller oavsett språk och gäller alla typer av tv-program. Norge har ingen ökning av kraven över tid. Två programtjänster omfattas, nämligen TV 2 och TV Norge.

7.5.3 Kostnadstak

Finland, Storbritannien och Sverige är de enda länderna som uppger att de har ett kostnadstak vilket innebär att programföretagen inte behöver uppfylla kraven på att tillgängliggöra tv-sändningar i de fall kostnaderna för det överstiger en viss andel av årsomsättningen. I alla tre länder gäller gränsen en procent av omsättningen.

7.5.4 Kravens effekter och efterlevnad, samt kontroll av efterlevnad

Ett flertal länder uppger att tillgänglighetstjänsterna har ökat sedan de började ställa krav. Samtidigt uppger andra länder att kraven är låga och att utbudet av tillgänglighetstjänster är blygsamt. På samma sätt uppger några länder att de kommersiella programtjänsterna uppfyller kraven, medan det motsatta gäller i andra länder.

I vissa länder sker inga kontroller av efterlevnaden, och information avseende grad av uppfyllelse saknas därför. De länder som utför kontroller uppger i de flesta fall att tillgänglighetskravens efterlevnad följs upp genom rapporter som tillhandahålls av leverantörerna själva. Hur ofta rapportering ska ske varierar från land till land. I Norge sker kontrollen genom dialog med programföretagen samt genom kontroller av program för att avgöra om programföretagen uppfyller kraven för textning.

7.5.5 Krav på bolag som sänder från Storbritannien till Sverige

I Storbritannien ställer regleringsmyndigheten Ofcom krav på leverantörer av medietjänster. Ofcom avgör årligen utifrån tittartidsandelar, omsättning och kostnader för tillgängliggörande vilka leverantörer som ska omfattas av kraven. Vissa programtjänster, företrädesvis sportkanaler, är undantagna från tillgänglighetskrav. Kraven ökar över tid under en tioårsperiod. Därutöver använder Ofcom schablonbaserade timkostnader för respektive tillgänglighetstjänst, och bedömer med hjälp av dessa om respektive programtjänst ska uppfylla 100, 67 eller 33 procent av målet i trappan.

Flera programbolag som riktar sina sändningar till Sverige lyder under brittisk lagstiftning och deras programtjänster omfattas sedan år 2014 av krav som beslutas av Ofcom. Vilka programtjänster som omfattas varierar mellan åren beroende på tittartidsandel, omsättning och kostnader för tillgängliggörande. År 2016 omfattas The Discovery Channel, Kanal 5, Kanal 9, Kanal 11, TV3, TV6, TV8 och TV10. Dessa programtjänster ska tillgängliggöra programinnehåll enligt tabellen nedan.

Skyldigheter för programtjänsterna The Discovery Channel, Kanal 5, Kanal 9, Kanal 11, TV3, TV6, TV8 och TV10 att tillgängliggöra tv-sändningar i Sverige.

År	Textning	Teckenspråkstolkning	Syntolkning
2014	10 %	1 %	2 %
2015	10 %	1 %	4 %
2016	35 %	2 %	6 %
2017	35 %	2 %	8 %
2018	60 %	3 %	10 %
2019	60 %	3 %	10 %
2020	70 %	4 %	10 %
2021	70 %	4 %	10 %
2022	70 %	4 %	10 %
2023	80 %	5 %	10 %

Bolagen får välja att teckenspråkstolka enligt kvoterna ovan eller kan välja att i stället texta ytterligare 5 procent utöver den kvot för textning som anges ovan att de ska uppfylla. Bolagen har valt att hitintills texta ytterligare fem procent.

Ofcom kommer under år 2016 att fastställa vilka långsiktiga krav på teckenspråkstolkning som ska gälla för dessa kanaler. En öppen konsultation genomfördes under hösten 2015.

Ofcom förväntar sig att programbolagen ser till att teknikerna når den största andelen av hushåll oavsett om hushållen tar del av tjänsterna i marknät, via satellit eller genom kabel. Skyldigheterna behöver inte uppfyllas till den del de överstiger en procent av bolagets omsättning. Sändningar på internet omfattas inte av kraven.

Vid en jämförelse mellan de svenska och brittiska kraven är det viktigt att notera att när Ofcom beräknar uppfyllelsen av kvoterna beräknas antalet tillgängliggjorda timmar genom antalet sändningstimmar på en (1) plattform. I Sverige, när det gäller särskilda skyldigheter, beräknas kvoterna på respektive plattform som sändningarna erbjuds på, vilket kan vara flera än en plattform. Det innebär att kvoterna inte är helt jämförbara.

7.6 Effekter av det nu gällande beslutet

I detta avsnitt beskriver vi vad det nu gällande beslutet har gett för effekter på tillgängliggörandet och vad leverantörer av medietjänster och funktionshindersorganisationer har framfört för synpunkter på kravens utformning. Vi beskriver även vilka slutsatser vi drar av arbetet med uppföljningen av kraven.

7.6.1 Särskilda skyldigheter

Plattformer

Enligt det gällande beslutet ska TV4 för sina programtjänster som omfattas av särskilda skyldigheter tillgängliggöra program i marknätet, via satellit och genom tråd men får, med beaktande av de aktuella målgruppernas behov, avgöra den närmare fördelningen mellan dessa plattformer.

TV4 tillgängliggör på alla plattformer men i vilken omfattning skiljer sig åt mellan de olika teknikerna. Textning av program tillgängliggörs på alla plattformer. Övriga tekniker har TV4 nästan uteslutande tillhandahållit via linjära sändningar på webben, med några få undantag av sändningar i marknätet och via satellit. TV4 uppger i kontakter med myndigheten att textning är den teknik som lämpar sig bäst för marksändningar och satellit. Övriga tekniker tar tablåtids och frekvensutrymme i anspråk i de ordinarie programtjänsterna och lämpar sig bäst att sända på webben. Antalet timmar teckenspråkstolkning och syntolkning i marknätet och via satellit minskade till några enstaka timmar under ett helt år när det år 2013 blev möjligt för TV4 att fördela tillgängliggörandet mellan plattformer utifrån målgruppernas behov.

TV4 uppger att bolaget helt bör få välja tjänst och plattform efter vad som fungerar bra för verksamheten. De allra flesta ur publiken blir enligt TV4 nöjda då också. TV4 anser att kraven på programföretagen måste uppdateras och anpassas efter förändringen i tittarbeteende som innebär att rörlig bild konsumeras på fler sätt än tidigare. De anser också att kraven måste omtolkas så att även tillgängliggjort material via beställ-tv ingår. Tillgänglighetsteknikerna anses passa webb-sändningar bättre än linjära sändningar. Att sända tillgängliggjorda program via webb skulle också underlätta för TV4 då de, till skillnad från SVT och UR, inte har flera kanaler där de kan sända tillgängliggjorda program parallellt med ordinarie sändningar. Personer som av någon anledning inte har tillgång till webben bör få hjälp med det, anser TV4. TV4 anser även att kraven inte ska åläggas de olika tillgänglighetsteknikerna utan att kraven även i fortsättningen ska vara uppdelade i tillgängliggörande av ljud och bild.

TV4 uppger att eftersom tillgängliggjorda sändningar tar större utrymme i muxarna tvingas TV4 att sänka bild- och ljudkvaliteten i de ordinarie sändningarna. Denna begränsning drabbar inte public serviceföretagen lika hårt till följd av att de har större tillgång till radiospektrum, vilket innebär att det är stora kvalitetsskillnader mellan TV4 och public serviceföretagens linjära sändningar.

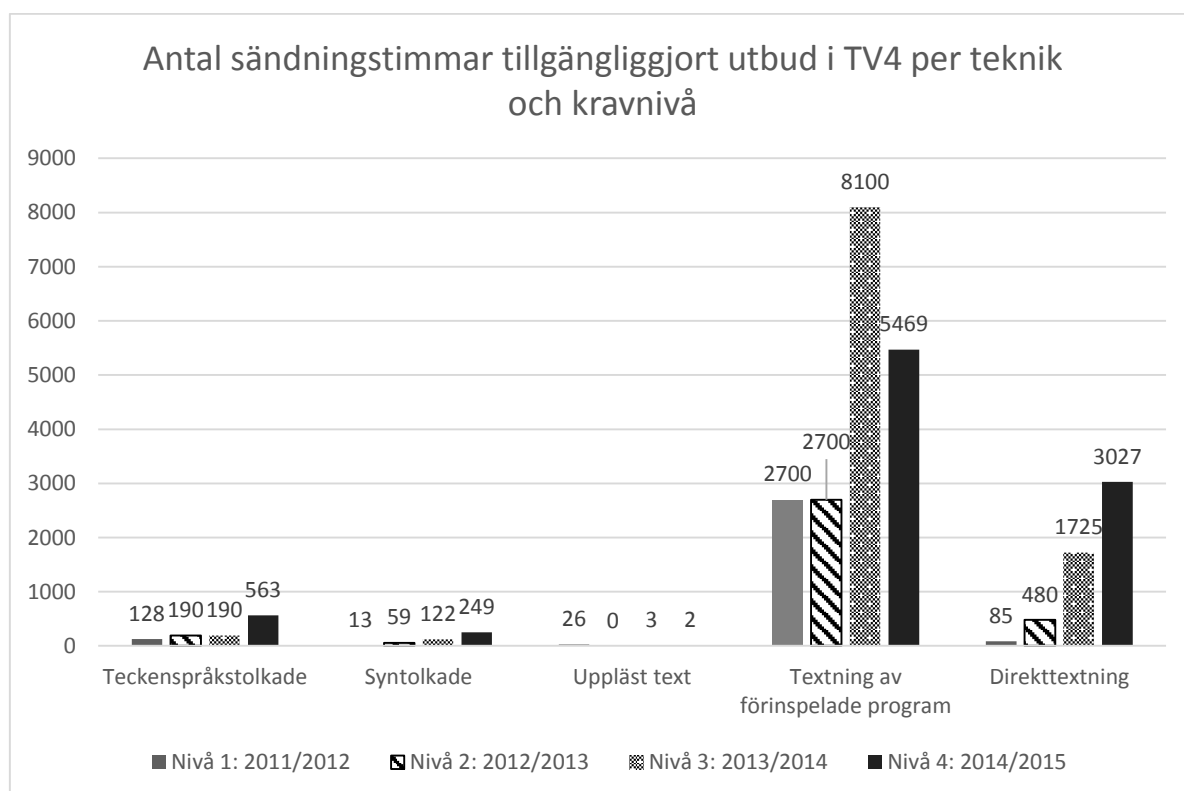
TV4 uppger att textning är den tillgänglighetsteknik som passar tv-mediet och att andra tillgänglighetstekniker ställer betydligt större krav på produktionerna. TV4 menar att det är klokt att kraven på att tillgängliggöra bild är låga då den typen av kommunikation inte riktigt passar tv-mediet, utan mer hör till radio.

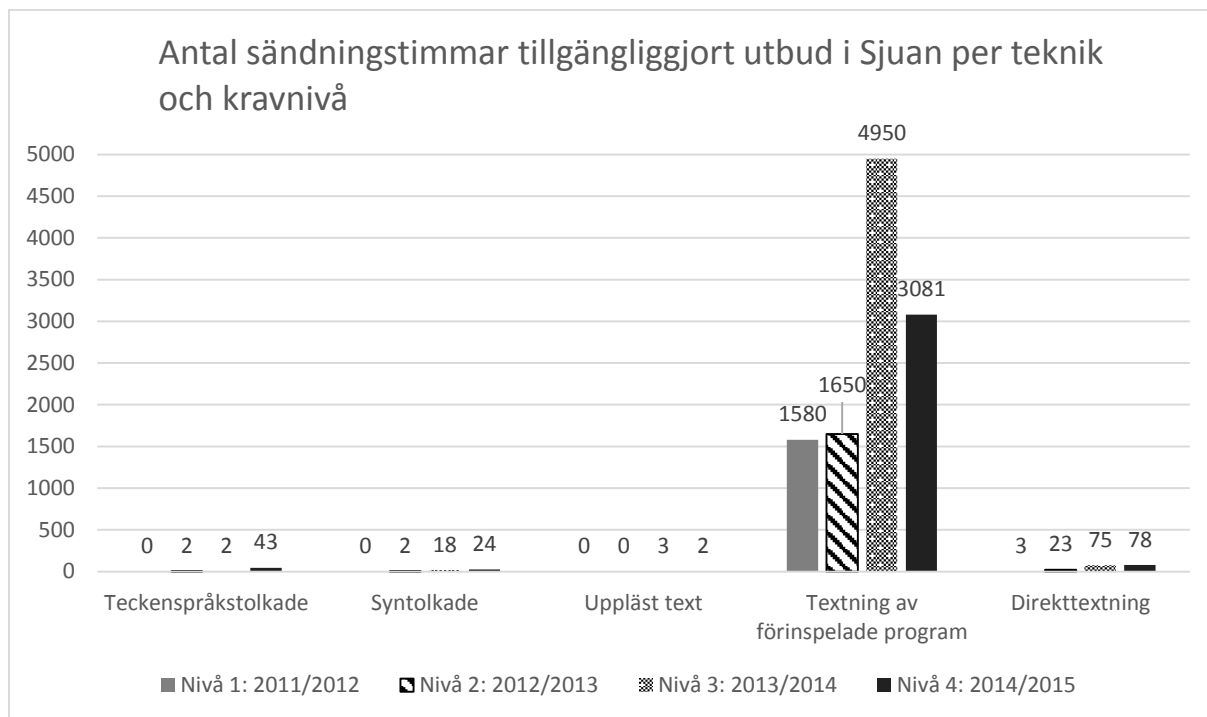
Textning av förinspelade tv-program

I sändningstillstånden för vissa av TV4:s programtjänster ställdes tidigare (fram till mars 2014) krav på textning av alla icke-direktsända riks-sända tv-program på svenska. I de sändningstillstånd som nu gäller till och med den 31 mars 2020 finns inget krav på att texta program då sådana krav inte längre får ställas i sändningstillstånden. Kraven på TV4 att i dag texta program har därmed sänkts i jämförelse med tidigare år då TV4 för sina programtjänster som omfattas av särskilda skyldigheter ska tillgängliggöra 90 procent ljud och för de programtjänster som omfattas av generella krav endast är skyldig att främja tillgängligheten. Vår uppföljning visar dock att TV4, trots att omfattningen av kraven har sänkts, har fortsatt att i huvudsak texta alla förinspelade program på svenska i sina programtjänster.

Antal sändningstimmar tillgängliggjort utbud i TV4 och Sjuan

I diagrammen nedan visas hur antalet sändningstimmar som tillgängliggjorts med olika tekniker i TV4 och Sjuan har förändrats över tid.

Textning av direktsända tv-program

Myndighetens senaste uppföljning visar att TV4 under perioden juli 2014–juni 2015 direkttextade cirka 45 procent av det direktsända utbudet i TV4 och cirka 28 procent av det direktsända utbudet i Sjuan.

Uppläst text

TV4 har i mycket liten omfattning använt tekniken uppläst text för att tillgängliggöra program. De program som har försetts med uppläst text har varit engelska program. TV4 uppger att det främsta skälet är att det inte finns någon användbar teknisk lösning. I de program som TV4 hitintills har sänt med uppläst text har den upplästa texten varit manuellt inläst och sänts som ett förmixat separat parallellsant program. TV4 har inte fått tillgodosägna sig uppläsningen av det engelska programmet eftersom myndighetens beslut omfattar program på svenska.

Kostnadstak

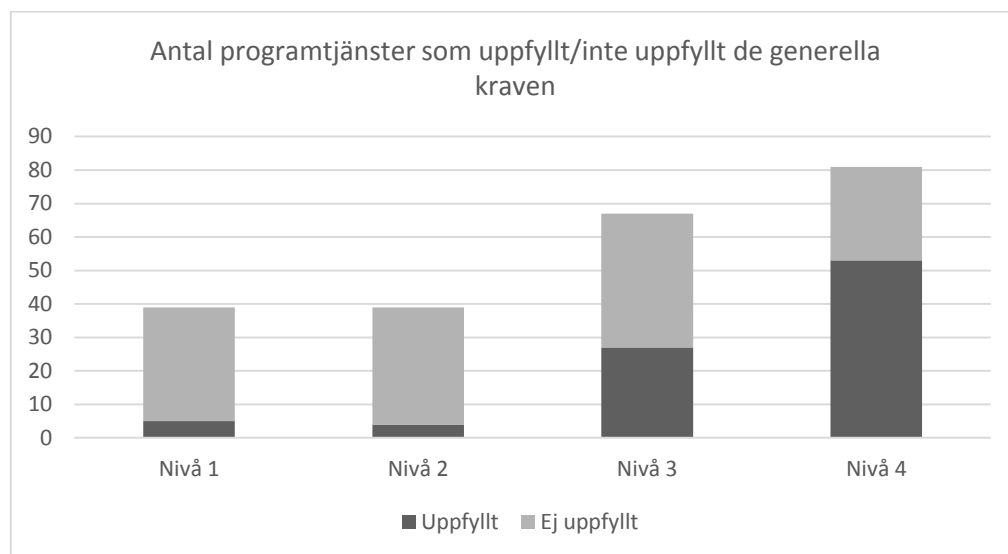
Myndigheten har inte fått någon information om hur TV4:s kostnader för tillgängliggörande förhåller sig till bolagets nettoomsättning. TV4 har inte heller fört fram några särskilda synpunkter om det kostnadstak för tillgängliggörandet som innebär att bolaget inte behöver uppfylla skyldigheten till den del kostnaden för skyldigheten överstiger en procent av nettoomsättningen för respektive programtjänst. I remissrundan har TV4 dock konstaterat att frågan om hur ett kostnadstak ska beräknas är komplicerad.

7.6.2 Generella skyldigheter

Leverantörer/programtjänster som uppfyllt kraven

Antalet leverantörer av medietjänster som uppfyller de generella skyldigheterna att främja tillgängligheten till tv-sändningar har ökat över tid. Flera av leverantörerna har mer än en programtjänst. Nedan visas ett diagram över hur antalet programtjänster som har uppfyllt de generella skyldigheterna har ökat för varje redovisningsperiod, från nivå 1 år 2011/2012 till

nivå 4 år 2014/2015. Som framgår av diagrammet har antalet programtjänster som uppfyllt kravet fördubblats vid den senaste uppföljningen 2015 jämfört med året innan.

Merparten av leverantörerna har uppfyllt kravet genom att texta förinspelade program. Flera leverantörer har dock även uppfyllt kravet genom att teckenspråkstolka, syntolka och/eller sända program med uppläst text. År 2014/2015 har TV Skellefteå enligt sin redovisning både textat förinspelade tv-program på svenska och teckenspråkstolkat tv-program på svenska i sin programtjänst. Lokal TV Uddevalla - Fyrbodals TV har i sin redovisning uppgett att leverantören både textat förinspelade tv-program och tillgängliggjort svenska tv-program med uppläst text i sin programtjänst. AB Upsala Nya Tidning, Jönköpings Lokal TV-förening, Norrbottens Media AB och Östgöta Media AB har redovisat att de har teckenspråkstolkat tv-program på svenska i deras programtjänster.

Leverantörer som inte uppfyllt kraven

Vid den senaste uppföljningen som genomfördes år 2015 har 20 leverantörer som inte uppfyllt tillgänglighetskrav av myndigheten förelagts antingen vid vite eller vid äventyr av vite att följa myndighetens beslut. Vitesbeloppet är 10 000 kronor per programtjänst. I ett par fall har myndigheten beslutat om ett förhöjt vite om 20 000 kronor per programtjänst. För två av leverantörerna har myndigheten funnit skäl att ansöka hos Förvaltningsrätten i Stockholm om utdömande av vite mot bakgrund av att bolagen förra året förelades att vid vite följa beslutet om krav på tillgänglighet och att leverantörerna inte vidtagit åtgärder för att följa beslutet.

Flera av de leverantörer som inte uppfyllt de generella kraven är ideella föreningar som i sina redovisningar uppger att de till större delen drivs på ideell basis utan anställda. De anger i sina redovisningar att de inte har personella eller ekonomiska resurser att tillgängliggöra program. Andra leverantörer anger att de sänder i sådan begränsad omfattning att det blir mycket kostsamt att tillgängliggöra program.

Myndigheten har i besluten erinrat om att dessa leverantörer, till skillnad från programföretag med en högre tittartidsandel och därmed betydligt hårdare krav på tillgänglighet, endast har ålagts en generell skyldighet att främja tillgängligheten. Detta innebär dels att det är upp till

leverantören själv att avgöra vilken eller vilka av teknikerna som ska användas, dels i vilken närmare omfattning det ska ske. Detta har enligt myndigheten gett ett stort utrymme för leverantörer med generella skyldigheter att anpassa sitt tillgänglighetsarbete efter de egna förutsättningarna.

7.6.3 Funktionshindersorganisationers synpunkter

Funktionshindersorganisationerna har i sina svar till myndigheten inte i alla delar skiljt ut tillgängliggörandet hos de kommersiella aktörerna från public service-bolagens tillgängliggörande. Därför redovisas i vissa delar även synpunkter på SVT:s arbete.

De flesta funktionshindersorganisationer uppger att de märkt skillnad i både TV4 och public service kanalernas utbud av tillgängliga tv-program. Förbättringen har dock inte skett inom alla områden enligt organisationerna. Framförallt anses tekniken med dubbla digitalboxar som SVT använder vara för komplicerad för att den ska användas för syntolkning och uppläst text.

Organisationerna anser att det är viktigt att det ställs krav gällande tillgänglighet på programföretagen men att kraven bör förtydligas för att ha någon större inverkan på programföretagens tillgänglighetsarbete. Både generella och särskilda krav bör tydliggöras.

Generella krav

De generella kraven upplevs vara viktiga då de förmedlar att alla programföretag behöver arbeta med tillgänglighet. Så här skriver Unga Hörselskadade.

Vi tror att de generella skyldigheterna är viktiga och har stor betydelse då de visar på att ansvaret att jobba för tillgänglighet är ett generellt ansvar och inte något som bara ligger på de stora bolagen. Att det faktiskt finns skyldigheter gör att fler jobbar med att tillgängliggöra sitt utbud. Detta är något som underlättar för våra medlemmar och även om vissa förändringar kanske är små, så är de ändå förändringar som är viktiga och som gör att tv-tittandet blir mer tillgängligt som helhet.

Flera organisationer anger dock att de generella kraven har haft liten eller ingen inverkan på tillgänglighetsarbetet. De anser att kraven är mycket otydliga och att de inte medför någon direkt inverkan på programföretagens tillgänglighetsarbete. Att främja tillgänglighet anses vara ett för vagt formulerat krav.

Särskilda krav

De särskilda kraven som i dag gäller för TV4, TV12 och Sjuan har stor betydelse enligt organisationerna. Dock efterfrågas mer definierade krav och att kraven ställs per teknik och inte per ljud respektive bild. I dagsläget får programföretagen själva välja på vilket sätt de ska tillgängliggöra ljud och bild och därför prioriteras den billigaste tekniken, uppger en organisation. Exempelvis upplevs det inte som om någon förändring skett gällande volymen av program med uppläst text, direkttextning och syntolkning. Dyslexiförbundet FMLS uppger att tillgängliggörande av text ska krävas som en egen kategori och inte som del av tillgänglig bild. På frågan om vilken betydelse de särskilda skyldigheterna haft för deras medlemmar svarar de följande.

Ingen konkret betydelse för våra medlemmar. Det webbaserade TV4 tolken erbjuder syntolkning och teckentolkning, men ingen uppläst text. Mycket återstår för att göra TV tillgängligt för personer med lässvårigheter. Det sätt som kraven ovan är formulerade ringar delvis in problemet. Kraven formuleras som att ljud ska göras tillgängligt med text och teckentolkning och bild ska göras tillgängligt med syntolkning och uppläst text. Det är LJUD

och BILD som ska göras tillgänglig för den som inte har tillgång till ljudet eller bilden. Ett sätt att lyfta våra medlemmars behov vore att lyfta ut TEXT som en egen kategori som ska göras tillgänglig. Behovet är annars lätt att glömma bort. En utländsk film som är syntolkad behöver likafullt ha uppläst text för den som ser, men inte hinner eller kan läsa texten.

Unga Synskadade förespråkar att kraven ska ställas upp per teknik. De anger följande.

US tror också, liksom nämnts ovan, att kraven för syntolkning respektive uppläst text behöver renodlas. Båda tjänsterna är viktiga, och för personer med synnedsättning är ofta syntolkning helt avgörande för att man ska kunna ta del av ett TV-program. Samtidigt är uppläst text en viktig tjänst som också omfattar fler användare. I dagsläget finns tekniska lösningar för syntolkning. Därför prioriteras syntolkning framför uppläst text. När programföretagen själva dessutom väljer vilken av teknikerna som ska användas för att uppnå de 3 % av tillgängligt programutbud sett till bild som ställs väljer man därför syntolkning framför uppläst text och ingen teknik utvecklas för sistnämnda. Om sistnämnda dock sker, finns en risk att man i stället prioriterar uppläst text framför syntolkning. I så fall skulle gruppen i behov av syntolkning bli lidande. Konsensus är alltså att dessa båda tjänster riskerar att ta ut varandra den dag fungerande teknik har framtagits och sjösatts. För att undvika en sådan konkurrens förordar US alltså att krav på syntolkning och uppläst text särskiljs. På så sätt kommer programföretagen dels att behöva ta fram en teknik för uppläst text, men det riskerar inte att få konsekvenser för kvalitet och kvantitet av syntolkade program.

Urval av program

På frågan om organisationerna anser att det borde ställas krav på att tillgängliggöra en viss typ av program varierar svaren. Unga Hörselskadade och Synskadades Riksförbund svarar ja och anser sammanfattningsvis att det bör finnas krav på att program som ger samhällsinformation ska tillgängliggöras. Synskadades Riksförbund anger följande.

Nyheter, dokumentärer och faktaprogram borde vara fullt tillgängliga då det handlar om samhällsinformation. Intervjuer där språket översätts via textning borde även ha krav på talande text. Dessutom borde namnskyltar läsas upp, eller reportrarna ha grundläggande syntolkningskunskap så att den intervjuade och reporter presenteras.

Program av stort samhällsintresse, större produktioner riktade till barn och större evenemang bör syntolkas. Det är viktigt att kunna ta del av dessa händelser ur ett demokratiperspektiv och vara en aktiv del i samhället. Produktioner för barn bör syntolkas för att motverka utanförskap.

Unga synskadade, Dövsblind Ungdom och Dyslexiförbundet FMLS anser inte att det bör ställas krav på att tillgängliggöra en viss typ av program. Unga Synskadade skriver bland annat följande.

US arbetar för att det syntolkade programutbudet ska spegla det ordinarie utbudet, samt den bredd av önskemål och behov som finns i vår medlemsgrupp, likväl som inom andra målgrupper. Vårt långsiktiga mål är givetvis att samtliga TV-program ska finnas syntolkade, men i dagsläget är vi långt ifrån en sådan verklighet. Vid frågor om vilka program som bör prioriteras att syntolka menar vi därför att det i första hand bör vara de förväntade "snackisarna"/storsäljarna på bästa sändningstid som syntolkas, och att det som nämnt bör finnas en bredd i det syntolkade utbudet. Tycke och smak skiljer sig lika starkt åt bland personer med synnedsättning som i andra grupper, varför det är omöjligt att peka ut ett specifikt program eller en genre som är viktigare än andra. Genom att de "största" programmen prioriteras fås en bredd i utbudet, och personer med synnedsättning ges möjlighet att på lika villkor med andra "hänga med" i vad som är aktuellt. Detta ger också effekt på gruppens möjligheter att delta i sociala sammanhang där populära program diskuteras.

Dialog mellan programföretag och funktionshindersorganisationer

De flesta funktionshindersorganisationer som tillfrågats har haft sporadisk eller kontinuerlig dialog med programföretag. Flera av organisationerna är med i SVT:s brukarråd där de för diskussioner om utvecklingen av tillgängligheten i tv-sändningar. Vissa av organisationerna har kontaktat programföretag men upplever att intresset för deras åsikter varit svagt. Medan SVT har specifika samtal med funktionshindersgrupper för TV4 samtal med personer med funktionsnedsättning genom samma fora som för tittare i övrigt och får återkoppling från funktionshindersorganisationer via bolagets underleverantörer som tillhandahåller tillgänglighetstjänster.

TV4 uppger att bolagets främsta källa till information om användargruppernas behov är genom det företag som producerar tolkningar på uppdrag av TV4. TV4 har en kontinuerlig dialog med tittare både genom egna kanaler och genom företaget som producerar tolkningar och som i sin tur har kontakt med målgrupperna och som även har ett brukarråd. TV4 har uppfattningen att deras tittare är nöjda med deras tjänster och att deras satsning på syntolkade program är särskilt uppskattat. TV4 mäter även tittarsiffror för syntolkade och teckenspråkstolkade program. Genom veckorapporter om startade strömmar får de besked om vilka program som fungerar bra. TV4 utgår därutöver från MMS tittarsiffror generellt. De har också en tittarservice dit användarna kan vända sig. Vidare närvarar TV4 på evenemang bolaget blir inbjudet till.

Flera organisationer uppger att programföretagen behöver få djupare kunskap om målgrupperna för att utveckla och förbättra tillgängligheten i tv-sändningarna. Funktionshindersorganisationerna rekommenderar en ökad dialog med de olika organisationerna samt användbarhetstester av tillgänglighetsteknikerna.

Beställ-tv

Organisationerna för sammanfattningsvis fram att det är viktigt att program tillgängliggörs på olika plattformar och inte bara på webben. Handikappförbunden uppger att det är viktigt att kraven även ska omfatta beställ-tv och skriver följande.

Paradoxalt nog är vår yttrandefrihetsgrundlag ett hinder för rätten till information som rör personer med funktionsnedsättning. Det saknas möjlighet att ställa krav på så kallad beställ-tv. Det utreds och behöver lösas snabbt, eftersom det handlar om rättigheter i enlighet med konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning, och särskilt uttryckt i den allmänna kommentaren 2. Regelverket måste tydligt slå fast att krav på tillgänglighet gäller oavsett distributionsplattform.

8 Litteraturförteckning

- A-focus: *Statistiksammanställning över funktionsnedsättningar – Bilaga till PTS marknadsöversikt för innovatörer*
- A-focus, 2010: *Utredning avseende TV-tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning - för Myndigheten för radio och tv, December 2010*
- A-focus, 2011: *Förslag på beslutsmodell för programföretags tillgänglighetjänster - för Myndigheten för radio och tv, Februari 2011*
- EPRA, 2013: *Working Group 3 > Round Table on Access to Audiovisual Media Services for persons with disabilities, Comparative background document, Revised public version – 8 July 2013*
- European Commission, 2013: *Study on assessing and promoting e-accessibility, final report*
- European Union Agency for Fundamental Rights, 2014: *Accessibility standards for audio-visual media, Indicators on political participation of persons with disabilities*
- FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning
- Hjälpmedelsinstitutet, 2012: *Kognitiva hjälpmedel, Nationell uppföljning av hjälpmedelsförsörjningen för personer med kognitiva funktionsnedsättningar*
- Looms, Peter Olaf, 2011: *Making Television Accessible*, G3ict-ITU
- MMS, 2011: *MMS Årsrapport 2010, 2010-01-01–2011-01-02*
- MMS, 2015: *MMS Årsrapport 2015, 2014-12-29–2016-01-03*
- Myndigheten för delaktighet: *Rivkraft 7 – TV*
- Myndigheten för radio och tv, 2013: *Tillgänglig tv*
- Ofcom, 2015: *Ofcom's Code on Television Access Services*
- Ofcom, 2015: *Television Access Services: Report for the first six months of 2015*
- Ofcom, 2015: *Television channels required to provide television access services in 2016*
- Proposition 2009/10:115: *En ny radio- och tv-lag*
- Proposition 2012/13:164: *Bildning och tillgänglighet – radio och tv i allmänhetens tjänst 2014–2019*
- PTS, 2015: *PTS bredbandskartläggning 2014 En geografisk översikt av bredbandstillgången i Sverige*
- PTS, 2015: *Sammanfattning av svensk telemarknad första halvåret 2015*
- SCB 2014, Undersökningarna av levnadsförhållanden ULF/SILC
- Svenska Filminstitutet och Post-och telestyrelsen, 2013: *Tillgänglig bio, slutrapport 2013-05-28*

9 Bilagor

9.1 Frågor till funktionshindersorganisationer

2015-11-04

Dnr 15/02751

Sändlista enligt särskild bilaga

NYTT BESLUT OM TILLGÄNGLIGA TV-SÄNDNINGAR

Myndigheten för radio och tv beslutar om krav på tillgänglighet för att svenska tv-sändningar ska bli lättare att ta del av för personer med funktionsnedsättning. Det handlar om teknikerna textning, syntolkning, teckenspråkstolkning och uppläst text. Under år 2016 ska myndigheten fatta ett nytt beslut om hur kraven ska utformas.

Myndigheten gjorde år 2013 en kartläggning av vilka tekniska lösningar det finns för att tillgängliggöra tv för personer med funktionsnedsättning och en utvärdering av olika lösningars användarvänlighet och förutsättningar att nå användarna. I det arbetet deltog användare och funktionshindersorganisationer genom gruppdiskussioner, användartester, dialogmöte och remissvar. Kartläggningen är ett viktigt underlag i det beslut som myndigheten ska fatta nästa år och de frågor som följer nedan tar sin utgångspunkt i den rapport som myndigheten publicerade. [Rapporten finns att läsa via denna länk.](#)

Nu vill Myndigheten för radio och tv få in ytterligare synpunkter från funktionshindersorganisationer. Svaren kommer att användas som underlag i det beslut myndigheten ska fatta. Era svar är därför mycket viktiga.

Skyldigheterna som myndigheten beslutar om **berör svenska programföretag som sänder från Sverige**. Kanaler som TV4, Sjuan, TV12, C More och TV1000 har därmed skyldigheter att i olika omfattning tillgängliggöra sina tv-sändningar. Kraven omfattar för närvarande program som sänds på svenska.

Skyldigheterna som myndigheten beslutar om berör **inte** Sveriges Television (SVT) eller Utbildningsradion (UR). De gäller inte heller de programföretag som sänder från utlandet. Därför omfattas inte TV3, Kanal 5, TV6, TV8, Kanal 9 och Eurosport. För synpunkter gällande dessa kanaler kan ni vända er till Ofcom i England. Ofcom har just nu en öppen konsultation som gäller kraven som ställs på dessa kanaler:

<http://stakeholders.ofcom.org.uk/consultations/nom-dom/>.

Skyldigheterna berör **inte** heller beställ-tv (on demand).

[Mer finns att läsa om myndighetens tidigare beslut och aktörernas skyldigheter här.](#)

Myndigheten uppskattar era svar på de frågor som berör era medlemmar senast den 20:e november.

Bakgrund

Organisation: _____

Kontaktperson: _____

1. Vilka tillgänglighetstjänster har era medlemmar framförallt behov av vid tv-tittande? Om det inte är uppenbart, varför just dessa?

Svar:

Tidigare dialog

2. Har ni kontaktats av något programföretag för dialog om tillgänglighet till tv-sändningar? Beskriv i så fall vilka programföretag och i vilket syfte.

Svar:

Information om tillgänglighet i tv-sändningar

3. Hur tar ni del av information om tillgänglighetstjänster och tillgängliggjorda program?

Svar:

4. Har ni förslag på hur informationen om tillgänglighetstjänster och tillgängliggjorda program kan förbättras? Beskriv på vilket sätt det förbättrar. Finns goda exempel?

Svar:

Tillgänglighetstekniker

5. Upplever ni att volymen av tillgängliga tv-sändningar har ökat eller minskat under de senaste åren? Beskriv hur ni uppfattar denna ökning/minskning. Skiljer det sig åt mellan olika kanaler?

Svar:

6. Inom vilka tillgänglighetstjänster har ni märkt förändringar som gjort tv-sändningar mer tillgängliga för er? Konkretisera gärna. Beskriv hur ni uppfattar dessa förändringar.

Svar:

7. Känner ni till några nya sätt att tillgängliggöra tv-program eller något annat nytt som händer inom området som myndigheten bör känna till?

Svar:

8. Tror ni att era medlemmars sätt att ta del av tv-program kommer att förändras i takt med den digitala utvecklingen? Motivera.

Svar:

9. Tror ni att era medlemmars behov kommer att förändras i takt med den digitala utvecklingen? Motivera.

Svar:

Textning

10. Vad tycker ni om kvaliteten på textning av förinspelade program i dagsläget? Vad är bra? Är det något som är mindre bra? Motivera.

Svar:

11. Vad tycker ni om kvaliteten på direkttextning av program i dagsläget? Vad är bra? Är det något som är mindre bra? Motivera.

Svar:

12. Hur tycker ni att tillgängligheten genom textning kan förbättras? Beskriv på vilket sätt det innebär en förbättring.

Svar:

Teckenspråkstolkning

13. Vad anser ni om kvaliteten på teckenspråkstolkade program i dagsläget? Vad är bra? Är det något som är mindre bra? Motivera.

Svar:

14. Hur anser ni att tillgängligheten genom teckenspråkstolkning kan förbättras? Beskriv på vilket sätt det innebär en förbättring.

Svar:

Syntolkning

15. Vad anser ni om kvaliteten på syntolkade program i dagsläget? Vad är bra? Är det något som är mindre bra? Motivera.

Svar:

16. Hur anser ni att tillgängligheten genom syntolkning kan förbättras? Beskriv på vilket sätt det innebär en förbättring.

Svar:

Uppläst text

17. Har det hänt något nytt med tekniken uppläst text de senaste två åren? Känner ni till någon annan lösning än den med dubbla digitalboxar?

Svar:

Generella skyldigheter

C More, TV1000, TV4 Fakta och 24NT är exempel på kanaler som omfattas av generella skyldigheter. Se den fullständiga listan som bifogats i epostmeddelandet.

Kanaler som inte har så många tittare har en generell skyldighet att främja tillgängligheten av sina program på svenska. Främjandet ska ske genom textning, teckenspråkstolkning, syntolkning, uppläst text eller liknande teknik. Ett främjande innebär inte att alla program som sänds måste tillgängliggöras utan det är programföretagen själva som får avgöra omfattningen. Under året bör i alla fall ett fåtal tv-sändningar på svenska tillgängliggöras. Beställ-tv (on demand) omfattas inte av kraven.

18. Vad tror ni i att de generella skyldigheterna att tillgängliggöra tv-program har haft för betydelse för era medlemmar? Stor eller liten betydelse? Varför? Något speciellt som haft betydelse?

Svar:

Särskilda skyldigheter (TV4, Sjuan, TV12)

Särskilda skyldigheter gäller för de kanaler som har många tittare. I årets beslut omfattas tre av TV4:s kanaler: TV4, Sjuan och TV12. De har krav att under perioden 1 juli 2015 – 30 juni 2016 tillgängliggöra 90 procent av ljud och 3 procent av bild. För ljud ska teknikerna textning av förinspelade tv-program, textning av direktsända tv-program och teckenspråkstolkning användas. För bild ska teknikerna syntolkning och uppläst text användas. TV4 får själv avgöra i vilken omfattning varje teknik ska användas. Beställ-tv (on demand) omfattas inte av kraven.

19. Vad tror ni att de särskilda skyldigheterna att tillgängliggöra tv-program (avseende TV4, Sjuan och TV12) har haft för betydelse för era medlemmar? Stor eller liten betydelse? Varför? Något speciellt som haft betydelse?

Svar:

Kommande tillgänglighetsbehov

20. Anser ni att det bör ställas krav på att tillgängliggöra en viss typ av program? Varför?

Svar:

21. Har ni några förslag på hur man skulle kunna förbättra kraven för att tv-sändningar ska bli mer tillgängliga för användarna? Motivera.

Svar:

22. Känner ni till om det finns goda exempel från andra länder som myndigheten bör studera närmare i detta sammanhang?

Svar:

23. Har ni några ytterligare synpunkter på hur tillgängligheten fungerar för närvarande, eller hur tv-sändningar kan bli mer tillgängliga i framtiden?

Svar:

9.2 Frågor till länder i Europa

Nedan återges de frågor som AB Stelacon på uppdrag av myndigheten skickat ut till länder i Europa.

ACCESS SERVICES REQUIREMENTS IN EUROPE:

QUESTIONS REGARDING REQUIREMENTS FOR ACCESSIBLE COMMERCIAL TV BROADCASTING

Should the information be available online or in a document, you are most welcome to provide guidance to this resource instead.

Are television broadcasters transmitting under the jurisdiction in your country at present required to make their services accessible to persons with disabilities?

If "yes", please reply to the questions below.

Please note, that we in this survey use the following definitions:

- By "television access services" we mean for example sign language, subtitling, audio description and text to speech, or substitutes/developments of these services.
- By "commercial broadcasters" or "commercial broadcasting", we mean all television broadcasters/broadcasting that are not public service broadcasters/broadcasting.

Please describe the commercial television broadcasters that operate under accessibility requirements in your country.

- Are all commercial television broadcasters under the same accessibility requirements?
- If not, how are different requirement levels defined? By share of viewing? If so, at what level(s)?
- Is there a maximum cost (cap) that broadcasters do not need to exceed, when making their services accessible? In that case, at what level?

Please describe the requirements for commercial television broadcasters to make their services accessible to persons with disabilities, pertaining to...

- Television access services?

- Extent?
- Types of television programs and languages that are subject to the requirements?
- Potential increase of the requirements over time? If so, how?
- Potential regulatory period during which the current requirements apply?
- Other relevant aspects?

Please describe whether the requirements also include video on demand services

- Is only linear television broadcasting subject to the requirements, or are also video on demand services included?
- If video on demand services indeed are included, are the requirements for these different from the requirement for linear television broadcasting? How?

Please describe other requirements commercial television broadcasters are under pertaining to accessibility.

- Are commercial television broadcasters required to inform the public about programs made accessible to persons with disabilities? If so, how are these requirements formulated?
- Are commercial television broadcasters required to have a dialogue with users of accessible broadcasting services (i.e. individuals, interest groups representing persons with disabilities, etc.)? If so, how are these requirements formulated?

Please describe monitoring, compliance and effects in your country.

- How is the commercial television broadcasters' compliance with accessibility legislation/regulation assessed?
- To what extent did commercial television broadcasters comply with accessibility requirements?
- To what extent did the legislation/regulation in your country lead to increased accessibility (i.e. increased volumes and/or improved quality of accessible television programs)?

Please describe, based upon your experiences, what have worked well and what leaves room for improvement pertaining to accessibility legislation/regulation in your country?

- Did you identify anything (like formulated requirements, services and technologies, possible regulatory actions or tools) that has led to particularly positive results? Did something notably impact the quantity or quality of accessible television services?
- Do you have any other advice or reflection you would like to share with the Swedish Broadcasting Authority related to the formulation of new access services requirements?

9.3 Leverantörer som omfattas av myndighetens gällande beslut

**myndigheten
för radio och tv**

Dnr 15/01405

Beslutsbilaga 1

Programtjänster som omfattas av generella skyldigheter

1. Programtjänster registrerade som sändningar genom tråd

Programföretag	Programtjänst
AB Svenska Spel	Svenskaspel:s webb TV, www.svenskaspel.se
AB Wisth & Co	Smålands Kanalen
Aftonbladet Hierta AB	S24
Bengt Säll/Dalavision	DALAVISION
Carlskoga Television AB	Carlskoga Television
Dorotea Lokal-TV Förening	Dorotea TV (i logotype)
EFN Ekonomikanalen AB	EFN TV
Equisport Media	Equisport.tv
Föreningen för Sändning i Lokal-TV i Uppsala	TV Uppsala
Föreningen Öppna Kanalen i Göteborg	ÖKG
Föreningen Öppna Kanalen Skövde	ÖKS Öppna Kanalen Skövde
Föreningen Öppna Kanalen Västerås	Öppna Kanalen Västerås
Föreningen Öppna Kanalen Växjö	OKV
Föreningen Kanal Regional	Sydnärkenytt-webb-tv
Garpenholm Produktion HB	finnveden.tv
Glimt Television AB	GLIMT
Hallpressen AB	Smålands-tidningens webb-tv

	Skaraborgs Läns Tidning Skara Tidning - webb-tv
	Smålänningens webb-tv
	Vetlanda-Postens webb-tv
	Värnamo Nyheter Webb-tv
	JnyttTV
	JP TV
	Smålands Dagblads webb-tv
	Falköpings Tidning- webb-tv
	Tranås tidnings webb-tv Skövde Nyheter – webb-tv Västgöta-Bladet – webb -tv
HBO Nordic AB	HBO
Holmsunds Obbola Kabel TV Ekonomisk förening	Skärgårds TV
JDS Ljud- & Mediakonsult AB	TV Malung-Sälen
Järfälla Lokal-TV Förening	Järfälla Lokal-TV
Jönköpings Lokal TV-förening	Jönköpings Lokal TV
Kanal Linköping ideell förening	Kanal Linköping
Karlsborgs lokal TV	Karlsborgs lokal TV
Kristinehamns-TV KB	KLTV
Köpings Kabel-TV AB	TV-Köping
Lokal TV Uddevalla - Fyrbodals TV	Lokal - TV - Uddevalla
Malmö Allemans-TV	TV Malmö
Lokal-TV Nynäshamn/ Mathias Foguer	Lokal-TV Nynäshamn
Mora TV	Mora TV
NA Tidningar AB	NA Webb-TV, www.na.se
Norra Västerbotten Tidning AB	Norran-TV, www.norran.se
Närmediernas Samarbetsorgan i Eskilstuna	Öppna Kanalen i Eskilstuna
Robin Sundström	Hedemora När-TV
Sollentuna Lokal-TV	Din Lokal TV i Sollentuna
Sundskanalen	Sundskanalen
Söderhamn Nära AB	Informationskanalen
Tele-Byn Kabel-TV Kommanditbolag	HEBY TV
TeliaSonera Sverige AB	Telia Nöjeskanalen

Thor-Björn Bergman	Kanal24, http://kanal24.info
Tore Dahlström	Tore TV
Trollhätte-Kanalen	TV-Kanalen-Trollhättan-Vänersborg
TV Bålsta Enköping AB	TV Bålsta Enköping AB
TV Skellefteå	TV Skellefteå
TV ÅRE PRODUKTION AB	TV Åre
TV-föreningen Kanal Norrköping - en public access-kanal	Kanal Norrköping
TV-Net i Löddeköping AB	Lödde Infokanal och Löddevision
UmeTV	UmeTV
UNC, United Cameras Television i Köping AB	Västmanlands Television
ViCareNet AB	Toos-TV
Vår TV i Karlstad HB	Vår TV
Värnamo Lokal-TV förening	TV Värnamo
Öppna Kanalen i Stockholm	ÖPPNA KANALEN STOCKHOLM
Öppna Kanalen Närke	nerikekanalen

2. Programtjänster registrerade som sändningar i marknätet eller via satellit

Programföretag	Programtjänst
AB Upsala Nya Tidning	24 UNT
Axess Publishing AB	Axess
Bahro Suryoyo Mediaförening	Suryoyo Sat
C More Entertainment AB	C More Action
	C More Emotion
	C More Extreme SD
	C More First HD
	C More First Mix
	C More First SD
	C More Fotboll (riktad mot Norge)
	C More Fotboll HD (riktad mot Norge)
	C More Fotboll HD (riktad mot Sverige)
	C More Fotboll/ Hockey/ Emotions
	C More Fotboll SD (riktad mot Sverige)

	C More HD Mix
	C More Hits HD
	C More Hits SD
	C More Hockey SD
	C More Hockey HD
	C More Kids
	C More Live 2 SD
	C More Live 2 HD
	C More Live 3 SD
	C More Live 3 HD
	C More Live 4 SD
	C More Live 4 HD
	C More Live HD
	C More Live SD
	C More Series SD
	C More series HD
	C More Sport HD
	C More Sport SD
	C More Tennis SD
	SF-kanalen
	SF-kanalen, Sport
Fox International Channels Sweden AB	Fox
Hästkanalen AB	Horse1
Insamlingsstiftelsen Kurdisk Media	Awaz-TV
	RONAHI-TV
KP Entertainment AB	Extasy TV
Kristen TV i Sverige AB	Kanal 10
Lifestyle, Insamlingsstiftelse	LifeStyleTV
NCP RUSMEDIACOM	РОССИЯ РТР
Nordic Television AB	Canal 8 HD (riktat mot Danmark)
	Canal 9 SD (riktat mot Danmark)
	Canal 9 HD (riktat mot Danmark)
Norrbottens Media AB	24Norrbotten
	24 Norrbotten, Malmfälten

Östgöta Media AB	24Corren
	24nt
Stiftelsen Kurdisk Media	KMC - Kurdish Muzik Center
	Newroz-tv
Turner Nordic and Baltic AB	Showtime
	Star
	TNT
Thorsat Limited	Inter+
TV4 AB	TV4 Fakta
	TV4 Fakta XL
	TV4 Film
	TV4 Guld
	TV4 HD
	TV4 Komedi
	TV4 Sport HD
Viasat Film AB	TV1000 (Balkan)
	TV1000 Action (East)
	TV1000 East
	TV1000 Russian Kino
	TV1000 Russian Kino International
	TV1000Premium
	Viasat Film
	Viasat Film Action
	Viasat Film Action HD
	Viasat Film Classic
	Viasat Film Comedy
	Viasat Film Drama
	Viasat Film Family
	Viasat Film Family HD
	Viasat Film HD
Viasat Pay Channels AB	Viasat Crime
	Viasat Crime HD
	Viasat Nature
	Viasat Nature HD
ViCareNet AB	Showmedia Toos-TV
Victory Center IRC/NTM	Channel 316.tv

